

MA'JIL

Banyalbufar

Nova Era N°3 Setembre 1996
Edició de 150 exemplars numerats i 20 personalitzats

Publicació trimestral de l'Associació **MA'JIL**
07191 Banyalbufar, carrer Font 2 - Fax (971) 45 68 58
Dipòsit legal: PM 1345-93

Consell de Redacció
Benet Alberti, Jaume Alberti, Miquel Ambrós, Xisco Busquets
Maria Rosa Compte, Guido Dettoni, Vicent Seguí

Col.laboradors
Francesc Alberti Picornell, Jaume Alberti Picornell
Sebastià Ambrós, Xavier Canyelles, Juanjo A. Pla

Disseny i Realització
Suport Informàtic de Balears, s.l.

amb el suport de

ASSOCIACIÓ CULTURAL
BANY - AL - BAHAR

ASSOCIACIÓ AMICS
DE BANYALBUFAR

SUMARI

EDITORIAL

NOTÍCIES DEL POBLE

NOTÍCIES DE LA SALA

CORRESPONDÈNCIA

SA PLAÇA

Taulell d'Anuncis
Ajuntament de Banyalbufar

Biblioteca de Banyalbufar
Prensa Forana

Homilia
Joan Bestard i Comas

Les Festes de Banyalbufar

Vetlades d'estiu
Jaume Albertí de Son Salvà

"La Crus"
L'espia

Carrer Toni Cunill, pescador
Juanjo A. Pla

El pressupost municipal per a 1996
Joan Iluls Vives i Vich

La Mare Terra
Guido Dettoni

IDEES, OPINIONS I SUGGERÈNCIES

Els enyoraràs
El Mar

Visca el consell de cultura
Xisco Busquets

Precisions sobre una polèmica
Albert Sastre Fernández

ENTREVISTES

En Raimon, un home fidel a Banyalbufar
Miquel Ambrós

COSTUMARI

Els balls populars a Mallorca
Bartomeu Enseñat i Estrany

NATURA

Horabaixa d'estiu
Xavier Canyelles

MÚSICA

Biel Majoral
Xisco Busquets

HISTÒRIA

La donació i incautació d'or i la subscripció...
Benet Albertí Genovart

DE PINTE EN AMPLE

La Red. El cibercafé de Palma
Guido Dettoni della Grazia i Natalia Nieto

Coses del cos
Josep A. Tur i Mari

Nota de Premsa Forana

GAI SABER

El pescador de moltes aigües
Francesca Bestard

La atracción del abismo
Juanjo A. Pla

La mar i la muntanya
Joan Antoni Vives Vallés

Les Quatre Reines
La Reina de copes
Miquel Ambrós

CÒMIC

Un mal son
Emper Rosselló

No es pot convertir el patrimoni de tots en una propietat d'uns pocs

El tema estrella d'aquest estiu ha estat indubtablement **Son Bunyola**. No només n'ha parlat la premsa del país, sinó que se n'han fet ressò importants diaris estrangers com *Financial Times* i *Le Monde*. Són prou conegudes la postura de l'Ajuntament de Banyalbufar i la del multimilionari, Mr Branson, per haver-les de recordar.

Des d'aquestes pàgines denunciem la campanya d'intoxicació que els col·laboradors -o ha estat ell mateix?- de Mr Branson van difondre a través de la premsa ciutadana. No és ètic afirmar amb grans titulars que, si no li deixen fer l'hotel, vendrà Son Bunyola, perquè tots sabem que l'hotel el pot construir. No és ètic contestar a l'aprovació per part de l'Ajuntament de les noves normes subsidiàries amb l'acomiadament de cinc joves que fan feina a la propietat de Son Bunyola. És ver que, gràcies a la intervenció enèrgica del Batle, en Toni Móra, varen ser readmesos. És mentida afirmar que els 120 llocs de feina que, segons Mr Branson, es crearan seran per a gent del poble, quan tenim l'exemple de la "Residència" de Deià, on tots els llocs de feina importants estan ocupats per estrangers. I finalment no es pot oblidar que encara no s'ha presentat a l'Ajuntament el projecte del gran hotel que es vol construir.

Exigim que, tal com ha fet el nostre Ajuntament, els altres ajuntaments afectats i el Govern, tan autonòmic com central, **impulsin la conversió de tota la Serra de Tramuntana en un únic parc** o, com diu en Sebastià Verd en un memorable article sobre el tema aparegut al *Diario de Mallorca* el 3 d'agost, "**en una reserva de la Biosfera similar a Menorca**", i que no ens vinguin amb cants de sirena sobre creació de llocs de feina i augment de riquesa si es fan els xalets projectats. Tenim la mostra dels que es varen construir a s'Arbossar. Els seus propietaris no baixen al poble ni per comprar pa, com aquell que diu. Però això sí: un d'ells amenaça amb un ca i una pistola si qualcú s'acosta al xalet. És això el que volem per al nostre paisatge? Segur que no. No hi pot haver cap banaylbufarí que vulgui renunciar, al patrimoni que la naturalesa generosament ens ha donat. **No es pot convertir el patrimoni de tots en una propietat d'uns pocs.**

Han arribat a les nostres orelles veus de ciutadans del poble que afirmen que l'actual equip de govern està arruïnant Banyalbufar amb la seva política restrictiva. Aquesta afirmació és tan barroera que no val la pena perdre-hi temps. Només és de lamentar la irresponsabilitat d'uns pocs que s'aprofiten de la bona fe de gent senzilla per fer el seu joc brut contra l'equip de govern. **Volem oposició, però també han de donar la cara. Aquests tiren la pedra i amaguen la mà.**

Voldriem acabar l'editorial citant les paraules d'en Sebastià Verd en l'article esmentat: "Banyalbufar... em sembla un bon exemple a seguir. El Govern i el Consell Insular de Mallorca farien molt bé en situar-se prop d'aquest Ajuntament, els recursos econòmics del qual deuen ser molt reduïts per poder fer front al repte que se li presenta. Convertir Banyalbufar en un centre pilot per al desenvolupament de la Serra de Tramuntana és una excel·lent oportunitat que ni les administracions públiques ni la inversió privada, inclòs Richard Branson, no poden deixar perdre".

Quan escrivíem l'editorial, ens vam assabentar que **els Amics de Banyalbufar** havien fet un manifest sobre la preservació del paisatge de Banyalbufar. No cal dir que **MA'JIL** dona tot el seu suport a aquest manifest.

PARTE FORANA

El presidente del grupo Virgin, Richard Branson, compra la línea Son Bunyola de Banayalburfar

Mayoría capitaliza las inversiones inmobiliarias de Virgin y Christian Dior

El propietario de Virgin compra una tercera parte de Banayalburfar

El grupo Virgin invierte 3.000 millones en aceites de oliva en Son Bunyola

Branson tendrá una fábrica de aceites en Son Bunyola

L'Ajuntament d'Inca: hotel si, xalera no

Los vecinos, a favor del hotel de lujo de Richard Branson en Son Bunyola

Branson's crusade to keep Banayalburfar unspoilt

Branson's island idyll hits planning program

Hard Branson's big US for Banayalburfar

PARIS: Branson's island idyll hits planning program

Branson's island idyll hits planning program

Branson's island idyll hits planning program

Branson's island idyll hits planning program

Branson's island idyll hits planning program

¿Se pinta de la ortodoxia empresarial Peter Pan lleva barba

Branson piensa invertir más de tres mil millones en Banayalburfar

Richard Branson va a construir en Banayalburfar el hotel más bello, caro y selecto del mundo

Branson i Son Bunyola a la Hordade

Branson i Son Bunyola a la Hordade

El entretimiento Branson-Banayalburfar ha llegado hasta el Financial Times

El entretimiento Branson-Banayalburfar ha llegado hasta el Financial Times

El entretimiento Branson-Banayalburfar ha llegado hasta el Financial Times

El entretimiento Branson-Banayalburfar ha llegado hasta el Financial Times

El entretimiento Branson-Banayalburfar ha llegado hasta el Financial Times

El entretimiento Branson-Banayalburfar ha llegado hasta el Financial Times

El entretimiento Branson-Banayalburfar ha llegado hasta el Financial Times

El entretimiento Branson-Banayalburfar ha llegado hasta el Financial Times

El GOR sinium l'ajuntament de Branson...

El Presidente del grupo Virgin, Richard Branson, compra la finca Son Bunyola de Banyalbufar

Mallorca capitaliza las inversiones inmobiliarias de Virgin y Christian Dior

Peter Pan lleva barba y se burla de la ortodoxia empresarial

El propietario de Virgin compra una tercera parte de Banyalbufar

Branson piensa invertir más de tres mil millones en Banyalbufar

El Grupo Virgin invertirá 3.200 millones en fabricar aceite de oliva en Son Bunyola

Branson i Son Bunyola, a La Monde

Diari de Balears

Branson podrí fer un hotel però no xalets a Banyalbufar

Branson tendrà una fàbrica de aceite en Son Bunyola

Richard Branson va a construir en Banyalbufar «el hotel más bello, caro y selecto del mundo»

Banyalbufar le para pies a Branson

El enfrentamiento Branson-Banyalbufar ha llegado hasta el «Financial Times»

L'Ajuntament diu: hotel sí, xalets, no

MAYOR'S CRUSADE TO KEEP BANYALBUFAR UNSPOILT

Branson's island idyll hits planning problem

Banyalbufar defends its Virgin territory

BRAND BRANSON'S BIG VS FOR BANYALBUFA

PAR: Móra: «Esper que Branson es conform amb els dos xalets que ja té concedit»

Banyalbufar quiere convertirse en un segundo Formentor

L'exemple de Banyalbufar

El GOB anima l'Ajuntament a no donar a les pretensions de Branson

Punkies estimats!

Molt bona la vostra reacció davant la notícia falsa que tot el col·lectiu s'allistàs a fer la mili: cremar la revista **MA'JIL**, fer pintades pel poble, insultar el nostre company de redacció Patxi, etc. Però vet aquí la qüestió: És realment cert que tot el col·lectiu va a la mili? Qui són els qui hi van i qui són els qui no hi van? Qui són els insubmisos? Qui són els objectors? Qui són els militars? Qui són els qui insulten les persones? Qui són els qui embruten les parets? Qui són els cremadors de vehicles culturals? On són els punkies atrevits, simpàtics i *catxondos* que saben agafar les coses pel cap que no crema i fer una revolució creativa, anarco-combativa i agosarada? Respostes a: **MA'JIL**. C. Font, 2. Banyalbufar.

Llengües xafarderes no s'han pogut reprimir la crítica més feresta contra en Miquel Ambrós i Albertí per certes escenes de la seva novel·la **Les quatre reines**. Alaben el relat però no es poden avenir que el narrador sigui capellà. Com si els capellans no fossin homes com els altres i no poguessin tenir un bona ploma!

Ens treim el capell davant el regidor d'urbanisme, Joan Lluís Vives. Senzillament perquè n'ha sabut. Ha fet un equip de persones competents per a tirar endavant un projecte important per al poble: l'elaboració de les Normes Subsidiàries. Seria tan difícil fer el mateix dins altres àrees? Per exemple, cultura? A bon entenedor...

Per dir les veritats de vegades pots perdre un amic. La frase d'Antoni Mora: "Si has de prendre una decisió i estàs sol, et sents més sol que mai", no ha caigut bé a molta gent. Però la realitat és aquesta: per les raons que sigui, Banyalbufar és un poble de caps de setmana i d'estiuieg. Els **Amics de Banyalbufar** intentaren trobar solucions a aquesta situació organitzant un debat sobre *el futur de Banyalbufar*.

Pel que fa al **ple del dia 13 de juliol**, ens agradaria fer unes quantes preguntes. Davant l'enrenou que es va armar en motiu de la peixateria, no hauria estat millor que en Toni Cunill hagués negociat amb l'equip de govern en lloc de fer-ho amb l'oposició? Al cap i a la fi són els primers els qui tenen la paella pel mànec: l'equip de govern va esgotar tots els ponts de diàleg i entesa amb l'usuari actual de la peixateria? Com és que l'oposició no digué res sobre l'aprovació de normes subsidiàries i mugué cel i terra sobre la peixateria? Senyors, hauríeu d'haver obert boca en debatre el futur del nostre poble.

Molt bé a l'associació Cultural **Bany-Al-Bahar** per haver organitzat el concert d'en **Biel Majoral**. Llàstima que el seu president interrompés el concert per dir que el II Concurs de Fotografia tenia un cartell plastificat i que el concert l'havia pagat l'Ajuntament. Un concert és com una actuació teatral i quantes menys aturades tingui, molt millor per als espectadors. Si era tan necessària la intervenció del President, s'hagués fet abans del concert, **mai a la meitat**.

És molt necessari que l'Ajuntament posi fil a l'agulla per aconseguir un local d'activitats. L'únic que hi ha en condicions en el poble és de l'església i mentre hi hagi aquest capellà no hi haurà res a fer. Un grapat d'al·lots volien assajar un número per a les varietés un cop a la setmana. La cançó de don Bernat fou sempre la mateixa: "**No, no i no**". **Per què, don Bernat?** Quin mal feim? Pensi que vostè només és un administrador dels béns de l'església, no el seu propietari!

Quins oremus té l'Ajuntament! Vol dir que no hi ha millor moment per arreglar el Camí des Matar que a mitjans de juliol? De fet la cala s'empra un mes. Idò, justament durant aquest mes han d'adobar el camí, tirar pedres al solàrium i tancar la cala tancada. No es pot abusar de la paciència de la gent.

Alabat sia Déu! Don Antoni Picornell i Picornell (el cap de llista del PP) ja compareix per l'Ajuntament. No sabem si fou perquè li recordàrem el que va dir abans de les eleccions o per quins altres set sous. La qüestió és que acudeix, encara que sigui en dissabte matí. Ara falta donar branca!

A veure! No hi ha un dia i un lloc on tirar les deixalles? Idò, per què hem de tirar-les al torrent d'en Roig i hem de tenir tot el mes de juliol ferro vell a l'entrada del poble. **Ens hem d'avesar a creure, vatuadell!**

Fins ara no ens havíem adonat de la falta que fa al poble en Tià Tit. L'entrada del poble ja no és el que era. Des que ell va vendre la casa, els anglesos ho tenen abandonat. Perquè no ho estimen tant com ell.

El dia de Sant Jaume, després de la missa de l'horabaixa, dues dones mogueren aquesta conversa a Sa Plaça:

- T'has fixat que cada vegada ve menys gent a missa?
- Justament avui comptava ses baixes. La gent gran es mor i els joves no hi van.

- **Només hi ha tres joves des poble que van a missa.**

- Avui en dia viuen l'espiritualitat d'una altra manera. N'hi ha que se fan voluntaris de qualque ONG -Creu Roja per exemple-

- Jo crec que també hi fa molt es capellà. I aquest no va de joves. Aquell evangeli de Jesús de s'ovella esgarriada per mi no l'ha sabut interpretar bé aquest.

- Els joves d'avui estan molt preparats, són intel·ligents, i tot el que no és autèntic no els interessa.

I és que molts capellans prediquen el que no creuen. Hi ha qualcú de vosaltres que cregui que si el Bon Jesús fos el capellà de Banyalbufar -anem a suposar- no deixaria el local parroquial als joves? No deixaria que na Marta Ambrós pogués emprar el piano municipal que està dins l'església? Si sabeu respondre aquestes preguntes, també respondreu la següent: Per què tan sols són tres els joves del poble que van a missa?

Molts d'anys Peni! El passat 31 de juliol na Peni, la filla major d'en Mateu i na Peni, va complir 13 anys. Aquesta nina alegre i divertida, xerraire i simpàtica és tot un personatge en el nostre poble. Amb amics i familiars anaren a celebrar-ho al McDonalds de Porto Pi.

Bona festa d'inauguració de **Sa Torreta**. El pa amb oli i olives i els polos foren boníssims. No hi mancava detall com taules, brotets de mata, bosses de fems, etc. L'èxit, segons els president de **Bany-Al-Bahar** es deu al fet que a la Junta hi ha quatre dones (Carme Mondéjar, Tina Camps, Aina Pilar de Cal Tio, i na Apol·lònia -sa dona d'en Joan Masset). Tothom s'ho va passar bé amb aquell pa amb oli. Hi va haver gent que no acabava d'entendre per què el Tinent de Batle, Ramon Mondéjar i Coll, menjava, a més, mortadel·la, i els de l'hotel, un bon formatge

Quina vergonya! Està bé que posin barricades per poder anar a nedar a la platja tancada!. Està bé que no s'esmotxin les mates que voregen el camí! Però el que no hi ha dret és que, amb l'excusa que està tancada, no la facin neta. Mig estiu, el solàrium ple de pedres, cadenes als accessos, barreres i cintes de plàstic perquè els banyistes no passin. Sort que els **Amics de Banyalbufar** tingueren la gran pensada de netejar la platja. Molta gent del poble hi col·laborà; entre ells, el tinent de Batle. Tot plegat s'acabà amb una bona sardinada. El mal va ser que només tocaren dues sardines per cap, ja que vingué més gent del que s'esperava.

El passat 7 d'agost el senyor Batle Antoni Mora, el tinent de batle Ramon Mondéjar i el senyor regidor d'urbanisme, Joan Lluís Vives, foren rebuts pel president de la Comunitat Autònoma, Jaume Matas. La conversa mantinguda fou amable i oberta. Matas, tot i les seves reticències sobre la política urbanística del nostre Ajuntament, afirmà que **"El futur de la nostra economia és el paisatge i l'entorn"** També prengué nota del tema de la cala i del finançament de l'aparcament. Per acabar, Matas va donar l'enhorabona als tres representants de Banyalbufar perquè duien l'entrevista ben preparada. Lliuraren, a més, al president dossiers de tots els temes tractats. Això es diu fer-nos quedar bé davant el president!

El passat 27 d'agost en **Sebastià Ambrós** va complir mig segle, **50 anys!** Ho va celebrar amb els seus familiars i amics a Son Tomàs amb un bon còctel de cava. La bauxa durà fins a les tres de la matinada, i foren més de 60 convidats. I és que en Tià Nyoc es mereix això i molt més. Ell és una persona oberta i comprensiva, tolerant i discreta, forta i dolça a la vegada. En fi, una joia d'home! Sé ben cert que la seva dona n'està ben gelosa. Enhorabona als qui tenen la sort de conèixer amb ell; i a tu Tià, per molts d'anys!

Quan una persona fa les coses amb amor, il·lusió i gust, de deu vegades nou, surten bé. I això és el que li ha passat al nostre jardiner Pau de Sa Taverna, que ha deixat la Plaça de la Vila feta una monada. La bardissa de romaní ja comença a fer bona olor, tot i que va ser mala de sembrar, perquè trobaren fort, però ha valgut la pena. Quan un és artista, ho és i ja està. **I en Pau nostre, és un artista!**

Vaja una sobtada que tenen els al·lots/es de **Bany-Al-Bahar**. No se sap que li donen a don Bernat (...heu de tenir en compte que hi ha moltes despeses i l'església és pobra). La qüestió és que són els únics que li treuen el local parroquial. Ara per al concurs de fotografies, suara per a ballar boleros. En canvi d'altres no tenen aquesta sort.

"Los Banyalbufar" han editat els seus "hits" en una casset titulada **Èxit és èxit**. Llàstima que es retirin. Els afeccionats al "show business" no podem gaudir més de la ironia de les seves lletres i la marxa de les seves actuacions. Males llengües afirmen que s'han retirat perquè guanyaren els "Independents", que són dels seus.

El nostre col·laborador **Juanjo A. Pla** ha tingut una nina, na Marina. Enhorabona a ell i a la mare, na Maria Jesús Rianza, mestra d'escola d'Esporles.

El 18 d'agost Mn. Baltasar Morey celebrà a l'església de Banyalbufar una missa a llaor de Nostra Dona, Santa Maria de Banyalbufar. Durant l'homília, que glossà la història de la imatge mariana, insistí en el fet que cal restaurar els goigs de l'any 1957 amb lletra de Mn. Bartomeu Guasp i música de Mn. Antoni Mateu: "**En fosca es perdia de vós la memòria...**", mentre era ecònom del poble Mn. Bartomeu Bosch. Evidentment els goigs foren cantats pel cor parroquial. Al final de la missa es distribuï entre els assistents un full amb la lletra dels goigs, la notació musical i un resum de la història de la imatge.

Apparent rari nantes in gurgite vasto, o sigui: "Apareixen nedadors misteriosos a la mar immensa", diu Virgili a l'Eneida. Un objecte apareix surant per la platja de Banyalbufar. Els banyistes s'alarmen: "Què serà?" S'hi acosten i és una capsa, l'obren i conté una urna amb el nom de Catalina Isern. Són les cendres de la difunta esmentada. Consternació general! Els més agosarats fan forats a la capsa perquè hi entri l'aigua i se'n vagi al fons de la mar. Els nins comentaven més tard que hi havia hagut un mort a la platja.

L'onze de setembre el Batle i el Regidor d'urbanisme foren rebuts per la Direcció General de Costes de Madrid per tractar el tema de la cala. El Batle en sortí molt esperançat. Es veu que les autoritats competents s'han pres seriosament la cala de Banyalbufar. Ja era hora!

Mai no s'havia vist gent com aquesta pel poble: càmeres de video, fotògrafs de premsa i periodistes. La plaça n'està plena. És que ha vingut **Mr. Branson a tenir un canvi d'impressions amb l'equip de govern**. La sang no arriba al riu, perquè l'entrevista ha estat distesa i no s'ha aclarit res. Mr. Branson duia un braç embenat i anava orella alta. Ai! La nit ha estat llarga, mister, potser una mica massa, no és així? Què hi farem? Privilegis dels "famosos". I si no els tenen se'ls prenen. ■

Ple ordinari de dia 13 de juliol

S'acorda la modificació del preu de subministrament d'aigua potable. La quota de servei és de 667 pessetes. Preu de la comesa: 25 mil pessetes. Preu per metre cúbic d'aigua: 51 pessetes (menys de 45 m3 per trimestre); 104 pessetes (de 45 a 60 m3 per trimestre); 200 pessetes (més de 60 m3 trimestre). El metre cúbic d'aigua des de l'any 1986 no s'havia modificat i ara s'ha pujat una mitjana de 19 pessetes el metre cúbic d'aigua.

També s'aprova la modificació de les Normes Subsidiàries del municipi. 4 vots a favor i tres abstencions.

Es canvia per unanimitat el nom de la Plaça d'Espanya pel de Plaça de la Vila.

Surt a concurs la peixateria municipal per així regular-ne l'ús.

Es presenten dues mocions per part del grup Independents per Banyalbufar-PSM: la defensa del Pla de Pau al Sahara i una moció de rebuig a l'ex-president Gabriel Cañellas per les declaracions que afectuà contra les dones.

Ple extraordinari de dia 16 de juliol

S'adjudica a l'empresa de Bartomeu Mir l'adob del camí des Matar, un cop demostrat que aquest camí és municipal. El pressupost de l'obrapuja a 700 mil pessetes.

Com que la regidora del PP, Sebastiana Camps, va dubtar que el local de la peixateria era de titularitat municipal, l'equip de govern aporta tota la documentació corresponent

Ple ordinari de dia 14 de setembre

S'aprova el padró d'exaccions locals de l'any 1996 que puja a 3'4 milions de pessetes.

També s'aprova el nou padró d'habitants que puja a 521 empadronats.

S'adjudica el pla d'Obres i serveis per a la reforma del clavegueram del poble per a 1996. L'obra s'adjudica a l'empresa COMASA amb un pressupost de 20 milions de pessetes. D'aquest presupost, el CIM en pagarà el 90 % i l'Ajuntament la resta, o sigui, 2 milions. També s'acorda sol·licitar per a l'any que ve la mateixa ajuda per a dur endavant una nova fase de l'obra que, segons s'espera, doblarà el pressupost d'enguany.

L'Ajuntament s'adhereix a una moció presentada pels Independents de Banyalbufar-PSM, a instàncies del GOB, a favor de la defensa del fons marí a Mallorca. La moció és aprovada per unanimitat.

El batle, Antoni Mora, es queixa de la poca participació d'alguns representants del PP a les festes patronals quan tots ells hi estaven personalment convidats.

Cal dir que el cap de l'oposició, Antoni Picornell, no tornà a assistir al ple.

Correspondència

Som una subscriptora de la revista *MA'JIL* i he de confessar que la primera vegada que la vaig tenir a les mans em va parèixer una cosa estranya, sobretot pel que fa al format. Tot i que certament és molt original, aquella cara de moro no em va entusiasmar. Ara ja m'hi he avesat i, en veure *MA'JIL* per ca nostra, sent moltes ganes d'obrir-la fins al punt que ja no m'importa ni el format ni la cara de moro. Ara ja puc dir que em semblen més simpàtiques tant una cosa com l'altra.

Quina idea més bona vàreu tenir de fer una revista de Banyalbufar! Vos don s'enhora bona.

I em direu: "Per què"? Senzillament, perquè estic assabentada de tot el que passa en aquest poble, tan estimat i mai no oblidat per mi. Mentre llegesc les notícies, volen el meu pensament i imaginació cap aquells aires de muntanya, i el meu cor somia, embolicat en mil records del passat, que per un instant es fan presents. Llavors pareix que torn enrere i em sent feliç.

Em va agradar molt l'article d'en Jaume Albertí de Son Salvà sobre l'inspector, perquè, quan era petita, sentia cantar la cançó. També em va interessar la història del convent de les monges, la manera com vingueren i el que féu el poble per tenir-les.

Tot això és història d'un poble que no tenim per què oblidar. Vos anim a contar més coses, sobretot en Jaume Albertí o algun altre. És bo recordar-ho.

Enhora bona a tot l'equip de redacció! No vos atureu i endavant! Les coses escrites, com que es poden llegir, no són tan fugisseres de la memòria. Quan un sent una mica d'enyorança, és bo obrir la revista i llegir coses de Banyalbufar. Això anima de debò. Afectuosament

Catalina Ambrós

Enviau la vostra
correspondència a
MA'JIL, Carrer Font 2
07191 Banyalbufar
o bé al Fax (971) 45 68 58

L'altre dia vaig llegir en una revista francesa que a un poblet com el nostre hi havia un únic habitant negre, el qual va ser elegit batle. És metge. El primer que féu va ser fundar un consell d'ancians, que es reuneixen una vegada al mes amb tot els membres de la corporació municipal. Tot i que el Consell no és vinculant, tant el batle negre com els seus regidors s'aprofiten de la saviesa dels vells del poble per a moltes coses.

Deman des d'aquí al nostre batle (sé de bona font que estima i respecta molt els vells) que formi a Banyalbufar un consell d'ancians. Així segur que es calmaria una mica i potser no prendria les decisions que pren si consultàs l'esmentat consell. Seria una manera d'evitar de fer el ridícul, com féu en la comporta de l'aigua, el retard en adobar el camí des matar, etc. Fent com el batle francès, seria realment "es batle negre". Gràcies.

Pere Pistoles

Amic Miquel, director de *MA'JIL*,

He vist escrit a la revista *Sa Pedra de s'Ase*, i voldria fer aquests advertiments. La Gran Enciclopèdia Catalana escriu *Sa Pera de s'Ase*. En Josep Mascaró en uns mapes editats l'any 1958 posa *Sa Pera de s'Ase*. Per tant, estan d'acord a dir-ne *Pera*, que efectivament vol dir pedra. Ara caldria veure, que no ho he pogut fer, com ho posen la Gran Enciclopèdia de Mallorca i l'Atlas de les Illes Balears. Si, com suposo, posen *Pera* caldrà escriure-ho així a *MA'JIL*.

Per cert que les meves aficions lingüístiques van també a l'etimologia. Sempre m'han cridat l'atenció aquells topònims mallorquins de mots plans acabats en "r" sonora quan a Mallorca les erres sonores finals són raríssimes. Algú m'havia dit que eren topònims pre-romans. Esbrina'n el que puguis i ja en parlarem. Els topònims referits que recordo són: Bóquer, Búger, Cúber, Sóller. Em sembla que n'he sentit algun més.

Un bon hivern i fins l'any que ve.

Carles Riera

Notificació als nostres lectors

Com ja sabeu, enguany se celebra el centenari de la publicació de les Rondalles Mallorquines d'en Jordi des Racó.

Per festejar aquesta efemèrides, la redacció proposa als nostres lectors **un concurs de rondalles** amb les bases següents.

1

La Rondalla ha de ser inèdita i redactada en català.

2

Ha de ser presentada abans del 30 de novembre de 1996 al Consell de Redacció de **MA'JIL** (Miquel Ambrós o Jaume Alberti de Ca'n Majoral).

3

Els originals han d'estar escrits a màquina.

4

Hi haurà tres categories:

- a) nins i nines de 7 a 12 anys
- b) adolescents de secundària (ESO i Batxiller)
- c) joves de 18 a 23 anys.

5

El premi per a cada categoria, consistirà en la publicació de la rondalla a **MA'JIL** i en un obsequi.

6

Es coneixeran els guanyadors el 21 de desembre d'enguany.

La Redacció establirà un jurat que serà l'encarregat de donar els premis.

Convidam tots els nostres subscriptors, amics i simpatitzants a la primera festa d'aniversari, que es farà dia 21 de desembre de 1996. Ja us farem avinent el lloc i l'hora de la festa.

Tauler d'Anuncis

RECOLLIDA DE FEMS

Dilluns, dimecres i divendres.

Dipositau

les bosses entre les 21 i les 23 h. del dia anterior a la recollida.

Usau

bosses resistents i ben tancades.

Port des Canonge

dilluns i divendres.

RECOLLIDA DE MOBLES I TRASTOS VELLS

Els dijous de la 1^a setmana completa de cada mes
Si fos festiu, es farà el dia següent.

HORARI D'ATENCIÓ AL PÚBLIC A L'AJUNTAMENT

De dilluns a divendres de les 9 a les 14 h.

Dissabtes de les 9 a les 13'30 h.

Horabaixes: dijous de 17 a 20 h.

Telèfons: 618017 - 618142 - Fax: 618191

TREBALLS TEMPORALS DE COL·LABORACIÓ SOCIAL

L'Ajuntament ofereix treball a persones residents en el municipi
que cobrin la prestació contributiva d'atur
o el subsidi per haver-la esgotada.

Interessats

dirigiu-vos a les oficines municipals en hores d'atenció al públic.

BIBLIOTEQUES DE MALLORCA
- Centre Coordinador -

**Consell Insular
de Mallorca**

Biblioteca de Banyalbufar

FESTA PATRONAL
DIA 8 DE SETEMBRE DE 1996
HOMILIA

Joan Bestard i Comas
Vicari General del Bisbat de Mallorca

Estimats preveres concelebrants, autoritats locals democràticament constituïdes, germanes i germans tots:

Avui és per a tots vosaltres, cristians de Banyalbufar, un dia:

- d'alegria,
- un dia de retrobament de la vostra identitat,
- un dia de germanor i

- un dia ple de records històrics que us conviden a tots a una convivència pacífica i fraternal.

Una festa tan entrançable com la d'avui, sincerament viscuda, sempre vos ha d'estimular a redescobrir les **profundes arrels de la vostra identitat històrica**. I sempre que torneu a les arrels de la vostra història vos sentireu més persones, més poble, més comunitat cristiana amb capacitat de compartir tot el que teniu amb els altres.

Una festa popular com la d'avui no pot quedar reduïda simplement a un dia de passar-ho bé i sense preocupacions, a un dia d'alegria superficial i buit de contingut humà, cultural i religiós. Tot el contrari! Una festa tan significativa com la d'avui per al poble de Banyalbufar ha de ser una empremta ben forta i estimulante que vos ajudi a redescobrir el significat profund del **"SIAU QUI SOU"!!** del gran poeta mallorquí Mossèn Costa i Llobera.

Avui és un dia deb apropiat per fer balanç, per mirar amb gratitud el passat, amb molt de realisme el moment present i amb il·lusió i esperança el futur. La nostra Església mallorquina necessita avui més que mai -ho hem vist ben clar en el Sínode diocesà que estam celebrant- creients coratjosos i imaginatius que facin present enmig de la nostra societat la força transformadora de l'Evangeli de Jesús; creients que sàpiguen ésser "sal" i "llum" del món; creients que obrin horitzons de sentit en la tasca constant de cada dia per construir una societat millor: més justa, més humana i més fraterna; creients que sàpiguen injectar en les venes del món modern la santa utopia de les Benaventurances proclamades i vinskudes per Jesús.

Avui, en celebrar el naixement de Maria, la Mare del Salvador, l'Església s'omple de joia i demana la pau; aquella pau que, fruit de la redempció, Crist ens portarà. En efecte, aquest naixement gloriós de la Verge Maria significa l'aurora que precedint el sol (Jesucrist) anuncia la salvació dels pobles. De molt antic, des del segle V, l'Orient cristià ha celebrat aquesta festa de la Nativitat de la Mare de Déu. Més tard el papa Sergi I, l'any 700, la va introduir a Roma d'on passà a tot l'Occident. A Mallorca moltes esglésies parroquials i santuaris dedicats a la Mare de Déu celebren avui la seva festa major i s'uneixen al maixement de Maria que, perpetuant-se en el temps de l'Església, ens porta el Crist fet paraula i eucaristia.

El model de creient i la primera creient de l'Església va ésser Maria, la Mare de Jesús.

Tota la vida de Maria es podria resumir en aquestes paraules: **"va tenir fe en la Paraula de Déu i la va seguir sempre amb fidelitat"**. La fe de Maria va ésser abans de tot una resposta personal, lliure i generosa a una crida molt concreta de Déu.

Maria jugà un paper molt important en la Història de la salvació. Ella va ésser el llaç d'unió entre l'Antic Testament i Crist, el protagonista de la Nova Aliança entre Déu i els homes. En Maria es compleixen plenament les promeses que Déu va fer a Israel. Ella és, per tant, per a nosaltres un signe d'esperança.

Maria és per a nosaltres un exemple de fe, de fe profunda i coherent que deriva en testimoni de vida, de fe personal i lliure que compromet de veritat, de fe plenament conscient que és resposta generosa a Déu-Pare a través de Jesucrist.

Maria es també per a nosaltres un exemple d'interiorització, de profund i fecund silenci interior. En un món renouer i de vegades descentrat i dispers es fa més necessari que mai el silenci. El silenci interior és un element indispensable per fer madurar les idees i per aprofundir la nostra fe, perquè una fe superficial no basta per ésser cristians de veritat.

Maria, a més, és exemple de fidelitat. Ella, drete devora la creu del seu Fill, és la bíblica dona forta que no defalleix perquè el seu amor és més fort que el seu dolor. Ella ens diu que la creu és la font de vida i de salut per a tants d'homes i dones que al llarg de la història serien seguidors de Jesús. Ella sabé veure en la creu del seu Fill el llibre obert de la vida, el símbol de l'entrega i de la fidelitat, el camí que condueix a la llum de la resurrecció.

Com a creients no oblidem mai que **la fe i la vida són dues realitats inseparables**. La nostra fe en Jesús ha d'il·luminar i donar sentit a la nostra vida i la nostra vida -justa, honorada, dedicada als altres i a la construcció del bé comú- serà la millor garantia de l'autenticitat de la nostra fe. Els qui creuen en Jesús no poden establir una separació entre vida cristiana i vida humana, sinó que la nostra única vida, que és humana, l'hem de viure en cristià. La fe cristiana és una actitud amb una clara dimensió cívica. Les paraules de Jesús a l'Evangelí: "Vosaltres sou la sal de la terra i la llum del món" (Mt 5, 13-14) ens ho demostren de manera llampant.

La fe en Jesús ens ajuda a il·luminar les realitats del món i els esdeveniments de la història, ens mou a transformar-los i ens obre un camí a l'esperança.

El compromís en favor d'una societat més justa i humana és una dimensió constitutiva de la fe cristiana adulta. Solament les nostres obres honorades, veritables, fraternes, poden donar credibilitat a la nostra fe. El millor signe d'autenticitat de la nostra fe és el nostre testimoni de vida cristiana. Un bon ciutadà pot no ésser creient, però un creient sempre ha de ser un bon ciutadà.

El compromís social, que pot abraçar des d'un senzill però eficient compromís humà en favor dels més necessitats, fins a un compromís sindical o polític ben definit en favor del bé comú, és una exigència de la persona que creu en Jesucrist.

Els qui viuen en profunditat la seva fe no l'amaguen, no la privatitzen, sinó que li donen una projecció ètica; no la redueixen a uns actes de pietat, sinó que la fan arribar a la vida. Un cristianisme d'evasió que fomenti una fe desencarnada i abstracta no és un autèntic cristianisme.

Els cristians sovint ens hauríem de formular aquesta incisiva pregunta: **als qui coneixen de prop la meua vida, els resulta més fàcil creure en Jesucrist?**

En certa ocasió, quan el Cardenal Tarancón encara era Arquebisbe de Madrid, en una roda de premsa, un periodista li va demanar: Vostè, Sr. Cardenal, què opina de la fe dels espanyols? I Monsenyor Tarancón li respongué: "És veritat que aquesta pregunta seua és molt ampla i general i em resulta molt difícil contestar-la en poques paraules, però jo li diria -sempre salvant excepcions- que, en general, a Espanya, per desgràcia, la fe cristiana ha estat més un passaport per ben morir que una força i un estímul per viure d'una determinada manera: segons justícia, veritat i amor".

Germans, solament les obres poden donar credibilitat a la nostra fe.

Amics de Banyalbufar! que la fe que avui professau en aquesta solemne festa de la titular de la vostra parròquia: la Nativitat de Maria, es traslluesqui en l'actuar de la vostra vida diària. Esforçau-vos per fer un poble més just, més humà, més fratern. I no oblideu mai que el "ser persones" és molt més important que el tenir coses. El que veritablement val la pena és ésser cada dia més persona amb els altres (i això és la solidaritat) i per als altres (això és la fraternitat). Feis honor als vostres avantpassats i construïu un poble pròsper, solidari i fratern.

Avui és un dia ben apropiat per examinar la qualitat i la profunditat de la nostra fe, fent-nos sincerament aquestes quatre preguntes i procurant donar-hi una resposta adient:

- En qui crec?
- Com visc la meua fe?
- Com celebr amb els altres el que crec?
- Com comunic als altres la meua fe?

La resposta adequada a la primera pregunta: **En qui crec?** seria: crec en Jesús el Fill de Déu, l'Enviat del Pare per alliberar-nos i salvar-nos. En Ell trobam, el sentit del viure. Ell és per a nosaltres camí, veritat i vida. I la motivació de l'entrega generosa i desinteressada als altres la trobam en Ell.

La resposta a la segona pregunta: **Com visc el que crec?** és molt important. La fe no és una simple teoria ni una simple doctrina. És una crida generosa de part de Déu, un do de Déu Pare i una resposta personal i conscient de part nostra que ens dur a un compromís d'ajuda efectiva als germans i de treball constant per construir una societat més justa, humana i fraterna. La fe sempre ha de tenir una dimensió ètica. Els qui deim creure en Jesús hem de mostrar amb obres que som feels seguidors seus. Una fe sense obres és morta, no és cristiana. La prova de la nostra fe és la caritat viscuda.

Saber respondre a la tercera pregunta és també decisiu: **Com celebrar la meva fe?** La fe a més de ser assumida, aprofundida i practicada, ha de ser gojosament celebrada com un gran obsequi de Déu. Cada vegada que ens reunim a l'entorn de la taula eucarística per recordar i reviure la mort i resurrecció de Jesús, celebrem la nostra fe.

Finalment, com contestar a la quarta pregunta que diu: **Com comunicar la meva fe?** La fe, germans, no es transmet teòricament, sinó per contagi. La fe no s'ensenya com una freda lliçó de geografia o de matemàtiques. La fe es transmet a través del testimoniatge, de l'exemple, de la vivència seriosa i coherent.

Preguem avui Déu, per intercessió de Jesús i de Santa Maria, patrona i titular d'aquesta parròquia, perquè Banyalbufar sigui:

1er

un poble net i modern
amb bones infraestructures i serveis bàsics ben atesos

2on

un poble que sàpiga respectar els valors ecològics
tan importants i decisius en el moment actual

3er

un poble obert i hospitalari, on ningú s'hi senti estrany ni foraster

4rt

un poble culturalment avançat,
on les manifestacions artístiques siguin freqüents i de qualitat

5nt

un poble solidari,
on els més necessitats siguin sempre atesos
i on tots puguin trobar oportunitats reals d'autorealització

6è

un poble pacífic,
on la pau ciutadana sigui el fruit madur de la justícia i de la solidaritat

7è

un poble que sàpiga respectar i promoure
les seves nobles tradicions culturals i religioses
i reconegui en la família i l'escola
les dues institucions bàsiques de la societat

8è

un poble que sàpiga estimar
la seva pròpia identitat humana, cultural i religiosa,
perquè la religió és també un element molt important
en la salut cívica d'un poble

9è

un poble on la gent sigui respectuosa, tolerant i dialogant
i que sàpiga estructurar-se en dinàmiques associacions ciutadanes
de tot tipus que són les que veritablement enforteixen el teixit social

10è

un poble amb una plataforma sòlida d'ètica cívica
on els valors bàsics de la justícia, la veritat i la solidaritat
siguin respectats per creients i no creients
i per gent de diferent ideologia.

En aquest breu **DECÀLEG** vos he volgut presentar el que jo consider l'essència de la salut cívica d'un poble en els moments actuals.

Que Santa Maria, Mare de Déu, a més de concedir-nos la salut de l'ànima i del cos, doni de **salut cívica** a aquest estimat poble mallorquí de Banyalbufar, a la vegada que tots nosaltres (autoritats i ciutadans) ens esforçem perquè aquesta salut cívica, expressada en aquest breu decàleg que vos acab de presentar, sigui possible gràcies a la nostra conducta activa i responsable.

Santa Maria Verge donau-nos la salut de l'ànima i del cos i concediu a aquesta vila la **salut civica**, tan necessària per fer d'aquest poble un poble obert, solidari, pacífic hospitalari i fratern!

Que així sia!

LES FESTES DE BANYALBUFAR 1996

Les festes populars són sempre un alto en el camí o, si ho voleu, **un oasi**. Per la senzilla raó que la gent del poble fa un parèntesi en la seva vida de cada dia. Les festes són uns dies de diversió, aptes perquè tothom s'ho passi bé: infants, joves, adults i vells, i tindran èxit només si la gent s'oblida dels problemes de cada dia i aireja les seves neures a fi d'esvaïr-les.

Si ens ho miram sota aquest punt de vista, cal dir que **les festes d'enguany han estat tot un èxit**. Tothom n'ha quedat molt content, perquè tothom s'ha divertit de debò. Enhorabona, doncs, als organitzadors, que han format un equip compacte i incansable en tant que és molt dur haver de muntar la infraestructura necessària per als diversos espectacles, atendre el públic mentre aquests tenen lloc i netejar la plaça quan tot s'acaba. Potser ells són els únics que, mentre el públic es diverteix, no s'ho passen tan bé perquè sempre estan amb l'ai al cor: que si el temps, que si tot anirà bé, que si qualcú es desboca, etc... Sota la direcció del regidor de Cultura, en **Ramon Mondéjar**, i d'en **Sebastià Ambròs** (incansables els dos i feiners com ningú), han treballat de valent en **Jordi Ambròs**, en **Juli Bibiloni**, els **germans Bujosa** (**Bàrbara, Miquel i Sebastià**), en **Gori Bosch**, en **Quico Jovani**, na **Magdalena de ses Cases noves**, en **Jaume Font** (Jacques), en **Guillem Salleres**, encarregat a més de mantenir l'ordre, en **Lluís de sa Baronia**, en **Toni de can Pico** i en **Xavier Canyelles**, que va il·lustrar el programa de festes i dissenyar l'escut de la comèdia. Tots ells es mereixen el reconeixement del poble. **Sense ells no hi hauria hagut festes**.

Els moments estelars de les festes:

El pregó. El pronuncià en **Miquel Morey**, catedràtic d'ecologia d'UIB. Amb tot festiu i alegre, després de fer referència al fet que un serveri vingués a la muntanya de ponent, animà el poble a defensar la seva identitat i protegir el paisatge no sense al·ludir positivament a la manera com l'Ajuntament està tractant el tema de Son Bunyola. Són d'agrair les paraules d'en Miquel Morey, tant més que vénen d'un home entès en la Serra de Tramuntana i estudis de la naturalesa.

La funció de Teresetes. El grup de titelles de Esporles presentà el muntatge "Joan Petit", magnífic espectacle per l'escenografia, les titelles, la dicció clara i ben matisada dels locutors i els trucs plens d'enginy per solucionar les diverses incidències de l'acció dramàtica. Tots, grans i petits, gaudirem de valent.

La nit de foc. Quan el programa anunciava el grup *Fura dels baus*, molts ens ho prenguérem de broma i somriguérem escèptics. A l'hora de la veritat, però, s'esvaïren els nostres dubtes. Els joves del poble muntaren un espectacle vistós, intercalat en els focs d'artifici. Mai no ens hauriem imaginat que serien capaços d'emular en tot el famós grup català de teatre. Remarcable el repicar de tambors a càrrec d'en Pau Vich (de sa Taverna), potent i enardidor.

La rebel·lió de les dones. Deim de les dones i no del sexe dèbil, perquè... qui és el sexe dèbil? Heus ací la qüestió. Les al·lotes del poble demostraren amb la seva acció que el món i el futur és d'elles. A veure si tornen l'any que ve.

Homenatge als vells. Gràcies a Jaume Xiscotet i a la seva dona que amb l'ajut de tot un equip de mossos de cuina prepararen l'lom amb col per a 250 persones com si fos per a mitja dotzena. Exquisit, el llom! Gràcies també a les dones del poble que s'afanyaren a obsequiar els majors i el poble amb unes postres boníssimes.

Nit de varietés. Aquesta és una nit on molta gent perd la vergonya d'actuar en públic i s'esforça a donar el millor de si mateix. Feim menció especial del número inicial, preparat pel nostre company en Xisco Busquets, que féu aparèixer sobre l'escenari tots els personatges de contes infantils que han excitat i exciten encara la fantasia de grans i petits a mida que sonava pels altaveus la cançó d'en Jaume Sisa: *Cada nit pot sortir el sol*, el número *Turistes a Banyalbufar*, paròdia ben reeixida del típic turista amb aires reivindicatius i el número entenedor d'en Toni Rua i la seva filla Leonor, que emocionà el públic.

L'ofici de la Patrona. Molt digne el cor parroquial, dirigit per Joan Font, que cantà un any més la missa *Te Deum laudamus* de Perosi i altres motets. És de lloar la tasca del cor des del moment que la majoria dels seus components, per no dir tots, no saben llegir música. No podem ometre l'homilia del Vicari general, Joan Bestard i Comas, exemple de com la paraula de Déu s'ha d'adaptar a unes circumstàncies concretes, a *l'hic et nunc* d'un poble petit com Banyalbufar. En aquest mateix número publicam l'homilia, on el **decàleg de la salut cívica**, en fou la cloenda i certament el punt més alt.

Una temporada a ca sa Dida. No hi podia faltar evidentment una nit de teatre a les festes; per això enguany el grup de teatre s'esforçà de bon de veres a preparar la comèdia coneguda d'en Lluís Segura. No destacam cap actor en particular perquè tots saberen comunicar al públic les peripècies del personatge que representaven. El públic s'ho passà molt bé. Fins i tot el temps tingué compassió de l'esforç i ganes dels actors. Malgrat l'amenaça de pluja i els llamps sobre la mar, la pluja no començà a caure fins després d'acabar la comèdia. És de remarcar la feina que feren homes del poble en el muntatge de l'escenari. Homes com en Pere de Son Bunyola, en Joan Moreno, en Toni Rua, en Tomàs Fontet ajudaren espontàniament. Remarcam sobretot la feina d'en Biel de ses Cases noves, que transformà unes fustes en el casal del Comte de Ca Na Curta.

I ara fins l'any que ve! És ver que el llistó està molt alt, però esperam que les festes del 1997 siguin encara millors.

VETLADES D'ESTIU

Jaume Albertí de Son Salvà

Quan s'arriba al final de setembre en què els dies s'acurcen i les primeres pluges alegren els nostres camps és hora de fer un balanç de moltes activitats desenvolupades a Banyalbufar aquest passat estiu. Entre elles, i com la gran novetat d'aquest any, han estat **les vetlades d'estiu que l'associació Amics de Banyalbufar ha organitzat al restaurant Cas Cosí**.

Quan a la Junta Directiva es varen proposar les vetlades o tertúlies, creguérem que el primer que calia fer era trobar un local adequat, cèntric i per tant de fàcil accés per a tota classe de públic, i en no tenir encara Banyalbufar un local públic multifuncional, ens inclinàrem pel restaurant Cas Cosí, el propietari del qual no va posar cap obstacle.

Els socis proposaven els temes que es comunicaven al públic amb cartells convenientment fixats als llocs adequats.

Cada tertúlia començava passades les 10'30 de la nit, amb una breu presentació del president de l'associació, una introducció per part d'una persona entesa en el tema que s'anava a desenvolupar i, finalment, un col·loqui en el qual podia intervenir el públic, fins que el tema s'esgotava i la tertúlia es donava per acabada (duraven de dues a dues hores i mitja aproximadament).

L'objectiu d'aquestes vetlades ha estat animar l'ambient del poble, xerrar, discutir, polemitzar i a la vegada informar.

...quants més serem, més xerrarem...

El divendres 12 de juliol el president de l'associació Amics de Banyalbufar, Jaume Albertí i Picornell, va fer la presentació oficial de les vetlades. Cas Cosí va quedar petit per acollir tot el públic assistent format per banyalbufarins i estiuiejants.

El primer tema discutit i debatut va esser **El futur de Banyalbufar**. Va fer la introducció el regidor d'hisenda i urbanisme Joan Lluís Vives en la qual explicà la seva visió del futur del poble de Banyalbufar, visió optimista partint del que tenim i que cal mantenir i conservar.

Seguien després les que tractaren sobre **El nacionalisme mallorquí** que introduí Miquel Ambrós on el tema de la llengua acaparà l'atenció dels assistents.

Banyalbufar, està en venda? va esser la tercera vetlada, el dos d'agost, en la qual Bàrbara Bujosa fixà el tema en residències principals i secundàries i en les nombroses propietats que posseeixen els estrangers i catalans.

La quarta vetlada del 9 d'agost tractà sobre: **De la cala, que en feim?**. Pep Bibiloni, vocal de medi ambient de la junta directiva de l'associació va fer un historial complet de la cala des dels esclavissaments de 1993 i apuntà mesures per recuperar-la.

En la quinta vetlada feta el 16 d'agost Marga Albertí i Cabot exposà el tema sobre **El patrimoni cultural i artístic de Banyalbufar** que és molt ample i variat i es va apuntar la idea d'un museu etnològic que seria un altre motiu d'atracció pels nombrosos turistes que ens visiten.

La sexta vetllada tingué lloc el 23 d'agost on el secretari de l'associació Antoni Sastre va fer la introducció sobre la situació actual de **Son Bunyola** i les possibles inversions del magnat britànic Richard Branson. Els assistents, en alguns moments apassionadament, discutiren sobre la conversió de la finca en el millor hotel de la mediterrània, idea en la qual tots estigueren d'acord i la polèmica se centrà entre els qui volen només hotel i els partidaris, sobre tot els més joves, del projecte global de Branson o sia xalets i hotel.

Més de 210 persones desfilaren per Cas Cosí durant les vetllades.

Crec que, en conjunt, han estat molt positives perquè han donat lloc a conèixer molts d'aspectes de la realitat de Banyalbufar, ara més punyents que mai, i a la vegada, ha contribuït a un intercanvi d'idees i opinions entre gent molt diversa. ■

"LA CRUS"

L'espia

Els tres til·lers que hi ha sembrats al voltant de "la crus" són testimonis directes de moltes converses que es fan a la seva ombra. Persones d'ambdós sexes, de diferents edats i nacionalitats s'han assegut al llarg d'aquests anys als tres bancs que hi ha mirant la mar.

Un dia em vaig enfilem a un d'ells per collir una bosseta de til·la per al meu home, que és molt nerviós. Estant dalt de l'arbre, vingueren dos homes del poble i tingueren aquestes:

- Vaja un temps més rarenc!
- Jo no havia vist mai tenir fred al mes de juliol.
- Es Alps estan nevats. Avui s'ha hagut de suspendre s'etapa des Tour de France per mor de sa neu.
- El món va a s'inrevés.
- Has fullejat sa revista?
- Quina revista?
- Fotre, sa des poble. **MA'JIL**.
- No. An es café un digué que pegava fort a s'Ajuntament.
- Ca, homo! Si tots són des seus!
- Això, ho vaig sentir a can Font: que si sa Plaça havia estat tot s'hivern bruta, que si...
- Què té a veure si està bruta sa Plaça? Me fas ganes de riure. Si fan obres, a un lloc o s'altre han de posar sa brutor, o no?
- També deien que es funcionaris no cobraven ses quantitats endarrerides.
- Saps que et dic? Que no anam de cap manera amb aquests al lots! I que consti que no tenc res contra ells. Els he vist néixer a tots.
- Idò, jo no pens com tu. Trob que fan molta feina amb ganes i il·lusió.
- Espera i veuràs sa contribució d'enguany.
- Me pensava que pujaria més.
- Te pareix poc un 25 %? Es problema no és de feina, sinó de duros. Es altres anaven an en Cañellas ("Mem, Biel, hem de menester tants milions per això o allò"), i aquest venga milions cap a Banyalbufar.

- No me parlis d'en Cañellas, per l'amor de Déu! Quin poca-vergonya! No m'ho esperava d'ell. Lladre més que lladre!
- No crec que hagi robat per a ell.
- Idò ha robat per a jo! Mem si seràs coiò, tu també!
- No m'interessa el que hagi fet. Només et dic que aquests no tenen un duro. Tant que vos queixàveu de sa cala! Hala mem! Ara que hi sou voltros, a veure si l'arregleu. Qui de Palma els donarà doblers an aquests?
- Ja els han donat un parell de milions per fer ses pistes de s'escola. Endemés, trobes que hi ha dret que en Cañellas fes el que feia? An es seus els amollava milions, i an es altres, què? També ells tenen dret a viure.
- És clar que no està ben fet, però s'ha política és això, fiet, i no s'hi pot fer res.
- Com està es teu fill?
- Bé, però ha d'estar un mes en repòs. Sa Doctora li digué que havia de fer bonda: ni fumar ni beure.
- O bevia molt?
- No ho sé! Me pareix que es diumenges i dissabtes .. bé, m'estim més no pensar-hi.
- S'altre diumenge de matí, devers les set, vaig treure es nas per veure com estava la mar. N'hi havia dos per aquí que estaven ben arreglats. Me pareix que no s'havien colgat encara.
- No sé on arribarem!
- Fan lo mateix que noltros, o no?
- Tens raó, però jo crec que boixava més que ells.
- Idò jo no. Me fan enveja perquè jo ho tenia mal de fer.
- Jo pes poble no feia res, però a Puigpunyent, Son Sardina, Establiments, etc en vaig festejar moltes!
- Jo no m'he mogut des poble.
- Quina hora s'ha fet?
- Hora d'anar a sopar: quatre patates bullides, dues mongetes i llavors un parell d'albercocs, i aixeca't dret!
- Idò jo...

CARRER TONI CUNILL, PESCADOR

Juanjo A. Pla

La Història, la fan els homes, però en les grans convulsions de masses i els moviments populars l'home senzill descobreix la seva força, la seva capacitat de transformació i el seu poder.

Banyalbufar és un poble realment extraordinari, no sols pel seu entorn paisagístic, sinó també pel seu constant "mar de fons". No em referesc al mar de fons de les aigües marines, el que deixa dibuixos d'escuma blanca fent ressaltar la costa, sinó a l'altre: al mar de fons de les relacions humanes. Ara bé, aquesta mar de fons que és l'energia de la comunicació entre veïns aporta una vitalitat constant al nostre poble. No oblidem que un poble de tres-cents i escaig d'habitants té dos partits polítics, dues associacions, una revista, un grup de teatre, sense comptar les tertúlies de bars i restaurants, el xafardeig diari del carrer i les petites tertúlies de tot tipus a les cases particulars. Oí, què en passen de coses a Banyalbufar?. Amb tot **és en els moviments espontanis dels veïns on la creativitat popular manifesta la seva riquesa i vitalitat inesgotable**. Ara bé, tot moviment veïnal té els seus dirigents, els seus líders naturals sorgits de les entranyes de la terra, encara que alguns d'ells, com és el cas que ara comentarem, desenvolupin la seva funció essencial en la mar. Efectivament, **vull parlar del meu veí, del meu líder natural, del batle del carrer del Pont. Vull parlar-vos de Toni Cunill, pescador**.

En Toni Cunill és un veí carismàtic, representatiu, com si sorgís de l'onatge tumultuós que es trenquen a la cala. **La seva imatge física i la seva veu dominant, segura i inconfusible marquen la diferència amb molts de nosaltres, anomenats per ell: "Educats, tan educats..."** És un fruit pur d'aquesta naturalesa: fort, contundent, honest, que estima el lloc on viu, la seva mar i sobretot el seu carrer. I aquí ve la convulsió, el moviment i la creativitat popular. En Toni Cunill és el nostre líder, el nostre batlle de carrer o fins i tot de barri. En Toni Cunill és el que els políticòlegs definirien com a líder alternatiu, com a contrapoder. **Que tremoli els qui es pensaven tenir comoditat en el futur polític de Banyalbufar!** Aquí hi ha una força en potència, una força que exigeix - (perquè s'ho mereix, perquè té la simpatia dels seus veïns, perquè cal donar marxa a la vida i sobretot perquè sí)- una constatació del seu poder, del seu lideratge de masses i carisme irresistible. Aquest home, **aquest veí sense parió, vol que el seu nom, el de TONI CUNILL, substitueixi l'actual de "Es Pont"**. El seu desig i exigència és que el carrer tingui aquest nom: **Toni Cunill, pescador**. Ho exigeix com un rugit marí. Cada any, durant les festes mentre sopam al carrer, ens rugeix el seu desig, el desig d'un Neptú poderós que sap quina és la seva força i

l'atracció que exerceix sobre nosaltres. Vol canviar el nom del carrer, perquè és més representatiu que el pont que li va donar el nom actual. **Des de la seva terrassa, sota la parra que creix esplèndidament, en Toni Cunill, com un senyor feudal, domina el seu territori, és l'amo des Pont.**

Diguem-ho clar. Hi ha una potència que es mou i és capaç d'arrencar més d'un nom de carrer. Per tant, reconeguem la força dels líders naturals, la força real dels líders naturals. **Toni Cunill no s'empara sota l'ombra de cap partit. Ell és el seu propi partit, i els seus veïns militam amb el gust de la seva manipulació i desigs...**

Toni, demana amb aquesta veu de tro!

Aquest escrit, que vaig prometre al meu líder natural, pretén clamar pel desig que any rera any ressona a les orelles de tots els veïns des Pont i adjacents.

Canviar el nom del carrer des Pont!

En Toni estaria disposat a un procediment democràtic, és a dir, a una recollida de signatures per donar força al seu desig, a la seva exigència anual. Ja sabem que a un autèntic líder, a un poder de la natura, no li calen aquestes modes pròpies dels febles, però siguem comprensibles i passem per les urnes.

El meu consell és, doncs, que davant la possibilitat que aquest Cèsar en potència desenvolupi tot el que duu a dins l'Ajuntament (**més val la qui guarda que la qui cura**) permeti aquest plebiscit de barri. ■

EL PRESSUPOST MUNICIPAL PER A 1996

Joan Lluís Vives i Vich

Regidor d'Urbanisme i Hisenda de l'Ajuntament

Al darrer número de la revista *MA'JIL* va sortir una resenya en relació a la no aprovació per part del Consistori de Banyalbufar del Pressupost Municipal per a 1996. Com a Regidor d'Hisenda i en representació del Grup Municipal d'Independents per Banyalbufar a l'Ajuntament, estic obligat a manifestar i donar a conèixer a l'opinió pública els motius pels quals no hem presentat a la Comissió Especial de Comptes, i posteriorment al Plenari, el Projecte a debatre.

No cal dir per cert, que estic totalment d'acord amb el contingut de la nota apareguda, en el sentit que el Pressupost és el principal element polític de qualsevol administració pública, fins al punt que un instrument econòmic com aquest es converteix amb la principal norma política, reflexe de l'actuació futura. Però, no tan sols es tracta d'una mida política, sino que es converteix amb un element fonamental de gestió. Però per complir les funcions descrites, la política i l'administrativa, aquest ha d'esser veridic i rigorós. I precisament aquest és el motiu pel qual no hem aprovat el Pressupost d'enguany.

Una de les moltes sorpreses desagradables que ens vàrem trobar fa poc més d'un any fou la inexistència de comptabilitat municipal i, per tant, desconeixiem, i en part encara desconeixem, la situació patrimonial heretada. Encara més, l'anterior Equip de Govern havia pagat una persona per portar la comptabilitat, però no es va fer. Per això, tot d'una posàrem fil a l'agulla el més prest possible, contactant amb una firma externa per a regularitzar la situació i posar en marxa la comptabilitat des de l'any 1992. Puc dir que actualment ja treballen amb els anys 1994 i 1995; per tant, esperam que aviat coneixerem la situació exacta.

Resulta obvi, que per a elaborar un Pressupost digne és necessari utilitzar la informació comptable. Però no només com a referència històrica bàsica, sino que és obligatori per Llei incloure-hi els remanents (drets i obligacions generats) d'anys anteriors. Si això no es fa, el resultat és totalment fals i aleatori i provoca situacions com la viscuda l'any 1995, quan amb els vots dels llavors regidors del grup majoritari del Partido Popular es va aprovar tres dies abans de les eleccions un Pressupost totalment fictici, motiu d'impugnació, i que vàrem refer d'acord amb les nostres possibilitats de llavors. Record que el Pressupost definitiu per a 1995 es va aprovar passat l'estiu.

Pressupostar com es feia en temps passats, encara molt recents, resulta molt senzill, però el producte és nefast. Només serveix a aquells que entenen la política pressupostària com un simple tràmit burocràtic, atemptatori contra un dels principis inspiradors de la nostra tasca política: LA TRANSPARÈNCIA. Fora cap dubte, val més aprovar el Pressupost tard que fer-ho malament.

Òbviament l'equip de Govern està treballant amb un Avantprojecte de Pressupost que, amb grans trets i amb les reserves oportunes, tant per les modificacions que pugui sofrir com per respecte als membres de la Comissió Especial de Comptes, em complau donar a conèixer.

El Pressupost Municipal per a 1996 serà significativament superior al de l'any passat, sense poder precisar la quantitat exacta pels motius abans esmentats, amb una maximització dels ingressos i una racionalització de les despeses.

En el capítol d'ingressos cal destacar les següents partides:

Ingressos per Tributs: S'incrementen significativament mitjançant la racionalització, sense que això es tradueixi amb un increment quantitatiu important de la pressió tributària municipal. Bàsicament s'han actualitzat els preus públics i les taxes i situat el tipus impostiu de l'Impost sobre Béns Immobles de naturalesa urbana a 0'4% (quan la mitjana insular aproximadament és del 0'6%). Altres tributs s'han davallat, com les Plus-vàlues per Llei, l'exoneració de les obres d'envasament d'aigua a l'Impost sobre Construccions i l'exempció de la contribució rústica per motius de sequera.

Es dona la primera passa per transformar una estructura impositiva totalment obsoleta i desajustada en una de moderna i adequada a les necessitats del poble, sense que això signifiqui un important increment impositiu.

Transferències de capital: Es mantén la subvenció de 10 milions de pessetes (ja cobrada) del Govern Balear.

Transferències corrents: Aquest capítol inclou totes aquelles subvencions no recollides a l'apartat anterior i que no fan referència als Plans "d'Obres i Serveis" i "d'Equipaments Esportius" del Consell Insular de Mallorca. Ha sofert un increment de més del 125%, fruit de diverses gestions dels distints Regidors del Grup Independent, passant d'una quantia superior als 5,5 milions a 1995, a més de 12,5 milions de pessetes al present exercici. Però, no només és important l'import, sino la seva composició. La quantitat pressupostada per a 1995 corresponia íntegrament als interessos subvencionats per la Conselleria d'Economia i Hisenda del Govern Balear del crèdit per finançar l'edifici d'aparcaments. Donada la baixada dels tipus d'interès i de l'amortització d'aproximadament 6 milions del crèdit, la quantitat subvencionada d'interessos és menor i, per tant, les subvencions noves rebudes seran aproximadament de 9 milions de pessetes.

Al capítol de despeses cal destacar les següents partides:

Despeses de personal: tant funcionari com eventual: Aquesta és la partida més important del capítol de despeses. Cal destacar que s'ha continuat amb la política iniciada a l'any 1995 de creació de llocs de feina per a personal de manteniment i neteja, i això ha duit com a conseqüència la creació de nous llocs de feina per a cobrir vacants i l'eliminació i reconversió de situacions irregulars heretades.

Cal destacar així mateix dos fets: l'actualització dels sous dels funcionaris congelats des de l'any 1992 i el pagament del deute de 2'5 milions de pessetes aproximadament (el 20% correspon al recàrrec per pagament fora de termini) a la Seguretat Social. Són les quotes impagades de l'any 1992, any de construcció de l'edifici d'aparcaments.

Amortització de crèdits: Es destinarà pressupostàriament una quantitat superior als 6 milions de pessetes per a l'amortització de la quota de capital corresponent al crèdit per finançar l'edifici d'aparcaments que, després de l'amortització de juliol de l'any passat, se situa en 42 milions de pessetes.

Actualment, amb el vist i plau del Govern Balear, s'està renegociant l'operació, i això pot significar una rebaixa important.

Inversions públiques: Durant l'exercici actual s'han fet o es faran les següents inversions públiques:

- 1er.- Pavimentació i millora del Carrer Borguny.
- 2on.- Pavimentació i millora de la pista poliesportiva.
- 3er.- Millora parcial de la xarxa de clavegueram, aigües brutes i netes.
- 4rt.- Electrificació del pou de Ses Mosqueres.

L'import total de les inversions descrites se situa al voltant dels 38,8 milions de pessetes, quantitat finançada mitjançant subvencions del Consell Insular de Mallorca en més de 29,5 milions de pessetes i 2,1 milions mitjançant aportacions d'IBAGUA (Institut Balear d'Aigua).

La quantia total de subvencions previstes per a 1996 serà aproximadament de 54,1 milions de pessetes. Recordau aquells que deien que els Independents no rebrien subvencions?

Despeses de manteniment i millora de les instal·lacions municipals: Seran també importants les quantitats destinades al manteniment i millora dels edificis i instal·lacions municipals, donat el seu estat lamentable.

Mancomunitat de Tramuntana: La quantitat aproximadament pressupostada serà de 4,2 milions de pessetes, que inclou un significatiu increment dels serveis rebuts, segons les nostres estimacions, a un cost menor:

- 1er.- Serveis socials un dia per setmana.
- 2on.- Recollida mensual de deixalles.
- 3er.- Jornada anual de neteja.
- 4rt.- Increment dels dies de recollida: 3 dies per setmana a Banyalbufar durant tot l'any i 2 dies al Port des Canonge, també tot l'any.
- 5è.- Increment del nombre de contenidors.

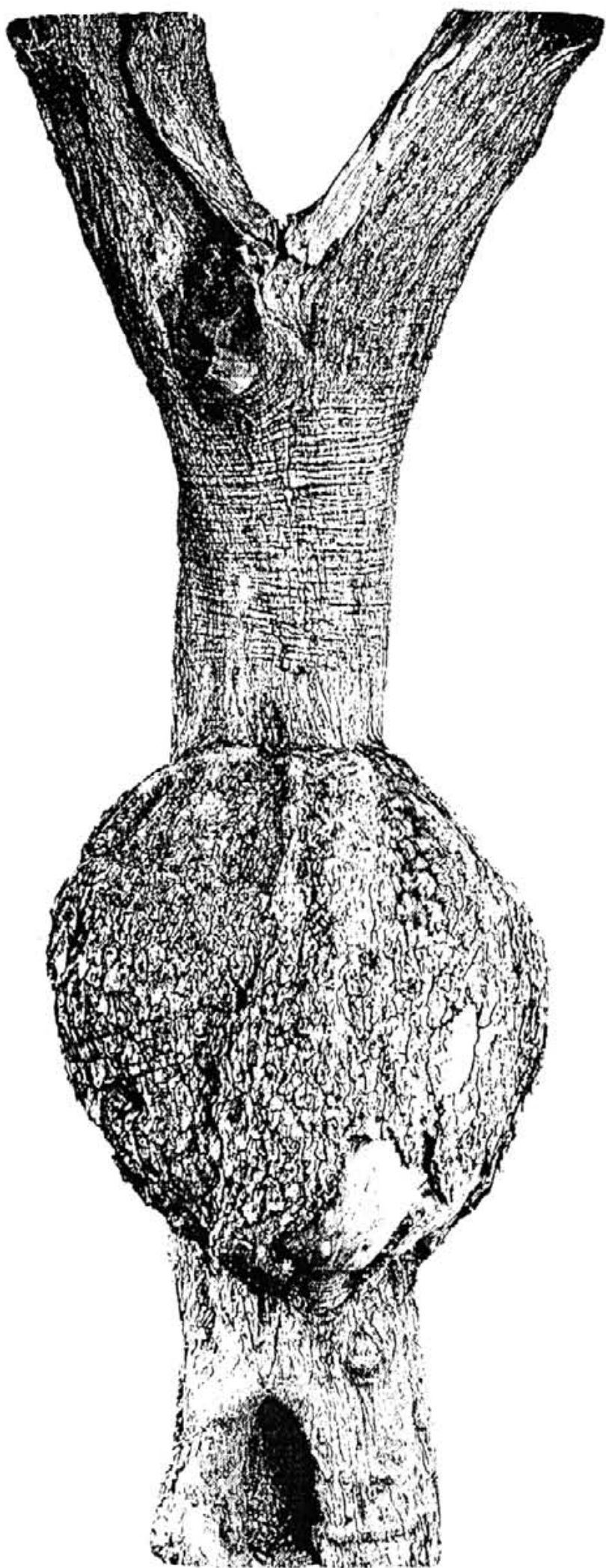
Finançament de l'explotació de l'edifici d'aparcaments: L'explotació de l'edifici d'aparcaments segueix essent deficitari, tot i l'important increment del seu ús gràcies a la política de rebaixa de preus d'abonament mensual (s'ha passat de 7 abonats a més de 50 el passat mes d'agost). Segons les nostres estimacions, els dèficits d'explotació dels exercicis anteriors foren aproximadament de 2 milions de pessetes anuals, mentre que per a 1996 s'espera un dèficit aproximat a les 300 mil pessetes.

Cultura, Educació, Esports, Festes i Joventut: Suport financers a totes les iniciatives sòcio-culturals i educatives dutes a terme per les diferents associacions o les organitzades directament per l'Ajuntament, tals com els Concerts a Banyalbufar, Curs de Català, Biblioteca i Arxiu, i Publicacions. Així mateix cal destacar l'organització i finançament de les diferents manifestacions festives dutes a terme durant tot l'any: Els Reis, Sant Antoni, Festes Patronals. El pressupost destinat per a totes aquestes àrees serà superior als 3 milions de pessetes.

Properament esperam tramitar el projecte de Pressupost a la Comissió Especial de Comptes per a la seva posterior aprovació en Sessió Plenària del Consistori. ■

LA MARE TERRA

Des de la imatge real de l'olivera de la plaça de Banyalbufar,
fotografiada amb el suport d'en Josep Caparrós,
fins a s'*Olivera*, dona, mare, terra, símbol de feminitat,
elaborada i proposada per *Guido Dettoni*.

ELS ENYORARÀS?

Sor Maria José
Franciscana de la Immaculada

Quan vaig acabar el curs, només tenia ganes d'oblidar-me'n, volia descansar, llegir, desconnectar-me. Si algú preguntava: "Els enyoraràs?", la meua resposta era sempre la mateixa: "No ho crec". Si he de ser sincera, he de confessar que no els he enyorat. S'està molt bé sense nins, sense l'obligació d'anar a classe, però me n'he recordat molt, més del que em pensava. En efecte, quan entres en contacte amb nins (nins sords en el meu cas), tot et duu a pensar: "Això servirà per a N..., això ho podria fer servir amb En..., aquesta joguina em recorda En..." Amb una paraula, sempre els tens presents i fins i tot arribes a parlar d'ells quan menys t'ho penses. Són nens que volen saber, parlar, però han d'esforçar-se més o no saben com expressar-se, o sigui, ho han d'aprofitar tot, ni que sigui el més petit detall.

De vegades, quan els estic explicant el que sigui o els veig fent feina, em pregunto: Què tindran al cap? Què pensaran? Entendran alguna cosa del que estic explicant? Me'ls estic mirant una estona, un a un. Algun aixeca el cap i em mira, somriu i continua escrivint. Un altre s'aixeca, s'acosta i recolzant-se a la taula diu: "Ja 'sta" o "no m'arada"... Potser semblarà una ximpleria; el cert és que, pensant en cadascun d'ells, arribes a perdre la noció del temps.

Aquest matí, per exemple, hem treballat dues frases molt senzilles, que han hagut de llegir, identificar pels dibuixos i contestar unes preguntes aparentment molt simples, però difícils per als nins sords: Qui? Què fa?. Finalment ha estat molt gratificant per a tots el fet que han entès les preguntes i el que llegien. El nin sord ha de fer un fan esforç per comprendre allò que se li explica. És molt curiós veure com la seva cara canvia quan s'adonen que el que diuen està bé o malament, però és més curiós i més graciós encara escoltar un nin sord emetre sons, emetre la veu després de posar-se la pròtesi auditiva. També cal dir que no tot és alegria, perquè el treball de cada dia és molt pesat, tant per a la professora, que ha d'estar tot el temps parlant per tal que els nins s'avesin a escoltar i disposada a treure el millor profit de l'ensenyament, com per al nin sord, que està tot el dia prestant atenció al que es diu, parlant i deixant-se corregir. Tot això comporta una sèrie de repeticions fins que aconsegueixi pronunciar bé una paraula o treure una lletra després de molt esforç i treball.

Sovint m'enfad i em pos seriosa, tot i que no m'agrada. De tota manera cal fer-ho de vegades, ja que a aquests nins no se'ls pot donar molta llibertat i, si ho fas, estàs perduda. No sé com ho fan, però el cert és que saben trobar-te el punt feble i, quan el troben, se n'aprofiten. Per això no se'ls pot deixar dominar la situació ni un moment. També t'has de mostrar intransigent en algun punt, perquè els costa fer la diferència entre anar de broma i anar seriosament.

No fa molt que vaig rebre carta d'una amiga, que també fa feina amb nins sords. Em va impressionar la frase: "Estima els nins i ells s'adonen que se'ls estima". Després d'això només puc dir que estimo els nins i que m'agradaria poder servir-los d'ajut en tot moment.

Mentre acab aquest article i veig davant meu les seves caretes, dic que, si Déu ha fet entrar aquestes "personetes" en la meua vida, com no els he de respondre? A més, per poc que facin, estic orgullosa d'ells. Per petita que sigui la seva resposta, ens animam mútuament a seguir endavant i treballar una miqueta més. Val la pena? Sí, perquè, quan demà surti a recollir-los, cada un d'ells em mirarà i jo també ho faré; llavors una estranya complicitat ens unirà per començar un nou dia.

Realment la vida és un misteri que només ens demana una cosa: viure i aprofitar el moment que tenim a davant. Gràcies a aquests infants, perquè amb els seus esforços, somriures, gestos i actituds m'animen a seguir endavant en aquesta professió, que alhora és vocació, i a exigir-me cada dia una miqueta més. En efecte, només si m'exigesc a mi mateixa, els podré ajudar.

■

VISCA EL CONSELL DE CULTURA!

Xisco Busquets

El nostre col·laborador habitual, en Pere Pistoles, preguntava en el darrer número de *MA'JIL*: Heu creat un Consell de Cultura? La resposta continua essent la mateixa: No.

La veritat és que pareix un doi crear un Consell de Cultura, però en el cas de Banyalbufar no ho és. M'explicaré:

Al poble hi ha les següents entitats: Amics de Banyalbufar, Banyalbahar, la revista *MA'JIL* i la regidoria de Cultura. Totes aquestes entitats culturals fan feina per al poble a distints nivells. Si passam llista, darrera aquests noms que sonen tan bé, veurem que pertot hi ha els mateixos, llevat potser d'"Amics", que són un fotimer de gent.

On vull arribar? Si la regidoria de Cultura d'esquerres fos capaç d'ajuntar els esforços de totes les entitats culturals del poble posant a l'abast de cada una el que han de menester per tirar endavant la seva tasca, tant les Associacions en general com els seus socis en particular es posarien a disposició de tot el poble a través del Consell de Cultura.

Anem a la pràctica. "Els Amics" volen organitzar la presentació d'un llibre d'història, per exemple, com que no tenen la infraestructura necessària: cadafal, micròfons, etc., han de recórrer a la que té "Banyalbahar". I si no bastàs, haurien d'encaixar moneies per dur a bon terme els seus propòsits. Amb un Consell de Cultura tot això s'acabaria, perquè demanarien el que necessitassin a l'Ajuntament, i prou.

Exceptuant la nostra revista que l'Ajuntament no va voler subvencionar, les altres Associacions culturals tenen un suport econòmic de l'Ajuntament. Doncs bé, no seria millor, en lloc de donar 300.000 pessetes cada any a les Associacions, que el Consell de Cultura disposés d'una bona infraestructura, tant material com humana, i la posés a disposició de les Associacions?

El poble veí d'Esporles té en nòmina un dinamitzador cultural. Ell proposa activitats, com és ara: cursets de restauració de mobles, teatre per a infants, ball de saló, gimnàstica per a la gent gran, colònies d'estiu, cursets d'això i d'allò. Aquí no tenim un animador d'aquests; de tota manera disposam de l'Associació Banyalbahar que en part el supleix.

No seria millor que el Consell de Cultura subvencionés cada Associació segons l'activitat que fan en lloc de donar-los una quantitat global? Si els "Amics" duen entre mans l'edició d'una bona història de Banyalbufar, convé que l'Ajuntament es mulli d'una vegada. Que són necessaris dos milions de pessetes per a la història de Banyalbufar? Doncs, que es faci una valoració i es donin els doblers si es troba pertinent.

En una paraula: al poble són sempre els mateixos que es mouen i fan feina. L'únic que hauria de fer el Consell de Cultura és assegurar-los a una taula i parlar. Res més. ■

PRECISIONS SOBRE UNA POLÈMICA

Albert Sastre Fernández

La matinada del 22 al 23 de juny d'enguany hi hagué certa polèmica per mor d'un article totalment manipulat i mal escrit que sortí a la revista *MA'JIL*. Es va publicar com si es tractàs de la meua opinió, però no és així. I si no ho és, trob que és un doi tenir una cançó antimilitarista si més d'un del grup diu que pensa fer la mili. Si la fan o no, és cosa seva. Si la gent canvia, ho pot fer per bé o per mal o pot conservar la mateixa manera de pensar tota la vida. Així per part meua el tema està resolt.

I ara vos contaré certes anècdotes sobre el KPB, els membres del qual són tan anarquistes! Abans de començar vull dir que no me consider del KPB i que a Banyalbfar no hi ha ni hi ha hagut mai cap Punky. Jo, com a anarquista i persona llibertària, crec que s'han de respectar totes els pobles i cultures. Per tant, l'odi que els KPB tenen als catalans és més propi d'una persona d'extrema dreta que no dels anarquistes, que és el que creuen que són. Un dia vaig entrar al local que han llogat per assatjar i vaig veure un membre del grup que duia una pintada anticapitalista a la jaqueta, i després vaig mirar-li els calçons. Els havia comprat al *Corte Inglés*, quan aquesta és una de les empreses més capitalistes que hi ha. Una altra vegada xerrava amb dues persones del KPB, una del grup musical i l'altra no. Tot i ser anarquistes i antifeixistes, no sabien el que era l'*Apartheid*. I una de forta: vaig introduir al KPB un individu que no és del grup musical. Aquest tenia un amic d'ideologia nazi, que a la seva habitació tenia banderes nazis i revistes de caràcter xenòfob. Aquest amic li va anar menjant el cap i el va introduir de forma no tan directa com ell hi estava en la seva ideologia feixista. Sé que el que acab d'escriure és una acusació forta. Si no n'estigués segur, no ho escriuria, però ho sé de boca del jove del KPB, del qual he fet menció. Ell m'ho va contar un dia a can Let mentre preniem un cafè. Segons la meua opinió, aquesta persona no té ideologia. Simplement segueix allò que li convé.

També voldria dir que els components de KPB haurien d'expressar la seva ideologia parlant en públic, ja sigui a través de *MA'JIL* ja sigui organitzant una taula rodona, etc. Així ens podran explicar el que és l'anarquisme, l'autogestió, l'anarcosindicalisme, l'anticapitalisme o antifeixisme. Si ho expliquen coherentment, sense dir dois, me'n penediré del que he escrit. Fins que no ho facin, ja sabem quina és la seva postura.

S'ha parlat molt de la mili. Això em dona peu a treure un altre tema, o sigui, la PSS (Prestació social substitutòria). Aquesta prestació, la pots veure o bé com un càstig que el Govern imposa o bé com un acte de servei social que fas per fidelitat a les teves idees. (A mi no em sap gens de greu ajudar la gent gran que no pot fer certes coses). Ara bé, resulta que cert membre del KPB acostuma a dir que la PSS lleva llocs de feina. Per tant, demanaré de fer la prestació a la Creu Roja, perquè des de sempre ha funcionat a base de voluntaris. El que compta és que, tant si fas la prestació com si ets insubmis, no has d'agafar les armes. Les armes i el poder estan destrossant des de fa molts anys aquest món que els anarquistes tant estimam.

Per acabar vull dir que tant jo com els qui van ser entrevistats estam en contra del fet que se'ns anomeni KPB. Si jo he usat aquestes inicials, ha estat per no dir públicament els noms de certes persones.

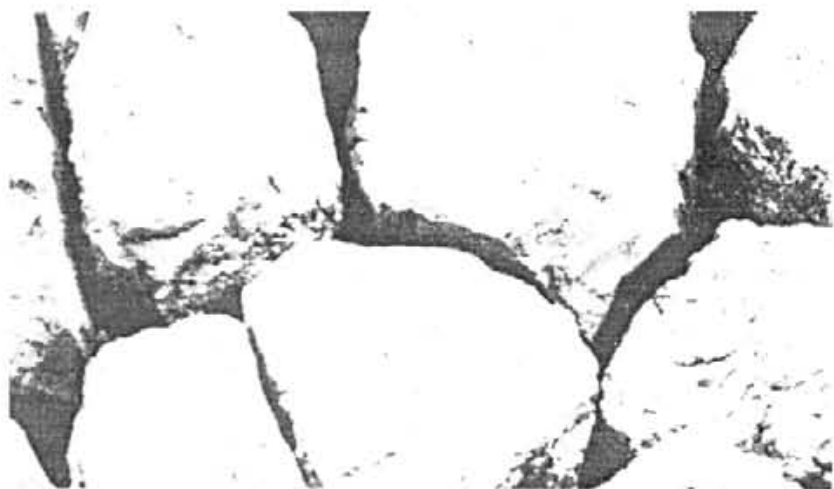
TU QUE TE QUEJAS DE LA REPRESIÓN LA VAS CREANDO A TU ALREDEDOR.

És una frase de *POLLA RECORDS*, un grup bo, molt bo.

Demanaria al poble de Banyalbufar i -si pogués- al món sencer que no oblidi mai aquestes paraules que vénen a continuació:

AMOR, HUMOR I RESPECTE.

■

EN RAIMON UN HOME FIDEL A BANYALBUFAR

Miquel Ambrós

Mentre el poble està de festa, un horabaixa de setembre en Jaume "Majoral" i jo ens trobam amb en Raimon, el simpàtic siria, resident a París i enamorat del poble. És l'estranger més addicte a Banyalbufar. Ja fa trenta-vuit anys que ve cada estiu fins al punt que ha esdevingut una figura popular entre nosaltres. Durant un temps li deien en "Mustafà" pel fet de ser àrab, no com a signe de menyspreu, sinó com a mostra de simpatia. En Raimon és un home de pell bruna, ulls de polissó i somriure a flor de llavi. És un home cordial i obert que ben mirat conserva encara l'encís de la infantesa. Per una banda té l'encant d'un actor de Hollywood i per l'altre la seriositat del científic. Estima -com no?- les dones, els amics i la bulla. L'haguessiu vist ballar amb dones maques i joves el dia del sopar de carrers! Però sobretot és un home que estima Banyalbufar, com ho demostra la seva fidelitat de 38 anys. Podria escriure tot un llibre de les seves vivències entre nosaltres. No sé si ho farà un dia. De moment ens haurem de conformar amb el que ell ens conta aquest capvespre de setembre mentre el sol es pon sobre la terrassa del bar Bellavista i a poc a poc les siluetes de la gent es fonen en les ombres que ho van cobrint tot.

En Raimon vist per ell mateix

- Després d'acabar els estudis de farmàcia a Síria, vaig anar-me'n a París l'any 1951, ja que tenia el batxillerat francès, cosa realment difícil en els anys de la guerra entre França i Síria, que lluitava per la seva independència.

Ingressares a l'Institut Pasteur

- Anem per parts. Vaig demanar una beca al govern francès. Com que era molt difícil entrar a l'Institut Pasteur, em vaig matricular a la facultat de farmàcia, on vaig fer estudis de serologia. Més tard, gràcies als contactes establerts, vaig poder entrar a l'Institut Pasteur. Hi vaig investigar en els camps de la bacteriologia, els tètans i la diftèria. L'any 1960 vaig treballar un any a la universitat de Chicago. En tornar vaig fer estudis d'immunologia. Durant tot aquest temps l'Institut ha publicat els meus treballs i col·laboracions científiques.

... fins que arribà el moment de jubilar-te...

- Parlem-ne, d'això

L'any 1989 l'Institut va jubilar per la força un col·lega amb el qual jo treballava. Tot i la seva jubilació, vaig continuar col·laborant amb ell o fent-li la feina fins que me'n vaig cansar i al cap d'un any el vaig deixar. Per això l'Institut em va jubilar dos anys i mig abans de tenir l'edat.

Et va molestar la jubilació anticipada?

- De cap manera. Em vaig matricular, com alumne ordinari, a la universitat de París per estudiar l'oceanografia. Al cap de dos anys vaig aconseguir el diploma d'"Estudis aprofundits d'oceanografia". Quan vaig tenir el títol, vaig demanar al professor de fer una expedició amb ell a l'Antàrtida. Va accedir-hi amb la condició que no em pagaria. A mi m'era igual, perquè tenia els diners de la jubilació.

Per què l'Antàrtida

- Diversos països del món s'han repartit l'estudi dels oceans per conèixer-ne els canvis climàtics i els aspectes físics, químics i biològics. A França li ha tocat el tros d'Oceà Índic, que va de l'illa de la Reunió fins a l'Antàrtida.

Un viatge accidentat, no és ver?

- Certament. Vaig patir un infart, que vaig superar gràcies al metge del vaixell.

I vares escriure un llibre sobre aquest viatge

- Sí, un llibre que hi havia una mica de tot. Al costat de la part científica, hi havia també els "viatges" que em feia emprendre la morfina receptada a causa de l'infart. Somnis meravellosos!

Em permetes unes quantes preguntes intimes?

- Endavant.

Tret principal del teu caràcter.

- L'optimisme. Se'n necessita una bona dosi per anar a l'Antàrtida i casar-me amb una dona vint anys més jove que jo (Diu això amb cara de trapella i fent un esclafit de rialles).

Qualitat que prefereixes en l'home.

- L'honor.

Qualitat preferida en la dona.

- L'honor i la bellesa.

Nom d'un escriptor.

- He llegit molta literatura francesa, i les meves preferències han canviat segons l'edat. De tota manera puc dir que hi ha un escriptor que sempre m'ha agradat, i és el dramaturg Sacha Guitry.

Nom d'un músic.

- Beethoven.

Nom d'un pintor.

- Depèn de l'edat també. Amb tot confés que m'agrada molt l'època blava de Picasso. Només l'època blava, que quedí clar.

Què en penses de la política?

- No m'agrada la política tal com es fa avui en dia, tant a nivell nacional com internacional. La política internacional sobretot és una gran trampa.

Quina reforma social i política faries?

- Que les lleis fossin votades directament pel poble i no per una o dues cambres representatives.

Quin defecte no toleres en els amics o gent en general?

- La hipocresia.

Quin perdoneu?

- Els que tinguin a veure amb l'honor de les persones.

Raimon i Banyalbufar

Vens a Banyalbufar l'any 1958. Per què Banyalbufar?

- Feia temps que no tenia vacances i estava molt cansat. Per això vaig decidir anar a passar unes setmanes de repòs a Còrsega, illa mediterrània. L'agència de viatge no m'hi va trobar allotjament i em proposà de canviar Còrsega per Mallorca. A mi m'anava de primera perquè també era una illa del Mediterrani. Exigia una habitació fora de Palma, tranquil·la i amb vista a la mar.

I...?

- L'habitació era a l'hotel Alzina, enmig de Palma; la tranquil·litat inexistent i la vista a un pati interior amb pudor de benzina tot el dia. Evidentment vaig protestar, però no hi havia res a fer perquè tot estava ple, -em digueren.

Vols dir que aguantares tres setmanes a l'hotel Alzina?

- No. Al cap de cinc dies vaig anar a l'agència de viatges per canviar de lloc. Sobre la taula l'empleat tenia una mapa de Mallorca. El vaig mirar i vaig assenyalar amb el dit el poble de Banyalbufar, que no coneixia de res, dient: "Aquí vull anar". L'empleat em va desaconsellar de fer-ho, perquè era un poble avorrit, sense discoteques ni restaurants. "Precisament és això el que jo cerc", vaig dir.

T'instal·lares a Banyalbufar i...

- Sí, però espera.

M'havien dit que, per anar a Banyalbufar, tenia dos autobusos: un sortia a les onze i l'altre a les dues i mitja de l'horabaixa. A les 10'30 estava jo esperant l'autobús de les onze, que no vingué. Feia dos anys que l'havien eliminat.

De manera que ja em tens a mi quatre hores assegut davant del bar esperant el de les dues i mitja i bevent de tant en tant coca-cola. Feia una calor espantosa -era el mes d'agost-. No ho oblidaré mai. Per això de llavors ençà no puc suportar els bars o terrasses prop de l'asfalt. Aquest és el motiu per què no vaig a cas Cosí.

A les dues i mitja vaig pujar a l'autobús. Abans de sortir, arribà un carro que transportava barres de gel. Les descarregaren, les embolicaren amb una flassada i les posaren sobre el sostre del bus. Durant el viatge a Banyalbufar aigua fresca regalimava sobre el meu braç recolzat a la finestra.

... feres les primeres coneixences.

- Sí, en Bertran, que tenia els fills molt menuts encara, i en Fredy. Els vaig dir que baixaria a Esporles, on cercaria un lloc per a dormir i l'endemà tornaria cap a Palma. Ells m'animaren a seguir fins a Banyalbufar. Segur que trobaria lloc en un dels tres hotels: Marivent, Baronia i Costa Mar.

Quin triares?

- Me'n vaig anar a l'hotel Marivent. Na Joana, que em va rebre, em va dir que l'hotel estava ple. "Però no puc tornar a Palma; faci'm el favor de trobar-me un lloc on dormir", vaig implorar. Al cap d'un moment m'oferia una habitació només per una nit. En vaig quedar encantat. A l'hora de sopar, el seu germà Toni em digué que, si volia, em podia quedar a Banyalbufar en una habitació fora de l'hotel, o sigui, a l'edifici on hi havia hagut el Cafè nou. Vaig acceptar tot d'una.

Conta el que et passà la darrera nit de la teva estada.

Es posa a riure.

- Jo duia barba. Un grup d'al·lotes de 17 o 18 anys trobaven que la barba no m'afavoria gens, i jo vaig posar preu a la meva barba. Si cada una em donava dues besades, me la tallaria. I així va ser.

No record haver-te vist conduir cotxe.

- Calla, calla! Un any vaig venir amb un cotxe brusquer, un *Macra*. Ha estat el darrer cotxe que he conduït i veuràs per què.

Arribava de París a Barcelona l'horabaixa a les set. Vaig comprar el bitllet del vaixell i me'n vaig anar a sopar amb uns amics. Vaig tornar al port amb taxi i... em vaig deixar les claus del cotxe dins el taxi. Quan me'n vaig adonar, el taxi havia marxat. No sabia què fer. Vaig parlar amb un empleat del vaixell i em va ajudar a obrir la porta del cotxe. De tota manera el problema no estava solucionat: el cotxe estava obert, però sense claus no el podia posar en marxa. Res que l'aixecaren i el carregaren al vaixell. Em varen dir que a Palma ja me l'arreglarien.

Quan vaig ser a Palma, vaig telefonar el meu amic Joan Rosselló, que vingué tot d'una per ajudar-me, però al moll no hi havia ni cotxe ni vaixell. El cercàrem durant mitja hora fins que un pescador de canya ens digué que s'havien enduit un cotxe vermell al magatzem del port, que estava tancat fins a les quatre de l'horabaixa. De manera que haguèrem d'esperar. De llavors ençà no he conduït més. Ara és la meva dona la qui condueix un cotxe familiar.

Has esmentat en Joan Rosselló, el teu millor amic.

- Certament. Podria dir-ne tantes coses. (Els ulls li brillen). En Joan Rosselló és una llegenda, un home entranyable. Me'l va presentar el meu germà. Era un home molt, molt intel·ligent, però d'entrada no donava aquesta primera impressió, potser per la seva timidesa. Ara bé, quan el coneixies, aquesta primera impressió desapareixia i descobries qui era ell. Anàvem junts a Estellencs a festa amb el Correu de l'horabaixa i tornàvem a les 5 del matí a peu en una carretera infernal. Visquérem tantes emocions junts! (La nostàlgia el manté uns moments en silenci).

També t'agraden molt els toros

- Si. Hi anava amb n'Ignasi Ribes. Una vegada partirem amb el cotxe d'en Guillem "Peral". Sense frens! A darrera d'uem na Consuelo, na Carme i n'Aniceta, la qual ho trobava tot molt divertit. Jo no he passat mai tanta de por. Imagina't! Un cotxe que no pot frenar per la carretera de Banyalbufar!

I a Banyalbufar conegueres la teva dona.

- Si. Llavors era ajudant de farmàcia. Havia vingut a Banyalbufar de vacances amb una cosina seva i s'estava a l'hotel de "Sa Coma". No es movia del triangle habitació-menjador-piscina fins que ella i la cosina invitaren una parella francesa a una sangria al "Xacalà". Jo la vaig treure a ballar i, mentre ballàvem, jo em remenava intentant fer-li baixar els sostenidors. Va comentar a la seva cosina que havia ballat amb un espanyol que parlava molt bé el francès. Quan més tard em va preguntar on treballava, li vaig dir que a l'Institut Pasteur. No s'ho va creure. Se'n convencé quan trobà a la meua casa una carta de l'Institut.

Sé que t'enfadares molt quan ella es va tallar els cabells.

- A mi sempre m'han agradat les dones amb cabells llargs, i els seus eren preciosos. Un dia se'n va anar a Palma i se'ls va tallar. Vaig agafar una enrabiada tal que li vaig dir que em divorciant. Això són coses que passen en la vida.

I ho feres pagar a les seves amigues també, que no saludares durant una setmana.

En Raimon es posa a riure.

T'agrada molt pescar, no és així?

- M'hi vaig afeccionar gràcies a en Joan Rosselló, que tenia una barca. Primer hi anava el meu germà, que es marejava. Llavors el vaig substituir. Com que som marejadís, prenia una biodramina i he de reconèixer que no m'he tornat a marejar.

Què pescares una vegada?

- També he fet pesca submarina, perquè el fons de la mar em fascina. Un dia nedava des de s'Arenal en direcció a Son Bunyola. Per sa Punta grossa vaig veure fil amb hams i vaig seguir fins a les roques, on m'aturava per descansar. Vaig trobar un alemany que, com va poder, em va donar a entendre que havia un peix molt gros. No molt enfora hi havia una al lota bellíssima i vaig pensar: "Raimon, aquí hi ha cosa a pescar, i no és solament el peix". Vaig demanar on era el peix i vaig veure un calamar enorme. Vaig tornar a la platja per agafar la corda, vaig fer un nus per intentar de treure'l. Quan el volia estirar, el calamar sempre em fugia fins que vaig aconseguir fermar-lo per la cua i vaig dir a l'al lota que estràs. Així vaig agafar una luda de cinc quilos que va amollar almanco dos litres de tinta.

Per què t'agrada Banyalbufar i hi tornes sempre?

- Perquè no ha perdut el seu caràcter de poble de mar, de pescadors, de gent que treballa la terra, encara que es va perdent cada vegada més aquest caràcter. La naturalesa té males jugades, com la famosa calabruixada que va destruir la collita de domàtigs en cinc minuts.

En Joan Gelabert ens interromp. Ve a cercar en Raimon perquè han d'anar a Palma a sopar. Quasi és fosc. Tots plegats hem passat dues hores ben divertides. ■

ELS BALLS POPULARS DE MALLORCA

Bartomeu Ensenyat i Estrany

Heus aci un extracte de la conferència pronunciada per l'autor durant el "III Congreso nacional de artes y costumbres populares" a Saragossa ara fa una vintena d'anys. La publiquem per l'interès que té de cara als estudis d'antropologia i folklore.

Si tenim en compte la posició geogràfica de Mallorca, que es troba al centre de la Mediterrània occidental, les influències ètniques i culturals, les vicissituds històriques que l'han afectada, la successió de cultures d'origen oriental i finalment la influència catalano-aragonesa, que ha estat la més completa i fecunda, podem fer-nos una idea exacta tant del caràcter com dels costums i arts heretades dels avantpassats.

En la realitat actual, hi trobam vestigis del passat. Quan els estudiem, no podem oblidar que la nostra illa va ser poblada per gent vinguda d'Orient i que el mallorquí, des dels principis, s'ha destacat com a navegant. És per això que trobam en les arts i costums de Mallorca certs trets que, per molt populars i típics del poble mallorquí que semblin, no deixen de tenir un cert exotisme.

Com que és molt complex entrar en el detall de la investigació científica del nostre folklore, em limitaré a traçar un disseny que, sense voler ser definitiu, intenti ser una aportació sincera a la problemàtica de les arts i costums del poble mallorquí. Evidentment em dedicaré a parlar dels balls populars de Mallorca.

Els balls populars mallorquins són un fet real que molts dels qui comencen a tenir cabells blancs varen conèixer i interpretar quan a les eres, a les clastres o a les places no hi havia festa sense un ball mallorquí ben vitenc. Sort tenim d'aquelles persones que els varen conèixer i interpretar i que ens els poden transmetre a viva veu, i així els podem aprendre i assimilar amb tota la seva gràcia més genuïna. Són testimonis vivents de la saviesa dels avantpassats.

Al carrer o a la cantonada de qualsevol poble de Mallorca, trobarem persones de certa edat que ens podran informar sense presses i fins i tot podrem presenciar alguna d'aquestes manifestacions que encara ara es veuen en un racó a altre de la nostra Illa, tot i que malauradament no siguin gaire freqüents.

Fa uns quants anys que vaig anar a les festes patronals de Fornalutx i Felanitx, on vaig tenir el plaer de veure ballar a la plaça o al lloc de ball unes parelles espontànies que ja passaven de la cinquantena. Aquelles parelles, estranyes a tota innovació o evolució, interpretaven els boleros i les jotes amb la mateixa gràcia i encís dels temps passats. En aquests balls la dona se sentia com l'autèntica "madona mallorquina", que, conscient del seu paper, duïa la direcció del ball. Hi poguérem gaudir d'un espectacle suggestiu, autèntic i emocionant. La dona actuava en el lloc que li corresponia i es trobava en el seu ambient. Seguint el seu caprici, anava adornant el ball amb passos, mutacions, bots i voltes, tal com ella ho entenia o el seu cor li dictava o el ritme de la música li feria els sentiments.

Un puntejar ritmic de peus o uns braços enarcats que pujaven i baixaven, aquelles anades o vingudes cap a una banda o l'altra, aquelles voltes gracioses o fugides i evolucions enganyoses, aquelles mirades ardoroses i entusiastes, que reflectien fidelment el sentit i l'entusiasme que posaven en la dansa, tot això era ballar, tot això feia vibrar els nostres sentiments més íntims. L'home amb tot el seu ardor posava el màxim interès a seguir la seva parella procurant imitar-la en tot moment. I jo, en veure alçar els braços vaig recordar els versos de Rubén Darío:

*A ella en sus vueltas graciosas
el dulce ritmo la impele.
Y él hace unas raras cosas
con sus brazos de pelele.*

El que passa amb raó és que resulta difícil a un home inculte de la terra enarcar els braços amb la gràcia i desimboltura de les dones. Amb tot feien unes figures amb mutacions i arabescos coreogràfics que, ni que haguessin estat estudiats d'antuvi, haurien sortit tant perfectes. Per qualque cosa ells presumeixen de:

Balladors bons, pocs.

I encara afegeixen:

I n'han de venir de casta.

Els qui gaudiem d'aquell espectacle anàvem recordant Salvador Rueda quan diu a "Baile de los abuelos":

Y encajado en la danza, por la juntura
matemática y justa de los compases,
adorable y gracioso la vuelta imita
que va dando su esposa para liarle.
¡Qué menudos punteos! ¡Qué primorosas
idas hacia los lados y hacia adelante!
Bailan el baile clásico; la danza pura
que ya la gente joven bailar no sabe.

Aquest és precisament el ball que intentam conservar, fomentar, seguir i propagar i alhora volem posar unes bases fermes d'execució per tal que serveixin de norma als nostres balladors.

Quan hem contemplat aquests balls i els hem viscut en la seva pròpia salsa i ambient, hem de lamentar certament aquestes paròdies ridícules que de vegades ens fan veure, fabricats Déu sap on i semblants a la ferralla dels encants, i que són exhibits davant els turistes amb el segell de "Records de Mallorca".

Què canta, doncs, i balla el poble mallorquí?

Canta odes immortals,
balla ritmes contrastants:
dolços, suaus, solemnes i expressius,
moguts i llampegants.
Així és Mallorca:
plàcida, calmosa i vibrant.

El compàs de tres per quatre, antic i universal, penetra amb gran força dins la Península Ibèrica i al ritme de tres per quatre neixen els fandangos, les jotes, les seguidillas i els boleros.

Ara no intentaré aclarir quin d'aquests balls és el més antic. Amb tot la jota, sense adjectius regionals, apareix ja en els documents del segle XVIII. És el músic francès Fernando Fernandière qui en parla. Més tard el mestre Ribera va descobrir un document més antic en els manuscrits de la Biblioteca nacional. Aquest manuscrit ve de les terres d'Àvila i es titula: "Cifras para arpa. de fines del siglo XVII", sense cap text literari. Només hi ha anotacions xifrades. El foli 25 duu el títol "La Jota" i el foli 26: "La Jotta". Bretón afirmava que la jota podia ser una conseqüència del fandango, i així aquest seria el pare de la jota. El mestre Ribera, en canvi, arriba a la conclusió que la jota mai no pot venir del fandango, sinó tot el contrari: el fandango ve de la jota. Sense voler entrar en polèmiques, sembla cert que el naixement dels balls actuals d'Espanya es remunta a segle XVIII.

A partir d'aquesta data sembla que el fandango, la jota i el bolero arriben a Mallorca i es converteixen en els balls preferits per totes les classes socials. Són balls que el poble assimila, adapta i els dona un caràcter especial. Són balls acompanyats per cants que alternen les dues llengües: la catalana i la castellana i de ritme ternari. Heus ací els seus valors rítmics:

Els boleros: *llarg, dos breus i llarg*, o sigui, una negra, dues corxeres i una negra.

Les jotes: *tres llargs o tres negres*.

Els copeos: a tres per vuit, *tres breus* o tres corxeres. És prou conegut que a Mallorca el boleros han estat anomenats també *seguidillas*, i les jotes *mateixes i fandangos*. Els copeos s'anomenen també *ballar s'aranya*. Com es pot observar, aquests tres valors rítmics ternaris es corresponen exactament als de la Península.

Ara bé aquests balls a Mallorca s'interpreten lliurement i espontàniament. La dona sempre duia la direcció del ball. L'home havia de seguir i imitar la seva parella i mantenir sempre el ritme tot seguint les voltes i canvis que la dona indicava. Aquests balls es coneixien sota el nom de *ball de bot* o *picarescos*. Eren balls del poble i per al poble i constituïen el plat fort de la diversió en les festes públiques i familiars, balls de lluïment i destresa que feien despendre molts doblers per tenir el privilegi de ballar els primers o simplement de sortir a rotlo.

Per a ballar a la plaça i tenir l'honor de sortir a rotlo el primer amb la promesa, era indispensable prendre part en la subhasta de la ballada primera, segona, tercera i així successivament. La saviesa popular ens ha deixat moltes gloses:

S'al lota me demana
Sant Jaume quin temps venia.
Li vaig dir que no ho sabia
perquè encara no tenia
doblars per fer-la ballar.

Si una al·lota no tenia pretendent o familiar que li pagàs el dret a sortir a rotlo, recorria a tots els mitjans per aconseguir-lo:

Es joves que s'usen ara
se volen fer respectar.
Jo en sé d'una que va dar
perquè la fessin ballar
set llençols, es porc i s'ase.

De vegades passava que l'al·lota, després de sacrificar els seus estalvis, se sentia decebuda:

Sa jove des Barracà
que ho és de bamba i grossera.
Quaranta sous va pagar
perquè la fessin ballar
i no varen pensar en ella.

Els pretendents que, tot i no ballar molt bé, aconseguien en les licitacions el primer ball contractaven un bon ballador perquè ella es pogués lluir. Mentrestant ells s'acontentaven amb sostenir el ventall de la promesa, contemplaven mentre ballava els seus aires de bona balladora i en acabar l'obsequiaven amb una mocadorada plena de confits i caramels.

A Fornalutx sa primera
per dotze duros va anar
Sabeu qui la va ballar?
Na Llucieta Verdera

En Macià de Menut
i llavors sa garriguera
varen ballar sa primera
a sa vuitada de Lluç.

Els autors que han estudiat el tema coincideixen generalment en el fet que el primer ball de plaça solia ser la jota, fandango o mateixa, que ve a ser el mateix per als mallorquins. Capmany diu tot parlant de la mateixa: "És una espècie de jota, un xic exagerada i grotesca de part dels homes".

La musa popular dedica gloses als joves balladors, que havien hagut de pagar molt en la subhasta:

De lleuger, sabeu que hi balla,
sabeu que hi ballà d'airós
un bergant amb ses butxaques
buides, ben buides del tot.

No tot els homes del poble podien ser considerats bon balladors. No tots podien exclamar:

Tant m'és jota com bolero
un pic que l'he de ballar.
Que rebenti de sonar
sa guitarra i es pandero.

Ara bé als qui bravejaven de *comes primes i lleugeres* i estaven segurs del seu triomf, se'ls aplicava l'expressió:

Venga música i volta copeo!

I sobretot

Si voleu que es ball s'encenga,
posau-hi bons balladors.
Val més petit i gustós
que gros i que mal gust tenga

Fent espetegar els dits tocant les castanyetes, s'acompanyava ritmicament el ball:

Al lota, que no sones
quan te poses a ballar,
que tens por de rebentar
es floc a ses castanyoles?

L'aire dels nostres balls és com una guspira elèctrica que fereix i anima tots els cors: dones, al·lotes, joves i vells. Sembla que tothom ressusciti quan escolten aquesta música tan estimada, que sona amb força en les orelles i en l'ànima de tot mallorquí.

Quan sent aquesta guitarra
en ses teves mans sonar,
m'aixecaria a ballar
tapada de davall terra.

La dona, que en el ball representa tot un símbol, encobreix sota les mutacions, voltes i passos la picardia amb què intenta fer perdre el ritme a la seva parella:

Unes l'enganen caminant,
altres amb bona parleria.
Jo amb sa meva sabiduria
el vaig enganar ballant.

Atents els joves als mil canvis de les balladores, han d'anar ulls espolsats si no volen ser víctimes de les traves que la dona posa per fer-los perdre el ritme:

Vermell, vermell, bada els ulls,
que aquesta jove t'engana.
A cada flor d'indiana
hi duu més de cent embulls.

*Las sirenitas del mar
engañan a los marineros.
No me engañarás a mi,
Rosita, con tus meneos.*

Un altre factor important eren les lletres de les cançons que acompanyaven el ball. Sobretot a la pagesia, eren unes lletres bastant picants. Heus ací algunes de les més conegudes:

L'amo, sa madona balla,
i vós, que no ballareu?
Si no ballau, mereixeu
vos faci jeure a sa palla.

Sa madona loca
des puig de Sineu
per posar sa lloca
posà l'amo seu.

És el que ens confirmava una balladora d'anomenada, que tenia noranta-sis anys, quan vaig parlar amb ella: "Després de resar el rosari, aquelles boques que havien dit resos i pregàries, canviaven de to de veu i de llenguatge. Començava el ball i cantaven cançons molt picants i escandaloses. Tot això, unit als moviments insinuants i provocadors de balladores i balladors, encenia i mantenia el foc i l'entusiasme d'aquella joventut desitjosa de llibertat i festa".

Les balladores d'anomenada eren assenyalades amb el dit pel públic, que les tractava de *toreres* i *noningunes*:

Si vols cançons de picat,
només te'n cantaré una.
Si no fossis noninguna,
no te'n cantaria cap.

*Quitate los rizos, niña,
que te pega por delante,
que parecen campanillas
que van buscando amante.*

Semblantment les lletres de les cançons ressaltaven les qualitats del jove o de l'al-lota que sortia a ballar:

Ara balla un germà meu,
que en terra sols no toca,
però balla amb una al-lota,
tot just una marededéu.

Aquests dos que ballen ara
són fills de cosins germans.
Si se donassin ses mans,
més ho serien encara.

No estic d'acord amb certes afirmacions que he llegit, les quals atribueixen als balls mallorquins un cert sentit religiós i uns aires de puresa celestial. Basta llegir les lletres següents per veure que no tenen raó:

Què t'ha fuit es xoriguer?
Catalina, que tens ràbia
i t'ha fuit es xoriguer?
No degueres tancar bé
es portaló de sa gàbia.

Què dus davall es gipó?
Què són aquestes muntanyes
que dus davall es gipó?
Oh gran cara de coió,
que no veus que són ses mames?

La voluptuositat del ball mallorquí és prou palesa, i d'això, se n'adonà el poeta Rubén Darío quan va escriure:

*Danzar veo a una pareja.
Él danza como los majos,
ella está toda bermeja
y tiene los ojos bajos.*

*Los mozos están gozosos,
las niñas tienen ojeras,
y hay indicios voluptuosos
en esas graves boleras.*

*Luega va una dolescente,
calipija y de ojo brujo,
con una cara inocente
de hacer pecar a un cartujo.*

Els balls mallorquins no són simplement un passatemps frívol i superficial; tenen una profunda significació. Tot aquell que arribi a comprendre el ball, hi descobrirà no només les característiques d'una raça, sinó també l'expressió que el poble fa servir per comunicar els seus sentiments d'amor, passió, dolor o alegria.

Com a síntesi del ritme dels nostres balls, direm que el ritme és el substantiu i que la música o el cant el seu adjectiu. Ens bastarà marcar el ritme amb les castanyetes, unes culleres, *a so de pastera*, amb dues pedres o picant de mans perquè es pugui ballar. I de fet així es ballava sovint.

Per ballar es copeo
de ningú tenc por,
i a so de pastera
n'és es millor so.

Ja roden, ja giren
saltant al compàs
dels martells que piquen
damunt l'empedrat.

He dit que a Mallorca hi ha tres menes de ball: **boleros, jotes i copeos**. També sap tothom que les jotes de vegades són anomenades mateixes. Si continuem aprofundint en la matèria, podrien quedar reduïts a dos tipus bàsics: **boleros i jotes**. El nom de copeo apareix quan la jota s'anima i del compàs *allegretto* de tres per quatre passa a l'*allegro* o tres per vuit ■

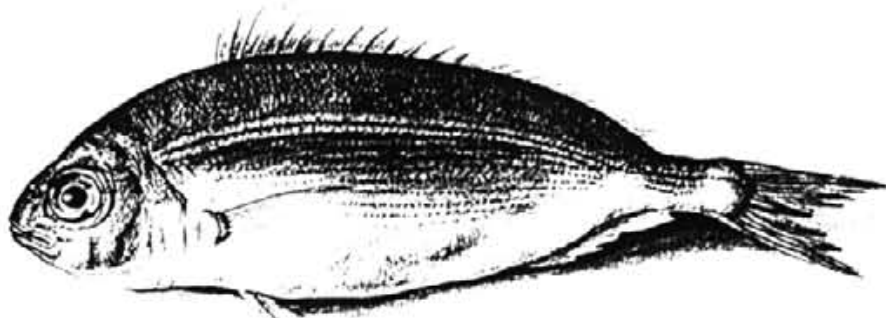
HORABAIXA D'ESTIU

Xavier Canyelles

És un calorós dia d'estiu. En aquestes hores ja quasi tothom ha dinat i la majoria de gent gaudeix d'una agradable migdiada.

En Bernat, un jove d'uns vint anys d'edat, no té gens de son. En aquells moments es troba avorrit, sense saber què fer. Fins que, simplement per casualitat, dona un cop d'ull a la mar. Hi ha temporal, la vorera està plena de sabonera blanca originada pels bruscos cops d'ona contra les feixugues roques costeres.

De sobte, se li ocorre una idea: Anar a pescar oblades! Sí, les oblades es pesquen quan hi ha sabonera! Sense pensar-ho dues vegades, en Bernat se'n va a cercar la seva antiga i plegable canya de bambú de 5 metres. Després d'haver comprovat l'estat de la canya - perquè no l'havia emprada des de l'any passat-, agafa d'una revolada tot el necessari per a pescar oblades: llinyes amb robadora, pa dur, arengada picada i un poal.

Dit i fet, el nostre amic s'ho carrega tot damunt ell, així com pot, per després agafar la bicicleta i muntar-hi. Posa peus als pedal i au!, per avall s'ha dit.

Com a lloc de pesca ha escollit Na Ferranda. Per això es dirigeix amb gran velocitat pel camí de Can Pico desviant-se després cap el camí carreter de Sa Cova des Gats. Una vegada que ha arribat a la casa dels pescadors -actualment abandonada- en Bernat deixa aparcada la seva bicicleta i segueix a peu unes quantes marjades avall.

Ja quasi és a Na Ferranda. Aquella majestuosa i enorme roca li dona la benvinguda. Se situa entre la cala de Can Pico i la Cala des Suïssos. Des d'allà es pot contemplar gran part de la costa: Sa Lleona, Es Còs, Sa Punta Grossa i fins i tot Es Cavall. En definitiva, tot un espectacle natural.

Però no és el moment de perdre el temps. Ha de seguir la seva ruta fins arribar a baix de tot, a la vorera. Per arribar-hi s'ha d'anar alerta: una caiguda suposaria un accident greu o potser podria resultar mortal. Però en Bernat, impulsat pel seu instint pescador, no pensa en això ara i segueix endavant.

Un poc més avall, el jove es veu obligat a aturar-se, perquè un grup de gavines (*Larus cachinnans*), esverades per la seva presència alcen el vol tot deixant la superfície de l'aigua d'un color blanc cendrós a causa dels excrements que van expulsant amb força.

Ja a la vorera, on les ones peguen de ple, en Bernat deixa tots els ormetjos a terra i a lloc segur, no sigui cosa que amb un cop de mar tot se'n vagi a l'aigua.

Curiosament, el nostre amic umplí el poal d'aigua per ficar-hi després varies peces de pa dur juntament amb una mica d'arengada picada. Quan tot està ben mesclat -d'aquesta mescla se'n diu grumeig-, n'agafa una grapada amb la mà i la tira dins d'aquella espessa i blanca sabonera. Només cal anar grumejant i esperar un poc. Les oblades no solen sentir l'olor tot d'una, sempre tarden uns moments a arribar a la pesquera.

D'aquesta manera, grapada rera grapada, compareixen multitud de joves llisseres (*Mugil cephalus*) atretes per la succulenta combinació de pa i arengada.

Pocs minuts després, dues obscures ombres es desplacen pel fons, deixant veure una lluentor de tant en tant. Aleshores en Bernat

endevena que es tracta de dos sards (*Diplodus sargus*). Llavors es veu obligat a pujar la canya, a incorporar la llinya, a fer pasteta amb farina i aigua, a posar una boleta de pasteta a la robadora i a provar sort, a veure si piquen. Malauradament els sards s'espanten, són molt esquius i fugen mar endins. És millor treure la canya i esperar les oblades.

Al cap d'una estona i després d'haver grumejat durant un bon temps, arriba un esbart de boges i ràpides oblades provinents de les profunditats marines. Pugen com a torpedes cap a la superfície per engolir el que en Bernat tira. A la fi, la pesquera és plena d'aquests magnífics peixos argentats amb taca obscura a la cua. És per tant hora de pescar seriosament. Un error del pescador -tirar amb massa força la canya, deixar anar una oblada, fer moviments bruscos,...- podria esverar-les i fer-les fugir.

En Bernat fa una primera calada, moment que el suret se'n va per endins amb una velocitat increïble. Tot seguit i amb una estirada seca, el jove pescador aconsegueix treure una oblada. "Pareix mentida que un peix d'un pam tengui tanta força" -pensa ell.

Una vegada l'oblada és morta -amb una estreta de dits rera els ulls-, en Bernat segueix pescant fins que en treu onze més.

La mar no està de la seva part, es desbarata molt i pot ser perillosa. Per aquesta raó val més anar cap a casa i evitar disgustos.

En Bernat abandona tranquil·lament. Quan ja ho ha arraconat tot, posa les dotze oblades dins el poal que ja es buit i net de grumeig. "No està malament -pensa-. N'he collides quatre de grosses i vuit de petites".

De camí a ca seva, el jove se sent atret per la mirada atenta i simpàtica de dos crancs peluts (*Eriphia verrucosa*) que l'observen des del seu cau rocós.

Més amunt, en Bernat ha pujat ja tota Na Ferranda. Les dificultats del terreny i la forta pendent l'obliguen a fer una aturada per descansar. Així assegut des d'allà dalt, ja prop de la primera marjada per la qual després haurà de pujar, observa el preciós paisatge natural presidit per la immensa mar.

El baix i ràpid vol d'un corb mari (*Phalacrocorax aristotelis*) sobre l'aigua li crida enormement l'atenció. Aquell animal obscur es veu obligat a dirigir-se cap a les roques més properes on aprofitarà per eixugar-se i reposar fins que el mal temps manqui i pugui anar a pescar peixos amb el seu bec esmolat i punxegut.

Més amunt, a l'altura dels pins de Sa Marina i dirigint-se cap a Sa Lleona, una àguila peixatera (*Pandion haliaetus*), fa exhibició del seu majestuós vol. Aquest excepcional ocell de pas, no suporta el continu atac de les gavines, les quals defensen el seu territori perquè hi tenen nius amb ous i polls.

Així, meravellat pels sards, les oblades, els crancs, les gavines, el corb mari i la peixatera, en Bernat se sent content, ple de coratge i entusiasme, amb forces per poder seguir camí amunt fins que arriba a la bicicleta i se'n va a casa seva amb gran serenor i orgull. Ja frisa d'arribar per poder nedar al safareig i, després, sopar d'unes bones oblades torrades que la seva mare li prepararà amb molt de gust. ■

BIEL MAJORAL
Xisco Busquets

Reis, terra, comunicació, profunditat, amor, sentiment, emoció, carn de gallina, festa, ironia, autenticitat, fora vila, identitat..., i moltes coses més ens feres sentir al llarg del concert de juliol a sa Baronia. I això en una Mallorca plena de turistes i immigrants, una Mallorca que a través de la història ha sofert tota mena d'invasions.

Sentir en Biel va ser connectar-me amb el més profund del meu cor i les meves rels. Em féu sentir que tenia una terra i un passat. Em féu sentir ben viu. També em féu adonar que visc endormiscat, que ha arribat l'hora de deixondir-me. S'ha d'haver acabat la comèdia, les falsedats, les màscares i dir si quan s'ha de dir no o seguir el corrent perquè els altres també ho fan.

Desperta, mallorquet! Ja basta!
Sigues tu mateix, sigues persona sobretot!
Això serà la primera passa per esdevenir un poble viu,
conscient de la seva identitat, de les seves rels i caràcter.

En Guillem d'Efak demanava a en Biel: "Com veus els joves?" En Biel respongué: "Els joves bé, molt bé. Els que no veig tan bé són els de la meva generació, que sempre s'excusen dient: "Tanmateix tothom ho fa... tanmateix no arreglarem res..."

Ara que tenim poder és hora de demostrar que Mallorca no és una terra només de corruptes, de negociants, de fenicis, d'esclaus del diner. És hora de demostrar que hi ha una fornada nova de mallorquines i mallorquins i que volem viure amb autenticitat estimant la nostra terra i respectant els visitants, lliures dels esclavatges que indueixen a la recerca indiscriminada dels doblers. Volem ser alhora vius i forts enfront dels especuladors que volen fer de les nostres terres monedes de canvi per omplir-se les butxaques i deixar-nos sense el nostre únic patrimoni.

Gràcies, Biel, per remoure'm les entranyes i desvetllar tots aquests sentiments. Així me sent útil davant els meus germans i també més persona

Per acabar voldria, Biel, recordar una tonada que l'any 1979 na Maria del Mar Bonet va cantar durant les festes de sa Calatrava. Deia així

*Majoral, vell Majoral,
vós que enteneu de mudes,
empeltau - me sa perdiu;
mem si me'n sortiran dues.*

LA DONACIÓ I INCAUTACIÓ D'OR I LA SUBSCRIPCIÓ
PRO-MOVIMIENTO NACIONAL
A BANYALBUFAR, SETEMBRE 1936.
Benet Albertí Genovart

El cop d'estat dels generals rebels a la República havia fracassat a una bona part del territori, i ara tot l'estat espanyol s'enfonsava en una cruenta guerra civil durant l'estiu de 1936. A les Balears, Mallorca i les Pitiüses caigueren immediatament en mans dels militars i falangistes que de seguida s'afanyaren a aconseguir recursos econòmics per el finançament de la maquinària de guerra. Per tot Mallorca les noves autoritats franquistes promogueren subscripcions públiques de diners en metàl·lic a més de donacions voluntàries d'or. Aquestes recaptacions es completaven amb diverses incautacions d'or i valors.

Per tot Mallorca les noves autoritats franquistes promogueren subscripcions públiques de diners en metàl·lic a més de donacions voluntàries d'or

---

A Banyalbufar, ja el dia 4 de setembre de 1936 l'Ajuntament rebé una circular del "Centro de Incautación de oro y valores" amb una sèrie d'instruccions per fer-se complir estrictament. D'acord amb el Decret del 27 d'agost de 1936 publicat pel Comandant militar de les Balears, s'havia de formar una comissió al poble. D'acord amb el Comandant militar de Banyalbufar, Miquel Llinàs Quetglas, aquesta estaria formada almenys per un representant de les Milícies i Falange, el rector i una persona de prestigi entre la població. Mitjançant pregons, es faria saber al poble la creació de la comissió i el lloc on funcionaria (finalment a cal rector). Es donava un termini de 5 dies per rebre l'or amonedat i en pasta, que els particulars presentassin fent una relació detallada i diària de tot l'or rebut amb separació dels donatius i de la incautació per indemnitzar, fet aquest que per altra banda no es va realitzar mai. També es deia que, de moment, no s'incautaria l'or contingut a les joies, però s'admetien els donatius voluntaris d'aquestes. A part d'altres instruccions, finalment la circular feia referència a la subscripció pública de doblers en metàl·lic que s'hauria d'iniciar i seguir per la mateixa comissió. En aquesta subscripció es manava que *se hará contribuir a todas las personas con medios económicos y de fortuna en el pueblo* i tenint en compte la importància de la finalitat que es perseguia *se ha de nutrir principalmente del máximo sacrificio de los capitalistas y adinerados de la localidad*.

...se hará contribuir a todas las personas con medios económicos y de fortuna en el pueblo...

...se ha de nutrir principalmente del máximo sacrificio de los capitalistas y adinerados de la localidad

---

El mateix 4 de setembre es reuniren a l'Ajuntament els membres que formarien part de la comissió i aquests eren: Pau Bujosa Cabot com a batle accidental, don Bartomeu Ripoll Canals com a rector, Lluís R. Albertí Vanrell com a representant de les Milícies, Mateu Albertí Albertí com a representant de la Falange i Pau Albertí Tomàs que actuà de secretari.

La comissió acordà que fos el rector qui s'encarregàs de recollir a ca seva tots els donatius d'or que *voluntariamente quieran dar los vecinos para contribuir al movimiento de salvación de España*. També s'acordà que els vocals Lluís R. Albertí Vanrell i Pau Albertí Tomàs s'encarregarien de la incautació de les monedes d'or i valors estrangers entregant el corresponent rebut per a una futura indemnització. Es fixava el termini de 5 dies a comptar des del 4 de setembre i finalment s'obria la subscripció pública de doblers, a la qual haurien de contribuir totes les persones amb mitjans econòmics.

---

voluntariamente quieran dar los vecinos para contribuir al movimiento de salvación de España

---

Per les dades que tenim i que al final d'aquest article publicam íntegrament, Banyalbufar contribuí generosament tant en la donació de joies, or, monedes, etc. com en la subscripció de doblers. Aquest fet revela una identificació molt gran amb les noves autoritats franquistes si bé les circumstàncies no admetien altra alternativa i que hi havia gent a qui no li agradava gens ni mica desprendre's de les seves joies d'aquella manera. Les fonts orals confirmen un fet dualista amb dones que ho daren tot o una part de bon grat i altres a les quals va saber molt de greu. Hi ha casos de gent que va amagar les joies enterrant-les dins una finca. Sé d'un altre cas que, mentre anava de camí cap a cal rector per efectuar la

---

hi havia gent a qui no li agradava gens ni mica desprendre's de les seves joies d'aquella manera

---

corresponent donació, s'amagà unes arracades que duia dins la butxaca i no les donà. El cert és que les donacions eren pràcticament obligatòries. Hom sap que la gent rebé pressions i a les dones les atemorien amb diversos arguments si no entregaven l'or de ca seva.

El cert és que les donacions eren pràcticament obligatòries

Al final de la recaptació la comissió es reuní al cinema de la carretera nova per pesar tot el que s'havia recollit. Assistiren a l'acte moltíssimes persones. El resultat foren 2.440 grams que corresponien a 148 donants la majoria dels quals foren dones. Respecte a la subscripció pública de doblers, es recaptaren 1.980'50 pessetes corresponents a 84 donacions. Quant a les requises de monedes d'or i valors estrangers, s'incautaren un total de 195 pessetes d'or, 35 dòlars i 20 francs francesos i un rebut justificatiu d'una cèl·lula Argentina de 500 pesos al 6%, propietat del metge Juan B. Toribio Estela. A continuació reproduïm el document mecanografiat de sis folis conservat a l'arxiu municipal de Banyalbufar amb la següent capçalera:

El resultat foren 2.440 grams que corresponien a 148 donants la majoria dels quals foren dones

---

Ayuntamiento de Bañalbufar. Relación de los donativos en oro ofrecidos por los vecinos de esta villa en favor del movimiento salvador de España.

1. Margarita Picornell Picornell: *un aro, diez botones i una moneda de veinticinco pesetas.*
2. N. N.: *dos esclavinas, dos durillos, un cierre i un imperdible.*
3. Tomasa Moranta Paz: *una cadena de reloj.*
4. Magdalena Darder Font: *dos anillos, un doblon y un brazaletes de reloj.*
5. Isabel Vich Bujosa: *una moneda de veinte y cinco pesetas.*
6. Práxedes Calafat Ripoll: *un aro, una moneda de veinticinco pesetas y un doblon.*
7. Catalina Albertí Cabot: *dos sortijas, una cadenita, una medalla, dos pares de gemelos.*
8. Catalina Juan Jaume: *diez botones*
9. Bartolomé Cabot: *cuatro botones*
10. Magdalena Mir Arbós: *un imperdible, un anillo y un pendiente.*
11. Anita Albertí Mulet: *un par de pendientes, una crucecita, una medalla, cuatro botones y un anillo.*
12. Maria Magdalena Font: *una pulsera y dos anillos.*
13. Hermanas Prudencia, Francisca y Catalina Picornell Cabot: *once botones, un medallón, dos imperdibles, un par de pendientes, una sortija y cuatro botones más.*
14. Margarita Amengual Arbós: *un doblón.*
15. Magdalena Serra Marcús: *una pulsera, un aro, un imperdible, dos alfileres, ocho sortijas, diez botones, dos cadenitas y tres durillos.*
16. Rosa Picornell Tomàs: *un aro, una sortija y una moneda de diez escudos.*
17. Juana A. Albertí Moragues: *un reloj pulsera, un alfiler, una cruz, una cadenita, poco más de dos palmos de cordoncillo.*
18. Ana Tomàs Ripoll: *un durillo.*
19. Catalina Tomàs Ripoll: *una sortija, cuatro botones y par de pendientes.*
20. Margarita Picornell Albertí: *tres sortijas, una moneda de diez francos, ocho de veinte pesetas y una cadenita.*
21. N. N.: *dos sortijas y un par de pendientes.*
22. Concepción Font Serra: *una cadenita y dos sortijas.*
23. Margarita Ripoll: *un imperdible y una cadenita.*
24. Maria Barceló: *ocho botones, un par de pendientes, dos alfileres, una sortija y una cadenita.*
25. Catalina Picornell Tomàs: *diez botones y una cadena de ocho palmos.*
26. N. N. por Dios y por la Patria: *una cadena de ocho palmos, otra de dos, un imperdible, un alfiler, tres botones y cuatro sortijas.*
27. Ana Picornell Albertí: *una pulsera, dos imperdibles y un durillo.*
28. Luis Albertí Vanrell: *una moneda de diez pesetas, cuatro alfileres, un medallón, una sortija y varias monedas de plata extranjerias.*
29. Francisco Albertí Picornell: *un anillo.*
30. Antonio Albertí Picornell: *un anillo.*
31. Catalina Ambrós Bujosa: *dos alfileres, veinticinco botones, un imperdible, cinco pendientes y tres sortijas.*
32. Catalina Albertí Vich: *cuatro alfileres, dos sortijas, siete botones y una medalla.*
33. Maria Mir Albertí: *una sortija, un alfiler y un per de pendientes.*
34. Margarita Alvarez: *cinco sortijas, una medalla y una pulserita.*
35. Antonia Cabot Tomàs: *una pulsera, un doblón y una sortija.*
36. Ana Cabot Tomàs: *un aro y una moneda de veinte pesetas.*
37. Familia Font (Son Vives): *una onza americana, una cadena de abanico, dos pulseras, dos cadenitas, un anillo y una medalla.*

- 38 Maria Albertí Bujosa: *diez y seis botones, una cadenita con una crucecita y cuatro sortijas.*
- 39 Francisca Picornell Cabot: *diez botones, cuatro sortijas, dos alfileres y un imperdible.*
- 40 Antonio Albertí Picornell: *una moneda de veinte francos.*
- 41 Margarita Picornell Cabot: *un imperdible, una pulsera, una cadenita y dos medallas.*
- 42 Prudencia Font Salas: *un imperdible, un alfiler, diez botones y una sortija.*
- 43 Margarita Alorda Cunill: *seis botones.*
- 44 Antonia Bujosa Alorda: *dos sortijas.*
- 45 Ana Vives Font: *tres sortijas, un alfiler, dos imperdibles, catorce botones y una cadena de abanico.*
- 46 Eleonor Tomás Amengual: *un botón, una sortija, una cadenita y una moneda de veinticinco pesetas.*
- 47 Familia Cabot Palmer: *seis palmos de cordoncillo, diez botones, una cadenita, dos medallas, dos cruces y dos medias onzas.*
- 48 Maria Bujosa Albertí: *una sortija y diez botones.*
- 49 Catalina Moranta Coll: *una sortija y un alfiler.*
- 50 Maria Albertí Barceló: *un imperdible y una cadenita.*
- 51 Catalina Albertí Nadal: *una moneda de veinticinco pesetas, otra de diez, una cadena, un aro, un imperdible, un par de pendientes y tres sortijas.*
- 52 Catalina Darder Font: *una pulsera de reloj y una sortija.*
- 53 Magdalena Terrasa: *un imperdible, un par de pendientes y una sortija.*
- 54 Catalina Albertí Albertí: *un imperdible, tres sortijas, dos pares de pendientes y una moneda de veinticinco pesetas.*
- 55 Antonia Moranta: *dos alfileres, un botón, un pendiente y una cadenita.*
- 56 Carlos Riu Mateos: *un par de pendientes.*
- 57 Francisca Sastre Albertí: *una sortija, cuatro botones, un alfiler y un par de pendientes.*
- 58 Leonor Bosch Fiol: *un alfiler, un imperdible, dos botones y una sortija.*
- 59 Francisca Bosch Fiol: *un imperdible y un alfiler con un durillo.*
- 60 Antonia Mulet Picornell: *una moneda de veinticinco pesetas.*
- 61 Antonia Tomás Vich: *una sortija.*
- 62 Antonia Cabot Palmer: *una cadena abanico y una sortija.*
- 63 Maria Albertí Albertí: *dos sortijas, un alfiler con una moneda de diez francos y diez botones.*
- 64 Jaime Font Albertí: *una moneda de veinte dólares y cinco de diez pesetas.*
- 65 Leonor Mir Fiol: *nueve botones y un imperdible.*
- 66 Pablo Albertí Ambrós: *cuatro palmos de cordoncillo y catorce botones.*
- 67 Juana Ana Arbós Vives: *una sortija y una cadenita.*
- 68 Juana Ana y Margarita Cunill Arbós: *diez botones.*
- 69 Catalina Cunill Bestard: *diez botones y un imperdible.*
- 70 Bárbara Cunill Bestard: *dos sortijas.*
- 71 Antonia Moranta Coll: *una sortija y cuatro botones.*
- 72 Margarita Picornell Albertí: *un alfiler con una moneda de diez francos, una sortija, un imperdible, una cadenita con una medalla.*
- 73 Catalina Picornell Albertí: *una medalla, una sortija, una moneda de veinte francos y catorce botones.*
- 74 Catalina Picornell Picornell: *un imperdible, una sortija y cuatro botones.*
- 75 Antonia Picornell Tomás: *dos sortijas, un alfiler, tres pendientes y cuatro botones.*
- 76 Margarita Alorda Tomás: *un alfiler.*
- 77 Maria Mir Amengual: *una sortija, una crucecita y una medalla.*
- 78 N N: *una moneda de veinte francos.*
- 79 Pepa Ambrós Tomás: *una cadena de abanico.*
- 80 Antonia y Magdalena Tomás Bujosa: *un imperdible, un aro y diez botones.*
- 81 Leonor Vich Bosch: *una cadenita con una crucecita.*
- 82 Ana Cunill Bestard: *una medalla y una sortija.*
- 83 Juana Ana Albertí Tomás: *una cadena abanico y dos sortijas.*
- 84 Maria Albertí Nadal: *veinticinco botones, un aro, un par de pendientes, una cadenita con dos cruces y una pulserita.*
- 85 Juana Albertí Picornell: *cuatro botones, un par de pendientes y una sortija.*
- 86 Antonio Albertí Darder: *diez botones, un par de pendientes, una sortija, una cadena con cruz, dos imperdibles, una pulsera y un aro.*
- 87 Isabel Albertí Tomás: *una pulsera, un imperdible, una sortija, una medalla, cuatro botones, unos gemelos y una cadena abanico.*
- 88 Catalina Gallard Vives: *una sortija y once botones.*
- 89 Maria Bover: *un imperdible y una moneda de veinte francos.*
- 90 N N: *una cruz, una moneda de veinticinco pesetas y una sortija.*
- 91 Francisca Jaume Serra: *catorce botones, un par de pendientes, tres alfileres, tres sortijas, una medalla y un gemelo.*
- 92 Antonia Albertí Nadal: *dos alfileres, uno de ellos con un doblón, dos pares de pendientes, tres sortijas y catorce botones.*
- 93 Margarita Albertí Nadal: *tres sortijas, un alfiler, un imperdible y dos botones.*

- 94 Catalina Alberti Bujosa: *tres alfileres, seis sortijas, un par de pendientes, una medalla y una cadenita.*
- 95 Juana Salas Ferrà: *dos sortijas, dos alfileres, uno con un durillo.*
- 96 N N. *por Dios y por la Patria: dos alfileres y un imperdible.*
- 97 Francisca Vives: *catorce botones.*
- 98 Antonia Moranta Mir: *dos alfileres y diez botones.*
- 99 Magdalena Vives Tomás: *dos sortijas, dos alfileres y una crucecita.*
- 100 Ana Picornell Tomás: *una sortija, un imperdible y una moneda de veinticinco pesetas.*
- 101 Catalina Cabot Palmer: *cuatro botones, una moneda de veinte francos, una cadena abanico y una medalla.*
- 102 Antonia Picornell Cabot: *un imperdible con una moneda de veinte francos y otro con un durillo.*
- 103 Margarita Bestard Moragues: *dos alfileres, un imperdible, un par de pendientes y tres sortijas.*
- 104 Francisca Font Salas: *una cadena abanico, siete sortijas, un aro, dos medallas, un imperdible y otra cadena.*
- 105 Catalina Alberti Nadal: *una moneda de veinticinco pesetas, otra de diez y una cadena.*
- 106 Margarita Cabot Cabot: *una sortija.*
- 107 Concepción Tomás Font: *veinte botones y tres sortijas.*
- 108 Margarita Alorda Tomás: *tres sortijas y un alfiler.*
- 109 Antonia Alberti Picornell: *veintidos botones y dos sortijas.*
- 110 Juana Ana Alberti Alberti: *una moneda de veinticinco pesetas.*
- 111 Un patriota: *una pulsera de reloj y un pendiente.*
- 112 Carmen Gómez Martí: *tres sortijas y un alfiler.*
- 113 Antonia Amengual Tomás: *una sortija, un pendiente y un medallón.*
- 114 Margarita Font Salas: *un imperdible, dos sortijas y quince botones.*
- 115 Juana Tomás Amengual: *una cadenita y cuatro botones.*
- 116 Hermanas Tomás: *un imperdible, una sortija, un par de pendientes, dos cadenitas y dos medallas.*
- 117 Francisca Bauzá Barceló: *una medalla y un alfiler con un durillo.*
- 118 Margarita Tomás Alberti: *un par de pendientes.*
- 119 Bàrbara Tomás Bujosa: *dos sortijas y una medalla.*
- 120 Catalina Ripoll Alberti: *tres sortijas, dos botones y un par de pendientes.*
- 121 Josefa Mir Picornell: *dos sortijas.*
- 122 Francisca Alberti Fiol: *un imperdible y una sortija.*
- 123 Antonia Mir Gelabert: *un imperdible, un alfiler, un par de pendientes, una pulserita y una cadenita.*
- 124 Maria Picornell Alberti: *una sortija, dos alfileres y cuatro botones.*
- 125 Paula Mir: *dos sortijas y diez botones.*
- 126 Micaela Tomás Mir: *cuatro botones.*
- 127 Antonia Bennasar Pol: *dos imperdibles y cuatro botones.*
- 128 N N.: *dos pulseras, diez botones, tres sortijas y un imperdible.*
- 129 N N.: *una pulsera.*
- 130 Maria Tomás Cabot: *un alfiler con una moneda de diez francos, cuatro sortijas, un imperdible y una cadenita.*
- 131 Pau Bujosa Font: *una sortija y una cadenita.*
- 132 Bàrbara Alberti Alberti: *dos sortijas, una medalla y un alfiler.*
- 133 N N.: *una pulsera.*
- 134 Catalina Ambrós Gelabert: *dos sortijas.*
- 135 Ana Alberti Alberti: *dos sortijas y una medalla.*
- 136 Pedro Amengual Arbòs: *una sortija.*
- 137 Miguel Alberti Vich: *diez botones y una moneda de veinte francos.*
- 138 Isabel Antich Riera: *un par de pendientes, tres sortijas y una medalla.*
- 139 Prudencia Picornell Cabot: *cuatro botones y una moneda de veinte francos.*
- 140 Prudencia Font Salas, *segunda entrega: diez botones.*
- 141 Antonio Alberti Tomás: *tres monedas de diez dólares, dos de media onza, una sortija, un par de gemelos, una cadena de reloj.*
- 142 Mateo Alberti Tomás: *una cadena de reloj, una moneda de veinte pesetas y un par de gemelos.*
- 143 Juan Toribio Estela: *un alfiler, dos pares pendientes, cinco sortijas, dos cadenitas.*
- 144 Catalina Gallard Ferrà: *diez botones.*
- 145 Margarita Barceló Gallard: *dos alfileres, dos sortijas y una cadena.*
- 146 Tres Balillas: *un anillo cada uno y una nina [sic] varios objetos.*
- 147 Pilar Pérez: *una cadenita.*
- 148 Maria Barceló Torres: *una sortija y un imperdible.*

* [escrit a mà]

Francisco Alberti Moragues: *3 láminas al Portador del Banco Español del Rio de la Plata de veinticinco pesos cada una.*

Signen: Pere Vives Font, Bartomeu Ripoll Canals, Lluís Alberti Vanrell i Pau Alberti Tomás.

A Banyalbufar 15 de setembre de 1936 ■

LA RED
EL CYBERCAFÉ DE PALMA
Guido Dettoni della Grazia i Natàlia Nieto

El mes de juny d'enguany vaig llegir a la premsa que s'havia obert a Palma un cybercafé: el primer de les Balears. Un bar per beure un café i viatjar per Internet.

Sabia que existia una mateixa iniciativa a Barcelona i a d'altres capitals d'Europa. Estava molt, molt bé que algú la prengués aquí.

Quasi tot d'una vaig anar-hi. Un emplaçament encertat, una decoració correcta que no s'imposa i et deixa respirar entre el groc i el blau clars. Mobiliari funcional, dissenyat, i els ordinadors amb persones assegudes davant, concentrades i pilotant el seu viatge amb el ratolí a la mà. Un ambient de futur. Sei rellotges duen l'hora de les capitals a diferents meridians i ens recorden que la terra és rodona i que dona voltes entorn del sol. Amb Internet no hi ha distàncies ni diferències d'hora, ni nit ni dia... Sembla que la terra doni voltes entorn d'Internet i ja no del sol...

Aquesta meva primera visita també era perquè m'imprissin la imatge de s'Olivera de Banyalbufar que jo duia gravada en disquet. No disposant d'ordinador ni d'impresora a les 11 de la nit, era fantàstic poder satisfer una necessitat informàtica nocturna.

Natàlia Nieto, ànima femenina, gestadora, eficaç i realitzadora (les dones!) i Tomeu Vidal, ànima informàtica i mallorquina del Cybercafé "La Red", varen prendre part amb interès. Coneixien Banyalbufar però mai no s'havien adonat d'aquesta Olivera, dona, mare i terra. Vàrem imprimir i verificar de passada el treball informàtic realitzat partint de la imatge real de l'olivera i, naturalment, vaig parlar de MA'JIL proposant tot d'una un article sobre el Cybercafé i Internet.

L'amabilitat i simpatia de Marcel Patte, ànima acollidora, coordinadora i francesa del Cybercafé, feren els encontres següents més agradables. Va ser prenent café que vàrem acordar que em facilitarien un esborrany per ajudar-me a escriure aquest article. De tota manera, com podeu llegir a continuació, na Natàlia ho ha escrit tot tan clar i bé que m'ha estalviat la feina.

El gran avenç que la informàtica i les telecomunicacions han sofert durant les tres darreres dècades ha provocat una revolució en tots els àmbits de la societat, només comparable als canvis produïts per la revolució industrial del segle passat. **Internet**, que té prop de 40 milions d'usuaris en 159 països, representa el cim d'aquest avenç.

"La xarxa", com és coneguda col·loquialment, és una teranyina de xarxes interconnectades que envolten el planeta Terra i transporten digitalment un bé molt preuat per a la societat actual: la informació. Les

barreres físiques i psicològiques que abans dificultaven la informació ara són superades. En aquests moments, la comunicació se'ns presenta més directa, individual i democràtica. Des de qualsevol ordinador connectat podem llegir la premsa abans que arribi als quioscs, accedir a les bases de dades de tot el món, participar en fóruns de debat, enviar i rebre correu electrònic, fullejar revistes audiovisuals, mantenir conversacions "on line", etc. Aquestes grans possibilitats, sumades a la seva facilitat d'accés i al seu creixement supersònic, han convertit la xarxa en el mitjà de comunicació més revolucionari i en un motor tecnològic i econòmic del futur.

Fem un breu repàs de l'origen d'Internet. La primera xarxa va sorgir com a resultat d'un projecte de l'Agència de Defensa dels EEUU (Darpa) per tal de crear una xarxa que unís quatre superordinadors d'aquella època (1968). Donaren a aquesta xarxa el nom de ARPANET. L'objectiu militar era descentralitzar la informació per tal que, si s'atacava un centre estratègic, es pogués continuar la transmissió de dades des d'altres indrets. El protocol de comunicació dissenyat (TCP/IP) és el responsable de l'èxit d'Internet. L'evolució d'Arpanet va amoïnar els militars i decidiren abandonar-la creant la seva pròpia xarxa (MILNET). L'any 1990 desapareix Arpanet per cedir el seu lloc a la Internet, que és la que coneixem ara.

Tot i que Internet fou àmpliament usada per les institucions acadèmiques dels Estats Units i d'Europa en els anys 80, arribà a coneixement de la premsa i del públic quan aparegué la Word Wide Web. Les pàgines **WEB** són el servei d'Internet més usat avui en dia, gràcies al seu *Interface* gràfic i molt intuïtiu. Són una mena de revistes audiovisuals que poden contenir imatges fixes i en moviment, text i so. Una altra particularitat, que en fa un ús fàcil, ve del fet d'estar escrites en hipertext, o sigui, podem saltar d'una pàgina a l'altra usant solament un botó del ratolí. Això s'anomena navegar, per tal com els documents pels quals ens movem podem trobar-se en diferents ordinadors de qualsevol lloc del món. Aquestes característiques les han convertit en un mostrador publicitari assequible i molt atractiu.

Però no podem oblidar que Internet ens ofereix molts altres serveis:

e_mail o correu electrònic.

Un servei que permet als usuaris enviar-se correu d'un ordinador a l'altre, amb l'avantatge que es poden introduir imatges, sons, text o qualsevol mena de fitxers. La transmissió és pràcticament instantània.

mailing lists.

Que són semblants al correu electrònic. En lloc de ser una correspondència entre dos usuaris, ho és d'un grup d'interès comú. Així un missatge enviat a la llista de correu s'enviarà automàticament a tots als abonats de la llista.

news grups.

Que té la mateixa estructura de les mailing lists, però funciona com un tauló públic d'anuncis que qualsevol usuari, sense estar-hi abonat, pot consultar.

ftp.

Milers d'organismes i universitats de tot el món posen a disposició de la comunitat mundial els seus fitxers per tal que qualsevol usuari els pugui gravar al seu ordinador a través de: **file transfer protocol**.

telnet.

Que permet accedir al disc dur d'un ordinador i utilitzar el nostre com un terminal remot d'aquell. Cal tenir un compte d'accés i generalment se'ns demana una clau per entrar.

irc i cha.

Programes de conversa escrita entre usuaris connectats a la Internet. S'usen canals que passen a través de servidors d'universitats o altres organismes. La transferència és quasi instantània. És una manera molt entretinguda de conèixer gent d'altres països o discutir sobre un interès comú.

i_phone o cool-talk i d'altres.

Permeten parlar a viva veu d'un ordinador a l'altre. Tot i que per la seva qualitat aquest servei encara no és comparable al telèfon, hi ha moltes empreses que desenvolupen *software* per a aquest tipus de programes. Aviat serà possible el video-telèfon domèstic.

Tots els serveis citats són accessibles des de qualsevol ordinador connectat a un *proveïdor d'accés* a Internet, que són les empreses que proporcionen sortida a la Internet. Per connectar-nos des de casa, necessitam un ordinador (PC, Mac o semblants), un mòdem i una línia de

teléfon. El nostre proveïdor d'accés ens facilita els programes necessaris per a usar els diversos serveis d'Internet. No oblidem que podem aconseguir molts programes *shareware* o *freeware* a través de la xarxa pròpia. El cost d'accés des de casa a un proveïdor varia entre 1.500 i 4.000 pessetes mensuals. Cal afegir-hi 136 pts l'hora, que és el cost d'una telefonada local.

Encara que els ordinadors han envaït ja la majoria de les nostres llars i llocs de feina, malgrat que els costos de connexió són assequibles i tendeixen a baixar, no tothom pot o s'atreveix a tenir un ordinador connectat. Per això es fa imprescindible un lloc que permeti l'accés del públic a aquest nou mitjà i que pugui satisfer tant els curiosos que hi entren per primera vegada com els ja iniciats. Un CYBERCAFÉ pot proporcionar l'ambient sociable i relaxat, adequat per a introduir-se en Internet o ésser un bon punt d'encontre per intercanviar informació amb altres usuaris.

L@Red obre les seves portes en el centre de Palma com el primer lloc dedicat exclusivament a CYBERCAFÉ i workcenter de Balears. Hem transformat una antiga galeria d'art del carrer de la Concepció per acollir aquest nou espai dedicat a la comunicació i a la cultura.

El local d'una sola planta està dividit en dues zones: una conté els equips informàtics i l'altra és un cafè-bar tradicional. En la part informàtica, set ordinadors d'alta tecnologia connectats a la xarxa, permeten l'accés del públic a tots els serveis d'Internet. A més, un ampli equipament addicional, com impressores, scanner i softs, fan possible qualsevol treball d'ofimàtica. El públic de l@Red comptarà sempre amb l'ajuda de personal especialitzat.

L'objectiu del nostre CYBERCAFÉ és convertir-lo a llarg termini en un club d'aficionats a l'Internet i a les noves tecnologies. Per això fomentarem l'abonament de socis, els quals, pagant una petita quota mensual, obtenen una àmplia gamma de possibilitats, que inclouen:

- 1) bústia pròpia de correu electrònic,
- 2) 1MB d'espai del nostre disc per incloure-hi una pàgina der WEB,
- 3) reserva telefònica d'un ordinador a l'hora que ho necessitin,
- 4) recepció gratuïta de fax,
- 5) invitacions preferents a les activitats organitzades per l@Red,
- 6) un 20% de descompte en totes les nostres prestacions.

Amb tot, la nostra vocació va més enllà de ser un accés públic a Internet i un workcenter. Volem oferir un fòrum d'intercanvi i debat a tots aquells que estiguin interessats en el món impressionant de les noves tecnologies, de la comunicació i del futur. Volem saber més parlant entre tots, llegint les novetats en les revistes i els llibres, organitzant tertúlies i cursos, exposant les darreres creacions en Imatge3D i multimèdia, en una paraula, animant entre tots un ambient ben "connectat".

En aquest sentit han començat des del 23 de setembre els cursos d'Internet bàsic, avançat, llenguatge HTML i Internet per a professionals de diversos sectors com metges, advocats, arquitectes.

També cada primer dijous de mes organitzarem tertúlies, Cybertertúlies!, i convidarem cada pic, com a moderador, un professional del tema a debatre. Procurarem presentar dos punts de vista enfrontats per assegurar la polèmica. Aquests són els temes prevists:

- Mac versus PC.
- Afavoreix Internet la comunicació i democràcia o les està destruint? Apocalíptics contra integrats.
- Erotisme en la xarxa, sexe fred contra sexe calent
- Suports tradicionals (llibres, discs) contra nous mitjans de comunicació.

M'agrada com ho plantegen, i aquest article a MA'JIL n'és una prova. Em pregunto si les iniciatives i les propostes responen a necessitats de la societat.

La Red, el primer Cybercafé de les Balears s'ha obert i al cap de dos mesos un altre cybercafé ho ha fet i dintre de poc un altre i un altre ho faran. Quatre cybercafés a Palma!

Per la quantitat d'iniciatives, la resposta és afirmativa encara que la quantitat d'iniciatives potser supera de molt la de les necessitats... ■

COSES DEL COS

De la satisfacció del deure realitzat,
de com l'organisme s'autodroga
Josep A. Tur i Mari

Moltes persones, en haver acabat una feina, senten com els envaeix una sensació generalitzada de benestar, de sedació i fins i tot d'eufòria.

Aquests són alguns dels efectes que provoquen l'opi i els seus derivats, com la morfina, sense que això vulgui dir que les persones que experimenten aquesta sensació de "satisfacció pel deure realitzat" siguin persones que s'hagin andimistrat ni morfina, ni cap droga opioide.

Què és el que passa? Per què és que sentim sensacions pròpies de drogues que no hem pres?

L'ús de l'opi

L'ús de l'opi i els seus derivats (morfina, heroïna) amb finalitat analgèsica, hipnòtica... -i també amb una altra finalitat més inconcessable- ha estat i és encara prou estès en la nostra civilització.

Ai papir d'Ebers, a l'antic Egipte (1150 a.C), es relatava com la deessa Isis emprava per als mals de cap que els humans provocaven a Ra, que devien esser molts i molt feixucs, la següent fórmula: "Agafau celiandre, cascall i absenta, baia de Samos i savinons. Ajuntau tot això, pasta-ho amb mel i untau-li el cap de seguida. En fer-ho, qualsevol mal de cap, patiment i dolor de tota casta desapareixerà i el malalt es trobarà immediatament bé del tot".

A la Grècia clàssica, l'opi s'emprava com a remei contra el dolor. De fet la paraula *opi* deriva de la paraula grega *opion*, que significa suc de cascall.

A les Illes Balears l'opi s'ha usat tradicionalment. A Mallorca és prou conegut que prendre bullidures de capolls de cascall era el mètode dels nostres padrins per combatre el dolor de tota casta, mentre que posar-se una cabeça de cascall davall el coixí era l'indicat per a poder dormir. A Eivissa un remei pagès per al mal de queixal consistia en bullir el cascall dins d'un gibrell o d'una safa, taparse el cap i el gibrell amb un mantó i prendre el baf.

Malgrat aquest coneixement tan estès dels composts opiacis, poc o res se sabia del seu mecanisme dins l'organisme, com actuaven i on.

Com actuen els opiacis?

L'any 1973 tres grups d'investigadors (a Uppsala, a Baltimore i Nova York) descobriren al mateix temps l'existència d'uns llocs al cervell, anomenats receptors, on podia actuar la morfina. La pregunta era evident: Per què existeixen dins l'organisme unes estructures receptores de substàncies estranyes a l'organisme?

Entre els anys 1975 i 1980 es descobriren unes substàncies, fabricades pel propi cos, que s'enganxaven a les zones on actuava la morfina i que tenien els seus mateixos efectes o, si més no, de molt semblants. Aquestes substàncies són proteïnes i s'han anomenat *opiacis endògens*. N'hi ha de quatre classes, o sigui, *encefalines*, *endorfines*, *dinorfines* i *casomorfines*. Es troben distribuïdes per tot l'organisme, preferentment a l'encèfal, a la medul·la espinal i a les glàndules endocrines o productores d'hormones, com la hipòfisi i les glàndules suprarrenals. També es troben al llarg del tub digestiu, al pàncreas i a la placenta.

Els seus efectes són molt amplis. Actuen com analgèsics en disminuir la intensitat de les sensacions doloroses. Actuen sobre el metabolisme en fer que s'incrementi la mobilitat de recursos energètics dins l'organisme, i així resulta per exemple que els teixits, gastats o espanyats, es refacin més aviat. Actua sobre el comportament de les persones en modificar la capacitat d'aprendre i la memòria i també fan sentir sensacions de pau, sedació i eufòria.

Aquest darrer aspecte és potser el més difícil de determinar i està obert a tota especulació possible. En aquest sentit s'ha apuntat que en l'individu normal hi ha un nivell determinat d'aquestes substàncies. És a dir, l'individu s'autodroga amb una dosi d'opiacis interns per tal de mantenir uns determinats nivells d'analgèsia i sedació.

En fer un esforç que l'individu creu mereixedor de premi, ell mateix s'autopremia amb una dosi major d'opiacis interns i experimenta una major sensació de sedació i fins i tot d'eufòria. Al cap i a la fi, si tenim en compte els elements tan amplis dels opiacis, això no és més que una aportació dels opiacis interns a reparar el desgast del cos en la realització

d'un esforç o treball. Quant als toxicòmans d'opiacis, en ingerir gran quantitat d'opiacis d'origen extern a l'organisme, la sensació de sedació i eufòria es veurà lògicament augmentada, però l'organisme al seu torn entén que no necessita fabricar-ne més de propis. Quan es deixin de prendre opiacis externs, llavors vindrà la síndrome d'abstinència.

En tot cas aquests darrers aspectes, tot i ser els més cridaners, no són més que una petita part dels efectes que tenen aquestes morfines internes fabricades pel propi cos. Aquests darrers aspectes també estan oberts encara a l'especulació. ■

PREMSA
CORONA

El President de la Comunitat Autònoma, **Jaume Matas**, i el President de l'Associació de Premsa Forana, **Miquel Company**, varen signar el passat dia 8 d'agost un conveni de col·laboració pels anys 95, 96 i 97. L'acte va tenir lloc a la seu que l'Associació té al poble de Sant Joan.

■

EL PESCADOR DE MOLTES AIGÜES

Francesca Bestard

Aquell dia a l'horitzó els primers raigs de sol badallaven davant el mirall marí. Les gavines es desplaçaven amb fam matinera i el soroll de la mar era encisador. El pescador de moltes aigües sentia un cop més la frescor aclaridora del matí, preparava els seus ormetjos i es disposava a sortir a pescar.

El petit llaüt, amb el seu *pat pat pat*, irrompia dins el medi aquòs deixant anar una bafarada de fum, que formava una espècie de nigul.

La costa es dibuixava abrupta com un guerrer a punt d'atacar, algunes formacions mostraven enormes forats com finestres de llum. Passada aquesta part, el materia arenós pareixia més dolç i càlid que de costum.

Va aturar el motor i es preparà per enxampar algun bon exemplar. Ben assegut, llençà la canya. Al cap d'una estona tancà els ulls. El primer que sentí va ser una forta estirada de la canya que l'aixecà i el llençà per la borda; sense adonar-se'n s'havia quedat enredat amb el fil de la canya i quasi no es podia moure. Un cop més va sentir una estirada que el va enfonsar absolutament. Prengué aire i es disposà a descobrir què era el que el requeria tan interessadament.

Amb els ulls que li sortien de les conques i la boca ben badada va deixar anar tot l'aire que tenia, mentre observava meravellat aquells dos éssers bellíssims de llargues i ondulants cabelleres que es movien amb una agilitat innata per la seva coa. Un tenia el tors de dona i l'altre d'home.

El varen estirar cap a un túnel submari mentre li donaven, tant l'un com l'altre, oxigen a la boca per poder respirar. Feren un camí molt llarg. No hi havia gens de llum. No hi havia forma de comunicació i l'aigua era freda. Aquell pescador se sentia vertaderament enxampat.

De sobte una claror engegadora l'obligà a aclucar els ulls. Quan els obrí, va veure un immens espai ple de cristalls brillants de diversos colors. També hi havia tota casta de vegetació exuberant. No donava crèdit al que veia. Astorat va sortir de l'aigua observant amb detall el que l'envoltava. Es va dirigir als seus guies i els digué:

-Qui sou i què és això?

L'ésser femení contestà:

-Tot el que veus brillar són les il·lusions i els desigs dels homes i nosaltres som els guardians d'aquesta porta.

-I per què m'heu duit aquí?

-Perquè en siguis testimoni i ho pregonis amb saviesa, car és necessari que la gent cregui el que veuen els teus ulls, ja que si això no succeeix les pedres deixen de brillar i les il·lusions i els desigs dels homes deixen d'existir.

Aquell homenet, quan sentí la resposta, s'estremí i alhora una ondulació de consciència lenta i llunyana aclaparava el seu enteniment. Decidí agafar un cristall com a penyora, i els seus nous coneguts l'endinsaren dintre l'aigua.

Quan obrí els ulls es descobrí dins el seu llaüt, tot banyat, sense la seva canya. Automàticament va recordar el cristall. El cercà intensament i no el va trobar. El cristall li havia deixat un tall a la mà que després d'unes setmanes ja no es veuria. Malgrat tot, ell contà aquesta història per tot arreu, i encara avui els fills dels seus besnèts la contenen mentre es deixa veure una lluentor en els seus ulls. ■

LA ATRACCIÓN DEL ABISMO

Juanjo A. Pla

"No ser sino uno con todo lo que vive y, en feliz olvido de sí mismo, volver a ese todo que es la naturaleza, ése es el cielo del hombre".

Hölderlin

Medio día de sol desgarrador.

Camino hacia el mar: una inmensa plancha azul, detenida, estática.

¡Si pudiera volar desde aquí a tu seno: incógnita profunda, descanso, disolución!

No hay mayor engaño.

No hay tentación más poderosa.

Ir a ti, mar tranquilo, como seno materno.

¿Pero qué seno es tranquilo?

¿Qué hay de tranquilo fuera del tedio?

¿Qué precio tiene la tranquilidad?

¿De qué tranquilidad hablo?

La cala solitaria. Junto al mar las rocas horadadas, trabajadas, hechas del tiempo y esfuerzo de la naturaleza.

Me desnudo y acaricio la roca caliente.

Comienzo a trepar por las esculturas abstractas del acantilado. Negros brillos de azabache.

Cada esfuerzo acerca el riesgo; el momento donde, temblando las rodillas, me sitúo alto, lejano del agua que adormece tentadora a 5 metros..., 8 metros..., 10 metros..., 14 metros...

Ya estoy frente al reto, el riesgo, la caída, el abismo.

Bajo está la cueva abierta como una concha vertical hacia el agua, dejándose lamer los contornos.

Frente a mí un horizonte brumoso, y desde él hasta aquí: el mar dormido, pacífico, engañoso.

Tendré que saltar por encima de un saliente para salvarlo y después debo mantener la verticalidad: lo importante es la entrada recta, evitar golpes laterales, de espalda o frontales.

Estoy solo, casi siempre estoy solo...

Me mediré conmigo mismo.

Me pulsaré con la Naturaleza de la que me siento parte y a la que temo.

Conozco el miedo cuando salto.

Conozco el choque en el agua.

Conozco el placer de haberlo hecho.

Atardecer. El sol poniente es anaranjado, grande, redondo como el vientre de una embarazada.

Está a punto de entrar en su lecho nocturno.

Desde el acantilado, reflexiono sobre las tentaciones que el diablo ofreció a Cristo.

La tentación de sentirte sobre lo que se ofrece ante tu vista.

Desear un poder sobre el cielo: volar..., volar..., volar...

Y el poder para deslizarte en las profundidades con la naturalidad del caminante, sin el auxilio de botellas, tubos, aletas.

Desnudo; mezclado como un dios marino entre las criaturas acuáticas; investigando todos los rincones del abismo seductor y desconocido. Sin tiempo..., sin espacio...

El poder conocer todos los picos, todas las laderas, todos los acantilados, todas las cuevas, todas las simas.

¡Conocer todos los volcanes. Entrar en ellos!

¡El poder sobre la Naturaleza!

Pero soy tan pequeño, tan débil,...

Si cayera de este acantilado donde me encuentro, moriría.

Me resisto a la retirada.

Me resisto a aceptar la derrota.

De momento... sigo emborrachándome de atracción, de abismo.

Noche de luna llena.

Salgo a la terraza (conozco el paisaje en la oscuridad como mi alma: sé que es mio/a..., podría recorrerlo/a..., y nombrarlo/a pero se mantiene insondable, profundo, oscuro, abismal, infinito,...) y una luz blanca lo baña todo, sin desvelar el misterio de las sombras, de los huecos negros, del espacio sin contorno: atractivo, terrorífico.

La luna es un medallón brillante, un polo que succiona irresistible.

La luna es el deseo permanente y húmedo.

Esta noche, presagia el fin del verano: vienen las lluvias, viene la luz blanquecina y extendida en la que se diluyen la niebla y el horizonte marino.

Termina el verano, termina la luz cegadora en donde nos ocultábamos.

Ahora las nubes negras y algodonosas cubrirán en oleadas el círculo de plata, y oscurecerán las montañas, difuminando cielo y mar.

Estas nubes, las primeras nubes, con esta luna llena,

- Diosa Luna. Más que la mujer, que cualquier mujer- nos pedirán la vuelta a la tiniebla, al silencio, al reencuentro con uno mismo, desde la soledad, desde la decisión del camino abierto..., inmenso..., desconocido..., peligroso..., seductor.

Día 23 de julio de 1996. Son las 10'15 de la mañana.

Aquel que llenó su soledad de argumentos y que optaba por el vuelo desprendido de equipaje, escuchó el grito de la Tierra. Un cuerpo pequeño: dulce, suave, palpitando,...

¡Tan cálido!

Si no soy aún con la Naturaleza, ella me da una parte de mi mismo. Este es el mayor lazo, la conexión más profunda.

De la Energía invisible y los dos seres anhelantes de infinito, ha llegado mi perla, aquella que estará siempre. Una perla para el espacio intranquilo y expectante de mi vida. Una hija para este hombre que se tambalea hacia el final del siglo.

Un amor sin condiciones... El Amor.

De la estirpe de la Diosa del Mar... Marina.

-Sólo me interesa aquello que me conmueve-

Banyalbufar: El sitio.

LA MAR I LA MUNTANYA UN CÒCTEL EXCEL·LENT *Joan Antoni Vives Vallés*

Banyalbufar té una gran diversitat de paisatge, com és ara, la mar, les muntanyes, les marjades, els torrents.... Tots aquests paisatges tan diferents els uns dels altres, concentrats en un lloc tan minúscul, donen a Banyalbufar una bellesa immensa, molt característica d'aquest lloc tan bonic, tant que tot aquell que el visita queda bocabadat. És un lloc on pots gaudir de la pesca o de la caça o simplement d'un passeig per la muntanya o la mar; un lloc, per tant, que necessita protecció i que hem de conservar fins a la fi dels nostres dies.

CONSERVEM-LO, DONCS!

Aquest al·lot d'onze anys, que sempre ha escrit a MA'JIL, ens ha tramès també el següent conte juntament amb el seu germà Pau Vives Vallés.

Això eren quatre ciutadans més golafres que un voltor. Si els posaves menjar a davant, en un obrir i tancar d'ulls ja no quedava res.

Els quatre un dia varen guanyar una cursa per a golafres i reberen com a premi un braç de gitano que feia deu quilos. El dugueren a ca seva, se'l miraren a famegats perquè se'l volien menjar tot, però començaren a discutir qui se'l menjaria. Discutiren vuit dies, i el dia que feia nou ja no era menjador. Cap d'ells no el va poder tastar. ■

les
4
Reines

La Reina de copes

En Cargoler es va deixondir. Quasi una nit en vetlla, els anys i el sentiment d'impotència i culpabilitat davant del que estava passant li havien passat factura. Era la primera vegada que es desmaiava en la vida. Quina vergonya! Anys enrera, en circumstàncies similars, era ell el qui dominava la situació; ara la situació el dominava. Per això estava furiós contra si mateix. Dos descuits amb conseqüències deplorables: l'assassinat d'en Bernat i la detenció de na Mimi. No s'ho perdonaria mai, sobretot si la ficaven a la presó. En efecte, estava segur d'una cosa: en un món on hi ha dues classes de persones: les qui actuen com a botxins i les qui en són víctimes, a ella el destí li adjudicava el paper de víctima. I tot per la seva bellesa i bona fe, que la feien vulnerable a qualsevol subjecte sense escrúpols. Sense cercar-ho es trobava envoltada de llops amb pell d'ovella que, quan menys s'ho esperàs, se la menjarien de viu en viu. Ella ni se n'adonava. Es va jurar fer tot el possible per deslliurar-la del botxí o botxins que l'estaven sotjant. Qui li podia tenir un odi tan gran que matava només per carregar-li la culpa? Quin secret la seva vida guardava tan gelosament? Caldria investigar els anys a París i quina mena de persona va ser sa mare, la qual varen obligar a acceptar un embaràs no desitjat i a casar-se amb un home que segurament no estimava. Aniria a Sóller perquè li parlassin de son pare i mouria cel i terra fins que no ho tingués tot ben clar. A partir d'ara havia d'evitar qualsevol descuit, havia d'avançar-se a qualsevol eventualitat i preveure les jugades dels assassins que rondaven pel poble, perquè sospitava que el botxí tenia un còmplice.

Tot això rumiava mentre es bevia un tassó de malvasia a Cas Cosí. Ell no bevia cervesa com el seu col·lega de París, Monsieur Maigret, perquè avorria el xarop del nord, que -com ell deia- "pel seu color pareixia pixat de bística vella". No hi havia res millor que el suc de la vinya, especialment aquell suc de malvasia que, amb paraules de la poetessa, "els ulls fa guspirejar". Estava tan capficat en els seus pensaments que ni tan sols s'adonava del que passava al seu voltant. L'amo en Toni de cas Cosí va haver de donar-li un cop a l'espatlla creient que no es trobava bé quan el va veure amb els colzes damunt la taula, el cap entre les mans i la mirada fixa en la llunyania, com si fos una estàtua. Es va beure una segona malvasia (ja duia unes quantes copes aquell mati i estava un xic marejat) i va partir cap al quarter de la Guàrdia Civil. Va demanar una conferència amb Palma. Al cap de vint minuts, la telefonista de Ciutat el va posar en contacte amb el Marquès de Bellpuig. Una veu de dona -la criada, va suposar- va dir que no es trobava bé el vell Marquès, però en Cargoler va insistir. Finalment va poder parlar amb ell. De sobte la pardaleria l'abandonà i va renéixer en ell l'energia d'un home de quaranta anys. No és d'estranyar, doncs, que exigís al Marquès que cercàs el millor advocat criminalista de Palma per assistir i -si calia- defensar na Mimi, o sigui, l'al·lota que li havia llogat la casa de Banyalbufar. El Marquès el va interrompre dient que sabia qui era na Mimi, la criatura més adorable d'aquest món. En Cargoler va arrufar el nas quan va sentir això. No s'ho esperava. També li va exigir que, un cop tingués el misser, li ho comunicàs per posar-se en contacte amb ell. No, no es fiava gens de la Guàrdia Civil. Eren uns incompetents que no sabien anar més enllà de les aparences, obsessionats com estaven per complir *órdenes superiores*. Quant als honoraris, que no es preocupàs el misser. Na Mimi tenia doblers a bastament per pagar. El Marquès va contestar que ell mateix es faria càrrec de les despeses si es tractava d'ajudar una llogatera tan gentil. Era així el Marquès, un cavaller fet a l'antiga, que en parlar de dones usava un llenguatge florit i barroc. En Cargoler estava desorientat: no entenia l'interès del vell trapella per una joveneta de 22 anys. Es deia que de jove n'havia fet de les seves i no s'havia cansat de posar banyes a la seva dona, però als seus vuitanta anys no podia continuar fent de Tenorio.

Va mirar el rellotge. Eren més de la una. Va decidir anar a ca seva a pegar una mossegada. Tornaria a la vila després de fer una sesta per esperar n'Aleix. Volia informar-lo ell mateix de tot el que havia passat abans que ho fes el seu oncle. Va demanar al fill d'en Manzano que li deixàs la bicicleta. Així faria més via.

A les quatre de l'horabaixa va arribar el correu. En Cargoler va cridar n'Aleix i el féu seure al seu costat. El jove va demanar un café i en Cargoler, que ja s'havia engolit uns quantes malvasies, va demanar un altre café rebentat amb cassalla. N'Aleix estava nerviós, pressentia que estava passant qualche cosa desagradable i tenia por de demanar de què es tractava. El silenci d'en Cargoler, que bevia el rebentat amb la mirada fixa en la gent que transitava pel carrer, el va convèncer que durant la seva absència s'havien esdevingut coses greus que afectaven na Mimi d'una manera o d'una altra. Va esperar impacient que el seu company de taula trencàs el silenci.

-Aleix, -a la fi obria boca el vell- aquesta nit han assassinat en Bernat pudent a sa carrera de cas Marqués.

El jove es tornà blanc. El xoc fou tan fort que el tremolor de les mans li féu vessar el café damunt la taula. Es va quedar atònit i va acabar dient:

- Na Mimi és...

- No, na Mimi no n'és s'assassina. No sé com no estàs empegueit de pensar això...

N'Aleix féu un alé i es va tranquil·litzar. De vegades, sota l'influx del seu oncle i del que es deia pel poble, dubtava de la innocència de la seva estimada. Llavors començava a embullar fil i quasi es desesperava. Al cap i a la fi era un al·lot encara, a punt de complir només divuit anys.

... De tota manera Sa Guàrdia Civil la la se n'ha duita a Palma juntament amb na Bet. No sé si per interrogar-les o també per detenir-les. Jo, per la meua part, ja els he fet enviar un misser.

N'Aleix estava astorat i no podia creure que ficassin la seva estimada a la presó, de la qual tenia un concepte terrorífic. Era com l'avantsala de l'infern o potser l'infern mateix. Una presó, segon ell, era un lloc obscur amb una finestreta a tres metres del terra per on a penes entrava un raig de sol amb la fam i la tortura com a norma. Recordava la famosa novel·la de Dumas: *El comte de Montecristo* i li entraven calfreds. Que no temés, però, na Mimi. Ell en persona penetraria en la fortalesa d'If i l'alliberaria. Reconfortat amb aquests pensaments, es va asserenar i li retornaren els colors.

- Ara -continuava en Cargoler- vull que recordis exactament les vegades que has vist sa dama misteriosa i has parlat amb ella, perquè té sa clau de tot. No m'interessa tant es fet que la vassis, com ses circumstàncies que l'acompanyaven i es detalls, per insignificants que siguin. Primer de tot, on la vares veure?

-A sa Caseta des camp ses dues vegades.

-Com anava vestida? Duia es mateix vestit cada vegada?

-No. Sa primera vegada anava amb una túnica violeta i sa segona duia un vestit vermell amb un fulard groc que li penjava des coll.

-Feia sa mateixa olor cada vegada?

-Sí, de perfum barat.

-No me referesc a això, però és igual. Encara no saps distingir s'olor o essència personal. És ver que s'assembla a na Mimi?

-A penes li he vist sa cara, però diria que sí. Pareixen sa mateixa persona.

-Sa veu, com sona sa veu?

-No ho sé.

-Vull dir si té es mateix timbre i ses mateixes modulacions que sa veu de na Mimi.

N'Aleix es va concentrar. Eren tan poques les paraules que li havia adreçat aquella dona que no recordava com li sonava la veu. Li vingué a la memòria el crit que féu quan la va encaçar el ca de l'amo de can Pico. El va comparar amb els gemecs i sospirs de na Mimi quan feien l'amor. Va dir:

-Sí i no.

-Aleix, hauries de ser més precís. Així no anirem enlloc. Pensa que hi ha en joc sa vida d'una persona que estimes. L'era o no l'era?

-Potser sí que té un timbre semblant, però només quan xerra. Sa dona de sa Caseta té sa veu més aguda quan crida, una veu com de pollet que pollastreja.

En Cargoler trobava que era massa imprecís i començava a perdre la paciència.

-Què recordes més? -va demanar.

-La vaig veure despús-ahir per segona vegada. Mentre xerràvem, comparegué l'amo de can Pico amb so ca, que anava a cercar s'aigua. Es ca va lladrar i ella es posà a córrer. Es ca l'encaçà i ella va pegar un crit. L'amo cridà s'animal, que va comparèixer amb so fulard groc a sa boca.

En Cargoler va estar a punt de llençar-se sobre n'Aleix i donar-li una aferrada pel coll. A la fi tenia realitats i no suposicions: un ca

encalçant una dona i un fulard. Els cans no encalquen ombres, les quals evidentment no es posen bufandes pel coll. Encara més, tenia un testimoni: l'amo en Guiem de Can Pico.

-On és es fulard?

-El tenc an es meu canterano, tancat amb clau.

-Ho sap algú?

-No.

-Com és es fulard? Vull dir si duu etiqueta.

-Sí. D'una tenda de París.

En Cargoler va arrufar es nas i va dir:

-No m'agrada gens. Encara que l'haguessin pogut comprar a Palma. No pot caure en mans de sa Guàrdia Civil. Així que anem a ca teva a cercar-lo.

Quan sortien, el cotxe de la Guàrdia Civil es va aturar. En Manzano no anava de buit. Na Mimi i na Bet baixaren del cotxe.

-Bravo, Sr. Marqués! -va murmurar en Cargoler.

-Què deis? -féu n'Aleix. Sense esperar resposta, es va a posar a córrer cap a na Mimi i la va abraçar:

-Què t'han fet, amor meu?

-Poca cosa. Preguntes i més preguntes. Me pensava que no acabarien mai.

N'Aleix li tapava la boca amb la seva.

-No sè com no estau empegueits -va dir una dona que passava. Era na Gendona. L'enveja la corsecava. Ella no jugaria mai amb aquell al·lot que entre altres coses tenia l'al·licient de ser nebot del Rector.

-Na Joana té raó -va dir na Bet-. Aquí no estam rodant una pel·licula.

Varen entrar a cas Così.

-I ara -va dir en Cargoler, després d'asseure's les dues dones- vull sebre lo que ha passat a Palma.

Na Mimi va contar que les havien interrogat a totes dues per separat durant més d'una hora. Després les havien ajuntat i havien reiniciat l'interrogatori amb preguntes malintencionades a fi que es contradiguessin, però elles s'havien mantingut fermes en el que havien declarat abans. La nit de l'assassinat d'en Toni, na Mimi s'havia acomiadat d'ell a la una i no n'havia sabut res més fins que li digueren que l'havien matat. Na Bet es trobava aquell vespre a Puigpunyent per veure el seu germà i els nebots. El comissari replicà que es posaria en contacte amb ells per confirmar la veritat de la declaració. La nit de l'assassinat d'en Bernat totes dues havien dormit com un tronc i no havien sentit ni vist res.

D'aquí no les varen treure fins que aparegué el misser Segura, una eminència entre els advocats de Palma, que, després d'examinar els càrrecs, veié que no tenien fonament i va amenaçar els policies que, si el jutge d'instrucció donava ordre d'arrest contra una ciutadana de l'Estat francès, els serveis diplomàtics hi intervindrien, i això no convenia de cap manera. Evidentment era un bluff, però va bastar per intimidar-los. Les amollaren amb l'ordre que de moment no es moguessin de Banyalbufar.

-Aleix, vine quan vulguis. *Ne me quite pas! J'ai besoin de ton amour, de tes caresses, de ton corps* -va dir na Mimi mentre el besava a la boca.

Na Bet no havia obert boca. A en Cargoler, que coneixia el seu passat, no li féu gens de gràcia. "Una bona sòl·lera estàs feta -pensava. Davall aquest posat de dona de poble, que es fa s'ignorant, estàs intentant comprometre na Mimi fent-la xerrar perquè es posi en evidència. Aquest silenci teu em fa mala espina, però ja t'arribarà es moment ja, com hi ha Déu!".

En Cargoler va acompanyar n'Aleix a sa Rectoria. Pujaren a l'habitació. El fulard groc havia desaparegut del calaix del canterano. Algú havia forçat el pany, ja que n'Aleix duia la clau a sobre. "Aquest capellà és un gran cabrò"-va pensar en Cargoler deduïnt que només podia ser ell, però no va dir res. N'Aleix es va posar a plorar com un nin petit i l'altre va sortir empenyat de la Rectoria, tant qui ni tan sols va saludar el Rector. Si ho hagués fet, segur que n'hí hauria dit quatre de fresques.

3

Assegut a la carrera de Can Pico. En Cargoler mirava de treure informació de l'amo en Guiem.

-Aquests darrers dies has vist o sentit persones, coses o fets que no t'esperaves de cap manera? Amb altres paraules, que t'hagin sorprès molt, sobretot quan vas a cercar s'aigua?

-No.

Així de sec i contundent. No s'ho va pensar gens.

-No m'agraden es mentiders -va dir en Cargoler-. Per tant, si vols estar bé, val més que contestis ses meves preguntes i vagis al gra. No és ver que despús-ahir nit et vares topar amb so nebot des capellà a sa Caseta des camp?

-I? -va dir amb tota la cara dura del món.

-Som jo qui faig ses preguntes; per tant, no siguis ase. Sé que despús-ahir nit hi hagué un incident amb so teu ca. Es va posar a lladrar sense més ni manco.

-És clar, lladrava a n'Aleix.

-No. Lladrava encalçant qualcú, i aquest no era s'al·lot.

En Cargoler va veure que no en trauria res. Aquell home no es volia comprometre perquè estava cagat de por a causa d'una tercera persona que el tenia ben agafat. Per què li tremolaven les mans, si no? Per què es mossegava les ungles i abaixava el cap com un nin petit atrapat en una trapelleria? En Joan no estava disposat a afluixar la corda:

-Es teu ca va encalçar una ombra que fugia, no és així?

L'amo en Guiem féu una rialleta d'hiena en zel.

-No siguis ridícul, Joan. Es meu ca devia encalçar un moix o un altre ca.

"Abans d'obrir boca ja dius una mentida" -va pensar en Cargoler. Començava a cansar-se d'aquell homenet de boca petita, nas aixafat, ulls de geneta i orella llarga, que, per acabar-ho d'adobar, feia olor com d'ous podrits. De tota manera no deixaria que es rigués d'ell.

-Exacte. Un ca o un moix embolicat amb un fulard, -va ironitzar.

L'amo en Guiem va perdre la calma i començar a picar amb els punys els braços de la cadira.

-Segurament el va trobar per sa carretera.

Quina barra!

-Et recordes de sa nit de la Mare de Déu d'agost? -va dir en Cargoler disparant a cegues.

-Per què me n'hauria de recordar?

-Perquè va caure en dimecres, dia en què l'aixeques en sa nit per anar a cercar s'aigua. I aquella nit, potser quan tornaves, va morir assassinat es Fill d'en Cosme ben prop d'aquesta casa.

-No vaig veure ni sentir ningú.

En Cargoler féu un llarg silenci i el va mirar fixament. Quan va notar que la resistència de l'amo en Guiem començava a esberlar-se, va dir:

-Segur?

-Segur.

Però no n'estava gens. Les mans li suaven.

-Pensa bé lo que dius. Mentre es jutge i es metge complien el seu deure, vaig escorcollar a consciència sa caseta de sa Marina i es camí que hi mena. A sa vorera ses petjades d'un ca eren ben fresques, i en Cosme no té cans.

L'amo en Guiem intentava encendre la pipa, però no endevinava el forat de nerviós que estava. Ho recordava tot molt bé, però no podia dir res. Un maleit escrit en mans de n'Apagallums el comprometia de mala manera per mor d'una acció d'anys enrera. "Mal rebentàs sa vella bruixa! O pentura som jo qui he de rebentar per aquella canallada. Ja ho sé que vaig actuar com un porc, però de vegades un homo no se pot controlar". Va dir:

-Joan, t'he dit tot el que sé. Deixa'm en pau.

-Tens un cuc que et rosega sa consciència, no és ver? No sé de què es tracta, però et donaré un bon consell. Treu tota sa brutor que dus a dins i fes-ho amb mi i no amb sa Guàrdia Civil, que seria pitjor. Pensa-hi i vine a veure'm quan vulguis fer bugada.

En Cargoler es va aixecar i se'n va anar. L'amo en Guiem no aconseguia encendre la pipa.

Mn. Fiol es va assabentar ben aviat que havien amollat sa francesa. Tant com havia desitjat que es fes enfora del poble, i ara ja hi tornava a ser! Per què no ajudar discretament la Guàrdia Civil? Es correu ja havia passat cap a Estellencs i n'Aleix no venia. Poser s'havia entretingut pel carrer, perquè d'fícilment es quedaria a Palma un dia més. Per tant, li registraria l'habitació. I si hi trobava qualche objecte que pogués comprometre na Mimi? Seria massa sort. Va tancar la porta del carrer; així, si venia el nebot, hauria de tocar, i eil sempre podria posar l'excusa que s'aixecava de fer la sesta. La seva germana s'havia retirat, com de costum, a l'habitació i no en sortiria fins a les cinc. Féu un escorcoll minuciós del dormitori del jove sense trobar-hi res. No va poder

obrir el primer calaix del canterano, i això li féu pujar la mosca al nas. Va rebotar-ne el pany i hi va trobar el fulard groc. Els ulls del mossèn, normalment apagats, lluien de satisfacció. Tenia a les mans la peça definitiva per a fer escac i mat a sa francesa i obligar-la a sortir del poble.

Va intentar tancar el calaix i no pogué. Com ho justificaria davant n'Aleix i la seva mare? Atribuiria a un enemic desconegut de na Mimí la violació de l'habitació per trobar-hi proves acusadores.

Mentre resava el breviari assegut al seu despatx, va sentir remor de veus a dalt i al cap de poc una portada. Era l'acompanyant de n'Aleix que se n'anava sense saludar el rector del poble. "Senyal que no té sa consciència tranquil·la" -va pensar. Tot seguit va entrar el nebot al despatx:

- Conco, has entrat a sa meva habitació?

- Sí -va contestar amb tota la sang freda del món-. Aquest matí, en sortir de missa, he trobat sa porta de sa rectoria oberta. He suposat que qualcú havia entrat a robar, però tot estava en ordre, llevat de sa teva habitació. Per tant, m'hauries de dir què hi guardaves; si no, no podrem donar part a s'autoritat.

N'Aleix es va asseure més mort que viu. El cor li anava a tota. Va ser incapaç d'articular paraula. L'oncle se'l mirava triomfant. Fos quin fos el grau de culpabilitat de na Mimí, el seu nebot l'encobria. No, no el lliuraria a l'autoritat ni diria res, però li faria pagar ben car la seva actitud rebel i l'ardor del seu cos.

-No hi havia res de valor -va dir n'Aleix amb un filet de veu-. Només un record de na Mimí.

Plorava de ràbia mentre el seu oncle somreia maliciosament. A partir d'aquell moment va començar a odiar-lo. Se n'aniria a París amb ella, i així no el veuria mai més.

Na Gendona cercava una oportunitat de venjar-se de n'Aina per haver-la feta quedar malament davant de les forces vives del poble el dia de la reunió a la rectoria. Després del rosari, estava fent-la petar amb na Saloma davant de can Colom. Va observar que el rector no baixava les escales de la rectoria. Va deixar en banda la seva amiga i el va seguir. Des de sa Canal, el va veure girar les cases de son Tomàs. Esperà una estona només per indagar cap a on anava. Mn. Fiol passà de llarg per can Fura i per sa Vinya d'en Tià Batle. Na Gendona començava a sospitar i li va pitjar a darrere. No podia deixar perdre aquella ocasió. És clar que ell no li havia fet res, però era germà de n'Aina. A més, el dia de la reunió el rector ni tan sols l'havia defensada, a ella, tota una presidenta de les filles de Maria, que s'havia lliurat en cos i ànima a la parròquia. Des de la volta de sa Vinya d'en Colom, pogué confirmar les seves sospites: ell enfilava el camí de cas Marqués.

Na Mimí acabava de sopar quan na Bet anuncià la visita del Rector. No s'ho esperava, però se'n va alegrar.

-Digues-li que passi.

Quan va entrar, ella s'aixecà i li allargà la mà.

-M'agradaria -va dir- oferir-li sopar, però ha arribat massa tard. De tota manera li puc oferir cafè i copa.

-Gràcies -contestà el mossèn-. Encara no he sopat jo.

-Li podria oferir un aperitiu. Un pernot, per exemple.

-Gràcies.

Na Bet comparagué amb una ampolla i un pitxer d'aigua.

-No se'l begui pur. Barregi'l amb aigua. Veurà com li caurà bé.

Na Mimí va alçar la seva copa de vi.

-A *vôtre santé, monsieur l'abbé*. A què dec aquest honor?

El mossèn begué. No li va agradar aquella barreja de gustos. No sabia si era anisat el que bevia o un extracte de regalèssia. No ho féu coneixedor. Li sabia greu haver vingut. Si fos ara, hauria actuat d'una altra manera, però ell era així: reaccionava sempre en calent. Després d'uns moments d'hesitació, va treure el fulard de la butxaca.

-Coneixes aquest mocador?

-Sí, -va dir ella-. El vaig comprar a París fa un any o dos per ballar un *pas à deux* de Giselle. Me pensava haver-lo perdut. -Buidà la copa de vi-. Se'l pot quedar, així tindrà un *souvenir de moi*.

El seu somriure encisador va desarmar el capellà i el deixà fora de joc. Com havia estat tan babau, ell que es considerava un home experimentat? Ja no s'hi podia fer res i l'havia de ballar. Va dir:

-Saps que et puc fer molt de mal amb aquest mocador? Podria dir que una persona el va trobar a sa caseta de sa Marina, per exemple. Naturalment, com a capellà no hauria de revelar-ne la identitat.

Na Mimí es posà a riure.

-No sigui ingenu, *monsieur l'abbé*. La police sol treballar a consciència i l'hauria trobat.

Tot i que no s'esperava una reacció com aquesta, el mossèn no es va donar per vençut.

-Però podria dir que algú, l'amo en Guiem de can Pico -per exemple- el va trobar abans que s'hi presentàs la Guàrdia Civil.

-Així el ficaria en un bon embolic, per retenció de proves.

El seu somriure havia desaparegut, perquè estava desorientada. No entenia aquell *curé*. O era un pobre *imbécile* o un malvat. S'estimava més de no fer cap judici de valor a costa d'ell.

-Per què el m'ha duit a mi, i no a la *police*.

-Vull que te'n vagis i deixis es meu nebot. Si ho fas, el destruiré. Si no, ja ho saps.

-*No soyez pas ridicule, mon père* i no se subestimi tant. Vostè no és mala persona. Com a molt, un bon tros naif, *peut-être*. Per tant, doni'm el fulard i tots dos el cremarem dins la cuina

Mossèn Fiol es va empegueir de si mateix. No, no era tan dolent. El dimoni l'havia temptat i ell havia caigut en la trampa. L'endemà partiria cap a Palma per confessar-se. No podia celebrar l'Eucaristia amb un pecat com aquell. Fèu un acte de contrició per si li passava res abans de la confessió i per no perdre del tot la gràcia de Déu. Va donar el fulard a na Mimi i es va acomiadar. Ella el va acompanyar a la porta i li va dir:

-Com és que no m'ha demanat com m'ha anat a Palma?

-Perquè si t'ho hagués anat malament, no series aquí.

-I ara per demostrar-li que *je ne suis pas fâchée avec vous permettez-moi que je vous embrasse*.

El va besar a la galta.

Na Gendona ho va veure, amagada darrera la soca del lledoner i emparada per les ombres de la nit. Es fregava les mans de satisfacció, perquè tenia l'oportunitat que tant cercava. El rector pagaria ben car el petó de sa francesa.

-*Vaja! Quina lliçó t'ha dat na Mimi! Això te passa perquè coneixes massa poc ses dones. Més ben dit. No les coneixes gens.*

-*I què més voldria jo! La Santa Mare Església no ho consent.*

-*Tampoc no consent que els joves tinguin relacions prematrimonials i ja veus el teu nebot*

-*No sé què pensar.*

-*Aquí està es mal: que no penses.*

-*Jo diria que m'estic tornant dolent. Mira el que he fet avui o he estat a punt de fer.*

-*No t'hi encaparris més. Ara vés-te'n a dormir i recorda sempre que es mèrit és d'ella, no teu.*

5

En Cargoler està nerviós. Dona voltes i més voltes dins el llit, però no hi ha manera de dormir. S'aixeca i se'n va a passejar una estona. Potser li vindrà la son. Arriba al poble quan s'apaguen els llums i s'asseu al pedrís de sa Canal. I ara què? No s'ha calmat gens. Una mena d'intuïció el fa agafar les escales des Penyal.

No és una ombra allò que li va al davant? Sí. Accelera el pas per captar-ne l'olor de més prop. Ous podrits, com l'horabaixa. Per tant, és en Guiem de can Pico. I segueix. No s'atura ni a can Rei ni a cas Pato. Va més amunt. Truca a la porta de la casa de n'Apagallums, la qual compareix amb un quinquè a la mà i el fa entrar. En Cargoler vigila des de cas Parroquià l'entrada de can Caramanya. Passa mitja hora, segons els seus càlculs, i s'obre la porta. Surten tots dos: en Guiem i n'Apagallums. Ella amaga la clau de la casa sota un cossioll i se'n va per avall.

En Cargoler tè foc dins ses sabates. La temptació és massa gran. Agafa, doncs, la clau i entra dins la casa de na Maciana. No sap ben bé per què. Cerca potser un indici que faci entreveure el motiu de la visita d'en Guiem aquelles hores? Segurament. També hi ha d'haver relació entre la conversa que ells dos han tingut l'horabaixa i aquesta visita. Cinc minuts li basten per adonar-se que a l'entrada no hi ha res. Puja al dormitori. És ben senzill. No té més que un llit de matrimoni, una tauleta de nit i una calaixera de pi del nord amb tres calaixos, però està tancada. No cerca la clau, perquè s'imagina que ella la duu a damunt. De dins la tauleta de nit surt un tuf de floridura. L'obre i el que es pensava, potingues d'herbes mig podrides, Coses de na Maciana.

En Cargoler està tens com un moix que sotja la seva presa abans de caçar-la. Mira per la finestra: n'Apagallums està cercant la clau, es desespera i se'n va a cas Parroquià a demanar auxili. Baixa l'escala silenciosament i surt al carrer. Llàstima que no hagi vist abans ni vegi ara un escrit damunt la taula de l'entrada. És el document que fa uns anys va firmar en Guiem a na Maciana. Gira cantó. Davant can Betlem recorda haver fet un descuit a causa de la pressa i l'ensurt. Torna arrera i respira

tranquil en constatar que n'Apagallums està xerrant amb n'Antonina Parroquiana. Té el temps just per entrar furtivament a la casa i arreplegar la cosa brillant que hi havia al peu de l'escala. És una cadeneta. Surt tot d'una i, quan és davant la caseta de cas Pato, sent la veu de na Maciana que crida: "Lladre, lladre!". Ha desvetllat tots els veïns, que obren les finestres un darrera l'altre alarmats i preguntant-se qui deu ser aquest lladre. Es riuen de la vella en veure-la tota sola i la casa intacta.

-Pobreta, està ben sonada, -comenten amb veu baixa.

Ella està a punt de desmaiar-se. Per acabar-ho d'adobar, els dos guàrdies que viuen a can Sal no hi són! N'Antonina li fa una til·la i l'acompanya a jeure.

En Cargoler ja és a ca seva. Examina el que ha trobat: una cadeneta d'or amb una medalla també d'or. L'anvers representa la imatge de la Miraculosa i el revers té un nom i una data: **Magdalena Tomàs. 23.10.1903**. Va repassant mentalment les Magdalenes Tomàs que coneix del poble. Cap no encaixa amb la data. Ja ho té! Na Maciana! Na Maciana és Tomàs. Això vol dir que va tenir una filla fa cinquanta-quatre anys, i ningú no ho sap, perquè és fadrina! Sí, sí, l'any 1903 na Maciana era una al·lotja d'una vintena d'anys, qualcú li va fer una filla i aquest era tan important que va saber encobrir a la perfecció la seva relliscada. Qui deu ser aquest, si és que encara viu? En Cargoler acaba de descobrir el secret més ben guardat del poble.

6

Passaren dos dies sense pena ni glòria. N'Aleix tornà a cas Marquès i féu l'amor amb na Mimi. No en tenien mai prou aquells dos cossets. El sexe d'ell, talment dos préssecs saborosos enganxats a una branca dura, resistia els embats del sexe d'ella, que es badava com una magrana sucosa. Mentresant pel poble s'escampava, com una taca d'oli, el rumor que el rector rondava na Mimi. No era veritat, però la gent afeccionada a les xafarderies, xerrava i xerrava. Les beates, sota el comandament de na Gendona, que s'ho havia passat d'allò més bé escampant el rumor, decidiren anar a veure el bisbe Enciso davant festes. O potser no. Li escriuriu una carta, amb un pseudònim -és clar-, on li exigirien que traslladàs aquell mal capellà, que no tan sols havia consentit que el seu nebot infectàs el poble amb la seva conducta immoral, sinó que ell en persona tenia amb ella vés a saber quins tractes. Mentre discutien qui i què escriuriu, na Saloma es posà a riure com una infel·lic:

-D'això, en deis escàndol? Es capellans són com es altres homos i necessiten que de tant en tant qualcú els espolsi sa rosada.

I vinga unes bones rialles! Na Gendona es persignà tres vegades i maleï na Saloma, la qual ni es va immutar i li va enflocar aquesta:

-Tot lo que dius i fas és fruit de s'enveja. Ningú t'ha fet mai es baixos nets.

Les beates acabaven de sortir de l'ofici de Completes, perquè era el dissabte de la festa major, i feien conxorxa al voltant de la creu situada darrera l'església. No s'adonaren d'una ombra dreta sota el magraner de can Gulla, la qual escoltava atentament la conversa amb un somriure d'orella a orella, perquè acabava de prendre una determinació. També ella esperaria que passassin les festes del poble i llavors atacaria. Sabia que na Mimi pensava regressar a París a finals de setembre; per tant, no podia fallar aquesta vegada. Dificilment tornaria a tenir la mar tan a prop, que fa forat i tapa. Li feia peresa arribar fins al Rafal, lloc de la seva residència, per això partí cap al Penyal.

La reunió acabà amb un discurs enardit de na Gendona glossant les suposades relacions il·lícites del rector, interromput només per les rialles de na Saloma, que mai no havia deixat d'enyorar el seu ex-marit. No perquè fos cap meravella com a marit, sinó perquè s'ho passava bé dins el llit. Era tan innocent que explicava minuciosament les seves experiències matrimonials amb gran escàndol de na Gendona.

Les festes arribaren al seu punt màxim amb la nit de la Berbena. Després d'aplaudir amb entusiasme el *Carrer de les tres Roses*, un musical mallorquí interpretat per la companyia "Artis", la gent es preparava per a la gran nit, la nit que na Mimi ballaria a la plaça, com havia promès al jovent que acudia als balls de cada dissabte. Havia costat molt arrencar de les autoritats el permís adient, les quals temien per una part la reacció dels ultramoralistes i per altra la de les dones. (Les al·lotjes anaven fora corda per mor dels joves, entestats a exigir que elles es vestissin com na Mimi, a la platja sobretot. Com que les relacions de festeig eren d'una castedat exemplar, a ells els haguès agradat veure-les en biquini, que destapava o insinuava les regions més excitants de l'anatomia femenina. Les casades, al seu torn, endevinaven que els marits feien l'amor amb el cap a cas Marquès, cosa que les engelosia fora mida). Curiosament fou en Cosme Albertí el qui va defensar amb més convicció l'actuació de na Mimi, en record del seu fill, que -n'estava

segur- s'hauria donat en cos i ànima als preparatius del ball. No, en Cosme no aniria a veure-la, perquè el dol era massa fresc. No feia cas de la xerrameca del poble, que considerava na Mimi culpable de la mort del seu fill; es fiava més de l'instint d'en Cargoler que no solia fallar mai en haver d'investigar casos criminals.

Els joves anaren a cercar el cavall més elegant del poble i li enganxaren una plataforma de fusta d'un metre i mig d'alçada amb una cadira endomassada al mig coberta per un arc de roses, clavells i murtra. Conduïa la carrossa el fill de l'amo de can Pico, un dels joves més ben plantats de la vila, vestit de pagès, i tot el jovent l'esperava a l'entrada del poble formant una llarga filera a banda i banda de la carretera. Na Mimi repartia somriures i enviava besades a tothom. N'Aleix, barrejat amb altres joves, tenia llàgrimes als ulls, orgullós de saber que aquell do de Déu era seu, ben seu. Ja no l'havia de compartir amb ningú. Va sentir una punxada de remordiment en recordar-se dels seus dos rivals, que havien mort tan tràgicament. Semblava que desitjàs llurs morts per poder tenir l'exclusiva de l'al·lota, però Déu sabia que això no era ver.

La carrossa va entrar a la plaça al so de la marxa d'Aida a càrrec de la "Lira Esporlerense". Les trompetes no afinaven gens. Quan na Mimi va baixar del setial, tothom va aplaudir, llevat del grup de na Gendona que protestaven a les totes; tot i això, un murmur de decepció es va estendre entre els assistents mascles. Na Mimi duia massa roba, o sigui, una túnica vaporosa que la cobria de les espatlles fins als peus calçats amb sabatilles de ras. Va pujar al cadafal i es féu silenci: el públic estava en tensió. Na Mimi va alçar la mà i un tècnic expressament vingut de Palma va posar en funcionament el magnetòfon. L'aire s'omplí de la música de Debussy: *Preludi a la sesta d'un faune*.

La flauta inicia una melodia mandrosa i encisera (do#, si, la#, la, sol#, sol, la, si, si#, do#...). Na Mimi escolta asseguda en terra amb el cap sobre els genolls i els braços estirats cap endavant. Quan es torna repetir la melodia ja s'ha aixecat i es mou cap enrera fent estiraments graciosíssims. S'aguanta sobre les puntes dels peus. El focus l'il·lumina des de sota i es veu com tot el cos vibra. Entra l'arpa, i el faune adormit comença a somiar. Na Mimi deixa anar els cabells a lloure, i una cascada de pluja d'or omple l'escenari. Van seguint les melodies que s'escolen ingràvides com núvols empesos pel mestraló. Na Mimi salta amb l'agilitat i gràcia d'una cadenera saltironejant, com si el faune s'hagués desvetllat en ple somni i ella fugís de la seva persecució. Aviat el faune es cansa i cau rendit sota un arbre; la mollor del capvespre d'estiu li ha aflluixat els membres i una dolça peresa el torna a posseir. L'aire mou les fulles de l'arbre, ell es va adormint i somia de nou. La nimfa es desprèn de la túnica i queda coberta pel pèplum blanc. La música sona a tota orquestra en un crescendo embriagador, i ella es deixa dur per la sensualitat de la música: un moviment de braços i malucs com si abraçàs un amant invisible. La música és ara una successió d'harmonies insòlites i tènues. Jocs d'amor, de desig i braços estesos cercant l'abraçada ardent, fins que el somni es desfà. Al so de cimbals, a penes audible, la nimfa desapareix entre els arbres del bosc i el faune es desperta.

Na Mimi surt a saludar somrient ovacionada pel públic dempeus. "Més, més!", criden els joves i un no sap si volen més ball o que es despulli més. Torna a somriure i alça de nou la mà. Els ritmes brutals de la dansa final de la "Consagració de la Primavera" de Strawinsky. És la dansa del sacrifici de la donzella perquè el si de la terra es torni a fecundar i doni origen a la vida, després de la mort aparent de l'hivern i el gel. Na Mimi, la donzella, va voltant a una velocitat endiablada seguint els ritmes frenètics de Strawinsky. L'escenari li ha quedat petit i sembla que amb un salt caurà del cadafal. A cada volta tothom es deixa enlluernar per la lluminositat de dues cuixes perfectes com unes columnes d'alabastre. L'acord final és sobtat i violent. La donzella ha caigut en terra, morta per extenuació. El ritu s'ha acomplert i la terra pot donar el seu fruit.

Tota la plaça retruny de mamballetes, braves i cridòria. Una ovació de cinc minuts. Sembla que no s'acabi mai. Na Mimi no saluda, està ajaguda en terra, immòbil. L'alarma s'apodera del públic. No haurà tingut un atac de cor amb la calor que fa? Ningú no aplaudeix i el silenci torna a regnar. Na Mimi no es mou. Un crit trenca el silenci i fa pujar la tensió de la gent. És n'Aleix que salta al cadafal i aixeca na Mimi.

-Per què has tardat tant? -li diu ella a cau d'orella.

S'abracen els dos, indiferents a la reacció del públic. El seu amor ha quedat per sempre segellat.

Passaren les festes i la gent només parlava de l'exhibició de na Mimi. Uns la criticaven i d'altres l'elogiaven. Uns no acceptaven que s'exhibís en públic amb tan poca roba; d'altres estaven entusiasmats per l'elegància dels seus números de dansa i per l'agilitat d'un cos que es vinculava com si fos de goma. El poble no havia vist mai ballet clàssic. Potser per això tothom es feia creus de com era possible que un cos humà tingués la flexibilitat de l'argila en mans del terrissaire.

Malauradament n'hi havia que no paraven de maquinari, és a dir, na Gendona i unes quantes dones, filles de Maria, ja granades. Varen escriure una carta al bisbe Enciso on posaven Mn. Fiol de volta i mitja per tres motius: havia consentit una intimitat escandalosa del seu nebot amb una sospitosa d'assassinat, la qual, després de prodigar el seu cos per les cantonades de París, acabava de muntar un espectacle indecent durant les festes populars; per tant, -i això era el segon motiu- no havia respectat les normes de la moralitat catòlica i es constituïa en mal exemple per als pares, mares i educadors. Finalment, l'havien vist sortir a altes hores de la nit de la casa de l'esmentada "senyoreta". Només en signaren sis, d'un grup de trenta fadrines, que anaven d'al·lotes adolescents a dones ja velles.

Les campanes tocaren a morts durant més de quinze minuts per anunciar que el Marquès de Bellpuig havia mort plàcidament a la seva residència de Palma. Encomanà el funeral na Mimi, ja que va ser ella qui rebé la notícia de boca del misser Segura. Ho féu sobretot per agraïment al *vieillard si charmant*, que havia tingut la bondat de llogar-li la casa. L'única persona que va plorar durant el funeral va ser n'Apagallums. Ningú no va saber per què. Els més vells del poble recordaven que havia estat criada seva molts anys enrera quan el Marquès venia a passar els estius a Banyalbufar. "Per què posar-se a plorar per un senyor que tractava el servei com si fos bestiar?", es preguntaven aquests.

El misser Segura volgué entrevistar-se amb en Joan Cargoler, que va estar-ne molt orgullós.

-Senyor misser, com va es procés d'en Bernat pudent? Sa policia continua sospitant de na Mimi?

-Es procés està aturat perquè es jutge instructor espera recollir proves que comprometin la senyoreta Mireia Colom de bon de veres.

-Vol dir na Mimi?

-Sí.

-Tan negre ho té?

-No hi ha proves ni potser indicis. De tota manera resulta ben estrany que ses dues víctimes hagin estat amants seus. No ho trobau?

-Estic convençut de sa seva innocència, com també n'estic que es vertader assassi intenta encolomar-li es crims, però no ho puc demostrar encara. Per tant, m'agradaria que vostè, que és un home de món, tengués sa bondat d'investigar com va viure, què féu i com es guanyava la vida son pare a París. Mentrestant jo li seguiré sa pista per Sóller.

El misser Segura féu mala cara. Acte seguit, el seu interlocutor el va fitorar amb la seva mirada com si el reprengués per una mala acció.

-No em contesta, senyor? -va dir.

El misser dubtava. Se senia predisposat a favor de na Mimi, ni que fos pel seu encís i bellesa; ara bé, calia ser ben objectiu. Els encants femenins no li podien entelar l'enteniment ni un romanticisme tronat li havia de desfer la carrera.

-Sé que vostè està lluitant amb si mateix -va dir en Cargoler com si li llegís el pensament-. Jo li aconsellaria, si m'ho permet, que acceptàs sa meva proposta. Veurà com no se'n penedirà. Na Mimi es troba en perill, i faré tot lo que pugui perquè se'n surti. Per això necessit sa seva ajuda. Vostè no voldrà ser còmplice d'una injustícia, veritat?

L'advocat se senti tocat. Per amagar els seus sentiments, va somriure. D'on havia sortit aquell homenet tan polissó? D'on li venia aquella força interior que el feia creïble? Per què estava tan segur del que deia?

-Està bé, l'amo en Joan. Vós guanyau. M'agradaria tenir sa vostra capacitat de convicció.

-Sa vida me l'ha donada. Ja ho sap: el dimoni sap més per vell que per dimoni.

El misser es va treure una carta.

-Heus ací una carta que el Sr. Marquès va redactar poc dies abans de morir. Segons tenc entès, conté uns enigmes que heu de resoldre per poder llegir un escrit secret que es Marquès guardava a sa caixa forta. No en conec es contingut. Només sé que us pot ser molt útil en sa vostra recerca. An es meu despatx tenc un altre sobre sense obrir que conté ses solucions des enigmes. Si reeixiu en sa vostra tasca, vos promet que aniré a París. Esper que se'm paguin ses despeses des viatge.

-Jo no tenc doblers, peròestic segur que na Mimi ho farà si mos duu bon material de Paris.

-Ès rica?

-M'imagin que si. Va heretar sa fortuna de son pare, segons tenc entès.

Les faccions d'en Cargoler s'havien endurit; no li agradaven els homes que es deixen dur només pels doblers. Va emetre un so com de grunyt i mogué els dits sobre la taula com si tocàs un piano. Senyal que s'impacientava.

L'advocat Segura li lliurà un sobre. Abans el féu signar un paper que deia: "A les 11'52 del dia 12 de setembre, vaig rebre de mans del misser un sobre que contenia tres enigmes, que he de resoldre abans del migdia del dia 14".

Era un dia de setembre fresc i perfumat. Una atmosfera transparent dibuixava amb tota precisió les línies del paisatge. El blau intens de la mar contrastava amb el blau més pàl·lid del cel de manera que la gama de blaus feia de teló de fons a una altra gama de colors: el verd del paisatge. El bronzir de les abelles i el perfum d'una pomera en plena madurada entabanaven l'aire del jardí. En Cargoler hauria obert el sobre, però s'estimà fer-ho a ca seva, quan estigués tot sol davant la mar. Va respirar profundament com si es volgués engolir tot l'aire i se senti millor. El neguit havia desaparegut. S'adormí mentre l'advocat llegia el diari. Devers la una na Bet serví un aperitiu. Mitja hora més tard ells dos dinaven amb na Mimi d'arròs amb peix, tumbet amb raons i un vinet blanc del Penedés que encenia unes gotetes de llum al cervell. Un braç de gitano gelat, café i conyac francès varen cloure el dinar. Vertaderament na Bet era una gran cuinera i na Mimi una amfitriona excel·lent.

El mateix dia, a punt de mitja nit i a la llum del quinquè, en Cargoler llegia la carta del Marquès:

"Estimat amic:

Potser sí que, tal com em dèieu per telèfon, ens coneixem només de vista, però jo no record la vostra fesomia. Tot i així, vos dic amic, perquè no sabeu l'alegria que em donàreu quan em posàreu al corrent de la desgràcia de na Mimi, aquesta nina encisadora que la Divina Providència m'ha fet conèixer al final de la meua vida. L'he vista una vegada només, quan vàrem signar el contracte de lloguer. La seva veu i el seu capteniment posaren unes gotes d'alegria a l'existència grisa d'un vell de vuitanta anys. Per això tot seguit vaig encarregar a l'advocat Segura, el millor de Mallorca, que posàs fil a l'agulla.

La meua salut empitjora de dia en dia. Sé que ben prest hauré de donar comptes a Déu de lo que he fet en la meua vida. Per tant, avui mateix pens confessar-me per estar en pau amb ell. La pau, però, no seria completa si no descobris un secret que em turmenta des de la meua joventut. És hora que surti a la llum aquest secret i vull que vós sigueu el primer a conèixer-lo. Ara bé, vos ho heu de guanyar. Per això vos propòs els següents enigmes que haureu de resoldre en 48 hores. No podeu tardar ni un minut més. El meu advocat té les instruccions oportunes i és l'encarregat de vetllar perquè es compleixin al peu de la lletra.

*La primera és de bon veure,
la segona sobresurt.
Si resols bé aquest deure,
ser senyor queda molt curt.*

Això és una xarada que vos donarà el primer element d'un conjunt binari. Amb la frase: "Un amic de n'Aina mina una mica el cim a Naim", després d'eliminar els articles i la primera preposició, teniu un logogrif que vos descobrirà el segon element, que alhora constitueix la clau de la següent criptografia: AVUIAN DINCAN LARARP AARI. La frase que en resulli us revelarà el secret de la meua vida. Confii plenament en la vostra llestesa natural i esper que resolgueu els enigmes. Potser la vida d'una persona estimada en depèn.

Atentament

El Marquès de Bellpuig".

En Cargoler no era un home de cultura i molts coneixements. De fet havia anat a l'escola fins als deu anys; no és d'estranyar, doncs, que no entengués el significat de ls mots *xarada* i *logogrif*. Una cosa sabia fer: descobrir el sentit d'un missatge xifrat, perquè n'havia après les tècniques mentre treballava a sou del gàngster di Luigi per evitar que els federals llegissin, si la interceptaven, la correspondència del seu amo amb els col·legues de l'organització. Diè tota manera no es va desanimar. Faria servir el seu sentit comú i segur que se'n sortiria.

Es féu un café ben carregat i encengé un havà. El café el deixondiria i el tabac l'ajudaria a pensar. S'assegué a la carrera de ca seva de cara a la mar i va picar l'ullet a l'estrella polar: "A veure si em guies com ho feies quan navegava pels mars càlids del Carib". Va tancar els ulls i es va concentrar en la música de l'onatge que aixecava el vent

de llevant. La brisa era prou fresca aquelles hores per a fer-lo tremolar lleugerament. Es va servir un conyac per escalfar-se. Ben aviat es va sentir completament distès. Amb la ment en blanc no pensava en els assassinats ni en els problemes de na Mimi.

La primera és de bon veure...

No va perdre gens de temps en el subjecte de la frase perquè no sabia a què es referia i es va concentrar en el predicat. Cercava, doncs, sinònims: guapo, preciós, graciós, bo, gentil, galanxó, ben plantat, etc. No en va trobar cap que li anàs bé. Mitja hora de combinacions sense resultat positiu. Potser treuria més profit del segon vers:

... la segona sobresurt.

Què és una cosa que sobresurt? No acabava d'entendre la parauleta ("Per què són tan complicats els qui han estudiat?"). Suposava que allò que s'elevava per damunt del que l'envolta devia sobresortir. Per tant, havia de ser una cosa molt alta, com la seu de Palma, el castell de Bellver o sa Mola de Banyalbufar... i... per què no el Puig Major? Ja ho tenia! La segona paraula era puig. Com era el primer vers? "Fa bon veure". Per tant, bell. Ja s'ho pensava que el Marquès tenia quelcom a veure amb tota la història. Estava tan excitat que va renunciar a dormir. Havia de resoldre els dos enigmes que quedaven.

Un amic de n'Aina mina una mica el cim.

Quin sentit podia tenir la frase? Va eliminar-ne els articles i la primera preposició, i va col·locar les lletres una vora l'altra. Les va repassar atentament i va descobrir que s'anaven repetint: a, c, i, m, n. Com que no n'hi havia d'altra, calia combinar-les fins que formassin una paraula. S'hi va escarrassar llargament, ja bevia el segon cafè i fumava el segon havà quan féu un bot d'alegria. Amb l'embranchida va trencar la tassa. Maciana, n'Apagallums, era la paraula! Ja havia trobat el mot-clau de la criptografia. Bellpuig i Maciana, els dos elements del compost binari! Ara havia de descobrir la relació entre ells dos. Com que no es podia tractar d'una simple relació amo-criada, havia de ser quelcom d'especial. I sí...? "Joan, no corris tant. Val més que t'apliquis a descobrir la frase xifrada". Va numerar les lletres de Maciana segons l'ordre alfabètic normal. Després va ordenar les lletres del missatge xifrat segons l'ordre que li donava la numeració alfabètica del mot-clau i va obtenir la frase següent: "La criada va parir una nena".

Li vingué a la memòria la medalla que havia trobat a ca n'Apagallums, la va anar a cercar i es va fixar en la data: **23.10.1903**. Evidentment! Na Maciana és Tomàs de llinatge; per tant, va ser ella la qui va parir una nina aquell dia. Seguint el fil del raonament, va arribar a la conclusió que el pare de la nina era el Marquès de Bellpuig. Posats a fer volar la imaginació, per què no creure que aquesta nina més tard va ser la mare de na Mimi? No havia nascut l'any 1935? Per tant, la filla de na Maciana i del Marquès tenia trenta-dos anys i en podia ser la mare.

No esperaria ni un dia més. Aquell mateix dia partiria cap a Sóller a fer les comprovacions necessàries. Sabia que el pare de na Mimi era solleric i que cap banyalbufarí no havia sospitat que na Maciana tingués una filla; ergo, s'havien casat a Sóller i allí havia nascut na Mimi. Coneixia prou bé n'Apagallums per endevinar que ella ho negaria tot a no ser que ell presentàs proves documentals.

8

Mentrestant a Banyalbufar les fúries anaven a lloure. Quan el Rector es va aixecar de dormir, va trobar sota la porta del carrer dos anònims, o sigui, uns fulls de paper amb lletres d'impremta enganxades amb cola. Un deia: "Alcavot de merda", i l'altre: "Déu castiga els impurs". Mossèn Fiol quasi es va marejar a causa de l'atac d'adrenalina que li féu tremolar el cos de ràbia. En arribar a l'església, no va anar a la sagristia, com solia fer, sinó que s'assegué a la capella de St. Pere i va estar uns deu minuts amb silenci intentant retrobar la pau perduda. Quan se sentí més tranquil, va dir la missa. De tota manera no se podia concentrar perquè li venien a la memòria els anònims; per això s'oblidà de llegir l'epístola i de recitar les avemaries finals. Entre les assistents, que se n'adonaren, algunes estaven exultants, com és ara na Gendona. El verí que havien deixat anar començava a fer efecte. El mossèn va esperar que sortís tothom i es va agenollar davant el sagrari:

-No ho entenc.

-T'acusa de res la consciència?

-No... bé, sí. Hauria hagut de ser més dur amb el meu nebot i més enèrgic exigint l'expulsió de sa francesa.

-Així el teu pecat seria més gran.

-Com?

-Els anònims són fruit de la ignorància, la covardia i d'un enteniment limitadíssim. No l'alçuris! Sé que la ignorància i la

covardia fan molt de mal, però em preocupa més la teva actitud que et duria a la intransigència. Per molt intansigents que siguin els autors dels anònims, no oblidis que coneixes la paraula de Déu; per tant, has de deixar tot judici en mans de Déu i recorda que el qui no tingui pecat tiri la primera pedra i que el qui està dret miri de no caure. Alerta, doncs! La intransigència, a més, és filla directa de l'orgull i la desesperació, les xacres que més embruten l'home.

-Què he de fer, doncs?

-Crema els anònims i evita de caure en la desesperació.

-Saps qui els ha escrit?

-Sí, però no t'ho diré. Com que et conec, armaries un escàndol

i l'odi entraria en

el teu cor.

Va sentir remor de petjades i es va girar. Era la seva germana. Feia mala cara i tenia als ulls la lluisor del malastre. Va dir:

-El secretari del bisbe t'està esperant.

Va semblar que un llamp hagués colpit el mossèn. Sentia com els genolls se li aferraven al terra i li impedien tot moviment. No era un procediment normal aquell, ja que era el bisbe que cridava els capellans quan hi havia algun afer. Si li enviava a una hora tan matinera el seu secretari, es devia tractar d'un afer molt greu. Fent un gran esforç, es va aixecar i va sortir de l'església. El cor li sortia per la boca, com si l'hagués d'expulsar amb una alenada profunda. Sobre la mar el cel encapotat amenaçava tempesta. Estava tan espantat que no veïé les escales de la rectoria, va ensopegar i va caure. No es féu gaire mal, només un cop dolorós a l'os de la cama.

El secretari del Bisbe era un home alt com un pivot de bàsquet i magre com un mànec de granera, de cara pàl·lida amb la mandíbula inferior com una ve. L'esperava al despatx amb un somriure sàdic, que s'estrafeia en una ganyota de mal gust. El llavi superior, massa molsut, li donava l'aire d'un inquisidor sàdic, capaç de tirar-se les víctimes després de torturar-les. Estava dret enfront de la biblioteca i es va limitar a allargar una carta del bisbe al rector, que la va obrir amb mans tremoloses. Després de llegir-la s'hagué d'asseure a la butaca. No podia ser. Qui era el malparit que havia mentit al bisbe? L'altre se'l mirava sense obrir boca. Va tancar els ulls i es va imaginar el bisbe vestit de pontifical i amb cara beatífica mentre seia al seu tron. Per primera vegada la seva imaginació li va revelar que, malgrat les aparences, podia ser un home cruel. Per què els homes d'Església són tan pocs humans? Potser perquè viuen sols? Així el seu nebot no s'havia equivocat apartant-se de la carrera eclesiàstica. La carta era contundent: havia d'abandonar la parròquia i anar-se'n a passar una temporada a un monestir de la Península on havia de fer exercicis espirituals i penitència per la seva negligència pastoral, ja que no havia sabut evitar companyies comprometedores. Tot en el to untuós de les cùries, que sense dir res pel seu nom destil·len un verí mortífer.

El secretari va sortir silenciosament de la rectoria com si trepitjàs ous. No havia dit cap paraula. El rector va passar la carta a la seva germana, la qual, després de llegir-la, se li acostà, el va besar al front i digué:

-Fes lo que te manen. No et preocupis per n'Aleix o per jo. Gràcies per tot el que has fet per nosaltres.

Malgrat la ràbia que el rosegava, se senti impressionat per la darrera frase de la germana. Sonava com a comiat, com si no s'haguessin de veure més. I tot per culpa d'aquell xitxarel·lo d'Aleix! Partí com un posseït cap a la cambra del nebot, que encara dormia, va obrir la porta i el va trobar destapat i completament nu. L'erecció era evident. Es quedà dret sense acabar d'entrar com si hagués violat la intimitat de l'al·lot. Se sentia desarmat. No el despertaria per tirar-li en cara la seva vida. Cast com era, ignorava tot el que tenia relació amb el sexe. Amb tot la nuesa del nebot li féu comprendre per què *sa francesa* s'havia encaterinat d'ell. El tamany era d'asmirar. L'enuig el va abandonar i donà pas a una depressió profunda. Es va tancar al dormitori després de dir a n'Aina que el deixàs tranquil, que no estava per ningú. Va tancar la finestra i es quedà a les fosques. El cel acabava d'obrir la seves comportes i l'aigua queia a poalades. La mar es confonia amb els núvols, negres com el carbó.

En Cargoler contemplava la posta de sol. La tempesta havia netejat l'atmosfera i l'horitzó era un castell de focs artificials. Estava inquiet morint-se de ganes de llegir el quadern del Marquès, però no gosava. Tenia por de descobrir un secret massa temps guardat. Probablement tenia relació amb els assassinats que havien commogut el poble. Si era així, no seria exposat revelar-lo?

-Bona tarda, l'amo en Joan!

Es va girar. Era n'Aleix. Panteixava, no tant perquè estigués cansat com perquè l'ànsia li havia alterat els nervis. Fins i tot semblava que hagués perdut uns quants quilos.

-Segur que en passa una de grossa. Si no, no series aquí -va dir en Cargoler.

-Es conço, l'amo en Joan. Avui matí s'ha tancat an es dormitori i encara no n'ha sortit. Mumare hi ha anat unes quantes vegades i no ha contestat. No ha menjat res de tot lo dia.

-És sa primera vegada que es troba en aquest estat?

-De tant en tant li pega per tancar-se dins sa cambra, però mai la reclusió no havia durat tant. Es meu conço és un home molt temperamental. Passa d'una exaltació abrandada a una depressió de cavall, del cel a l'infern en qüestió de segons, perquè m'entengui. Però li sol durar dues o tres hores; ara ja fa massa estona que està així.

-I què vols que hi faci jo? Vés an es metge.

-No. Vós heu de venir a xerrar amb ell.

-Me pareix que no servirà de res. No som metge i, a més, no voldrà escoltar-me. No vaig mai a missa; per tant, està enfadat amb jo.

-Vós heu ajudat na Mimi. Avui mateix en Manzano m'ho deia: "Si no fos pe'n Cargoler, na Mimi jauria a sa presó". Si heu sabut convèncer sa Guàrdia Civil, també podreu parlar amb so conço.

En Cargoler es posà a riure. "Aquest al lot és un tresor" -pensava-. M'agradaria que fos fill meu". Va pensar en na Mimi. Si fos ella la qui ho demanàs, no li diria que no. Per tant, tampoc no podia refusar un favor al seu amant. "I fan una parella tan maca! Si mai tenen un fill, els faria de padri amb molt de gust".

-D'acord. Vendré amb tu, però no puc prometre res.

Varen trobar el poble tot excitat. Males llengües afirmaven que havien vist sortir un capellà de la rectoria, "un peix gros", que s'havia barallat amb el rector. De sa plaça sentien els crits!

-Gendona, -va dir en Cargoler- qualcú t'hauria de tallar aquesta llengua que tens i m'agradaria fer-ho jo.

-Jo a tu te tallaria una altra cosa -va contestar na Saloma amb unes bones rialles.

La rectoria estava en silenci, com si no hi hagués ningú. N'Aina s'havia assegut al menjador i resava el rosari.

-Mumare, vos duc l'amo en Joan perquè mos ajudi.

N'Aina no va contestar de seguida. Li queien les llàgrimes.

-Fill meu, -va dir-. Si un no s'ajuda a si mateix, els altres no hi poden fer res. Ho dic pes meu germà.

-Encara està tancat? No ha sortit? No ha dit res? -preguntava n'Aleix. Se'l veia preocupat.

-No, Aleix. Anem a sopar. Si voleu, l'amo en Joan, menjau amb noltros. La seva cadira -deia n'Aina senyalant la cambra del rector- està buida, però no el seu plat.

Varen sopar sense dir-se res. En Cargoler, per animar mare i fill, va intentar explicar anècdotes divertides de la seva estada a Cuba, però ben aviat ho deixava anar. Cap dels dos no l'escoltava.

-Faré lo que pugui -va dir en Cargoler en acabar de sopar i es va aixecar.

Va trucar a la porta del dormitori. Silenci. Va insistir.

-Don Bartomeu, m'agradaria parlar amb vostè.

Ni una paraula. Semblava que la cambra estigués buida.

-Don Bartomeu, vostè ha confessat molta gent i sap per experiència que, quan un amolla tot lo que duu a dins, se sent molt millor... Ja ho sé que no som bon cristià... Vostè és un homo i abans que tot necessita un altre homo que l'escolti... Estic disposat a escoltar-lo i ajudar-lo si se deixa.

Silenci.

-Don Bartomeu, o me contesta o entraré encara que hagi de tomar sa porta!

En Cargoler estava mosca i amenaçava.

Es va sentir fressa dins l'habitació. Passaren uns minuts i s'obri la porta.

-Gràcies, l'amo en Joan! Val més que vos n'aneu. No estic per escoltar consells i manco encara per explicar-vos intimitats. -féu Mn. Fiol i va tancar la porta amb clau.

En Cargoler va tornar a la cuina i va dir:

-No hi ha res a fer. O almanco jo no puc fer més. Quan era petit ses monges me deien que s'oració fa miracles; així que ja ho sabeu. Resau pel sr. Rector. Jo no ho sé fer, i que Déu vos escolti!

N'Aleix estava en un racó cap baix. Semblava que li haguessin donat una pallissa. N'Aina plorava. Li va donar les gràcies i el va

acompanyar a la porta. N'Aleix va sortir a la balconada per respirar aire pur. Sentia que s'ofegava. Va alçar els ulls i es va fixar en una estrella que brillava més que ses altres. Era Vega que li feia l'ullet. Respirava millor.

Mn. Fiol va esperar que s'apagassin els llums del poble. Ajagut al seu llit, donava voltes sobre el mateix. "Déu meu, què he fet? He intentat servir-vos lo millor que he pogut. Per què me castigau d'aquesta manera? Qui és qui em vol tant de mal? No puc, no puc lluitar contra es instint naturals des meu nebot. Ara ja no sé si viu o no en pecat ell, per molt que es moralistes afirmen que sí. Què saben ells? Només vós ho sabeu... Estic parlant amb vós i no me contestau! Un buit immens m'umpli el cor. Me sent caure en un pou sense fons i no me puc agafar enlloc. Em renece a abandonar aquest poble. Li he dedicat es deu millors anys de sa meva vida i ara que començava a recollir es fruits el Bisbe m'engega. Què diré quan m'hagi d'acomiarar des poble? Que no sé per què me'n vaig. Sí, això diré, i que en aquest poble hi ha gent que té sa llengua massa esmolada i que a davant te somriuen mentre per darrera te claven s'espasa... Ai, Déu meu, perdonau-me! No vull estar ressentit ni pensar malament de ningú, però per què, per què?..."

El perquè va ressonar per tota l'habitació sense trobar resposta. El rellotge del menjador va tocar ls dotze. Mn. Fiol va pujar a les habitacions de dalt on guardava una caixa de vi. Va prendre una ampolla del millor vi que hi havia i va torrar a la seva cambra. Necessitava dormir i, si no s'ajudava, passaria la nit del lloro. A la una s'havia begut tota l'ampolla, i el cap li rodava. Per primera vegada en la seva vida s'havia engatat, però la son no venia. Va allargar la mà a la tauleta de nit i va agafar un tub de barbitúrics. Volia dormir de totes passades. Va procurar-se'n una bona dosi. Prest va sentir els efectes. Una sensació de quietud absoluta envaia el seu cos. Semblava que s'hagués d'enlairar. Els ulls li pesaven i el cor se li accelerava. Se sentia lliure com un ocell a punt d'alçar el vol mentre a poc a poc anava perdent consciència del seu cos. Ja no sentia els peus ni les mans. Es va adormir. Uns moments en el buit... Va obrir els ulls i veié una ombra asseguda a l'espona del llit. Era l'àngel de la mort que somrient li allargava la mà, com si li digués: "No tinguis por". Mn. Fiol al seu torn també va somriure i va tancar els ulls. Se sentia en pau, no tenia gens de por.

No va tornar a obrir es ulls. L'alcohol i els barbitúrics havien aconseguit una nova victima. El Rector de Banyalbufar va morir reconciliat amb si mateix i amb tothom. Deixem que el poble xerri. La gent, que sol veure els defectes dels altres, no veu mai els propis. Segur que s'inventaran mil històries i diran Déu sap què. Nosaltres, estimat lector, respectam tot aquell que, volent o no, passa a la ribera de l'altra banda. Sabem que Mn. Fiol ha estat victima de la desmesura, aquella *ybris* tan temuda dels grecs, i hem de respectar-lo.

Un ventijol de tramuntana havia esvait els darrers núvols i el cel semblava un envelat de festa major amb la gent ballant el ball del fanalet.

10

En Cargoler ja s'havia colgat. No li havia agradat gens l'actitud del rector; per això no es podia dormir. L'experiència li deia que acabaria malament. Les hores de la nit s'allargaven més i més i la claror de l'alba no venia. A cada quart d'hora mirava el rellotge sense que a penes es moguessin les seves agulles. Quina sorpresa portaria el dia següent? Estava segur que n'hi hauria i que per desgràcia no seria gens agradable. Cansat de donar voltes dins el llit, li vingué a la memòria el quadern del Marquès i es va aixecar. L'obri i començà a llegir:

"Ara que estic a punt de comparèixer davant de Déu, tinc la necessitat de revelar el secret que m'ha turmentat durant la meva vida. Començaré demanant perdó a la persona que més he estimat i a la qual més mal he fet. Voldria cridar-la al meu llit de malalt, abraçar-la i agenollar-me als seus peus implorant el seu perdó. Potser només així Déu em perdonarà.

Vull que tu, Joan, siguis el primer a llegir aquesta confessió; quan l'hagis llegida, fes-ne l'ús que creguis més adient. Em preguntaràs per què he pensat en tu. La raó no és més que aquesta: t'has ocupat de na Mimí, una al·lota que he conegut i estimat massa tard. Li he deixat en testament la casa de Banyalbufar. Segurament et ve de nou. Continua llegint i prest ho entendreàs.

Quin record em resta de l'estiu de 1902, quan jo, un jove de 27 anys, vaig acabar a Barcelona la carrera de dret! Vaig venir a Banyalbufar a passar les vacances d'estiu, després de fer un viatge per Itàlia, perquè, segons mon pare, m'ho tenia ben merescut. Evidentment vivia a la casa que els meus avis havien comprat als Cotoner, anomenada "la casa del Marquès". Ma mare havia anat a cercar una al·lota del poble perquè li fes de cambrera. Era un sol d'al·loteta, malgrat el seu nassarri massa ample

a la base i massa afilat a la punta. Era tan alegre que em va cridar l'atenció de seguida, i això m'impel·lia a conèixer-la de més a prop o a tenir una relació especial amb ella. Vaig proposar-li d'ensenyar-li a llegir i a escriure, ja que era analfabeta. Ai, aquells horabaixes d'estiu! Els seus progressos eren més aviat lents, però ens divertíem molt! Ella i els seus acudits i observacions! Haurien alegrat la carota tan seriosa dels sants de l'església.

Era molt afeccionada als solitaris. Deia que hi llegia el futur de les persones. A mi me'l llegia sovint i afegia que m'esperava un futur de conya, segons una expressió molt seva. Quan em tirava les cartes, sempre em sortia la dama de copes o de cors, segons la baralla francesa. Ella, quan la veia, em somreia feliç i em picava l'ullet fent-se la polissona. No sé com, però vaig acabar anomenant-la la reina de copes unes vegades o la dama de cors altres vegades.

Naturalment va passar el que havia de passar. Em vaig enamorar d'ella. Havia festejat altres al·lotes, però els meus amors sempre duraven poc. Avui els jurava que les estimaria sempre i al cap d'una setmana ja les havia oblidades. Na Maciana, però, era tota una altra cosa. Cada dia que passava m'arribava més endins.

Dormia poc, no a causa de l'enamorament (a mi l'amor mai no m'ha llevat la son), sinó per mor de la família. L'hereu del Marquès de Bellpuig no es podia casar amb una criada que a penes sabia llegir i escriure. No sabia com dir-ho als meus pares, i encara m'amoïnava més haver de dissimular davant de tothom. Vaig pensar que el millor era deixar passar el temps; potser ho arreglaria tot com per part de màgia.

Va arribar el moment que els solitaris i les lliçons no ens interessaven. Tancava la meua habitació per dins i ens dedicàvem a l'art de l'abraçada i el petoneig. Una setmana abans de partir cap a Palma férem l'amor. Durant aquella setmana el temps es va aturar, i els dos gaudíem de l'oportunitat d'entrar en una dimensió desconeguda. De tota manera la felicitat no era completa, perquè havíem d'amagar el nostre amor. Davant de la família i el servei no ens miràvem, com si entre nosaltres no hi hagués més relació que la de l'amo amb la criada. Quin turment, Déu meu, no poder proclamar als quatre vents el nostre amor!

Vaig partir cap a Palma i ella es quedà al poble. Pensava morir-me de pena el dia que ens abraçàrem per darrera vegada. Gràcies a Déu que ella havia après qualche cosa. Encara que fos amb certa dificultat, escrivia força bé i llegia sense passar massa pena. Ben prest li vaig escriure una carta. No podia pus i al cap d'un més la citava a Esporles per al dissabte següent. Hi anà a peu des de Banyalbufar per l'antic camí, anomenat "des Correu". Des d'Esporles me la vaig endur a Palma amb el cotxe d'un amic, a la casa del qual ens vàrem estimar. Tenia tanta fam d'ella, i ella de mi! Decidíem repetir l'experiència cada dissabte a no ser que el mal temps no ho permetés. Ella venia a peu de Banyalbufar i a la matinada, quan tothom dormia, jo l'acompanyava amb el cotxe a ca seva. Era òrfena i vivia amb una tia sorda com una maça, que a penes s'ocupava d'ella. De manera que per aquest cantó no calia témer.

Fou poc abans de Pasqua de l'any 1903 que em comunicà que estava embarassada. Vaig quedar sense saber què dir. Ni tan sols vaig reaccionar. Només pensava com dir-ho a la família. Era inútil negar la meua paternitat, perquè algú del servei sospitava i se n'aniria de la llengua. De tota manera, com que a mi em feia il·lusió tenir un fill de la Maciana (me l'estimava tant!) i ella no volia avortar, vaig agafar el toro per les banyes. Jo només volia una cosa: casar-me amb ella.

Un dia em vaig revestir de coratge i ho vaig confessar tot als meus pares. Com era de suposar, s'ho prengueren molt malament. Mon pare m'amenaçà amb desheretar-me i privar-me del títol de noblesa si la relació continuava. Va ser la mare que va trobar una solució per evitar l'escàndol. Com que el mal ja estava fet, faria venir na Maciana a Palma, la qual hauria de viure en un convent de monges mentre esperava la criatura. Així jo no la podria veure i la gent no s'assabentaria de res. Un cop hagués nascut l'infant, el donarien a dida i enviarien sa mare a Banyalbufar cedint-li dues marjades, propietat de la família, perquè les cultivàs i així pogués viure amb la condició que les portes de cas Marquès havia de quedar tancades per a ella per sempre. Quan l'infant no necessitàs el pit de la dida, l'enviarien a la inclusa donant a les monges una dotació econòmica perquè l'acabassin de surar. Tant na Maciana com jo havíem de renunciar a l'infant i no n'havíem de parlar amb ningú; altrament es complirien les amenaces de mon pare: jo sense títol i na Maciana sense marjades. Per tirar-hi més terra a sobre, m'enviaren a Madrid a estudiar a l'escola diplomàtica. Abans de partir vaig fer mans i mànigues per veure la meua al·lota. Després de subornar la portera del convent, em deixaren estar cinc minuts amb ella, que ja estava en un estat avançat de gestació. Li vaig acariciar el ventre tot el temps sense dir-li res. Ella plorava i m'assegurava que continuaria estimant-me. La vaig veure de nou ara fa mig any.

Vaig acabar els meus estudis i, gràcies a les influències de mon pare, vaig voltar durant deu anys pels consulats de diverses capitals europees. Naturalment em vaig casar amb una dona que mai no he estimat i que no m'ha donat cap fill. Era una beata falsa que tot el dia resava i a penes es deixava tocar. Per a mi la meua dona ha estat sempre na Maciana, que m'ha donat l'única filla que he tingut, na Magdalena, que era el nom de la seva padrina materna.

Quan ella complí els quinze anys, la tragueren de la inclusa i la posaren de criada a ca nostra. Així la podien vigilar millor. No crec que mai arribàs a saber que jo era son pare i na Maciana sa mare. Els pares s'encarregaren de fer-li creure que l'havien deixat abandonada prop de les monges que l'acolliren. Si anaven a Banyalbufar l'estiu, la deixaven a casa d'uns parents no fos cas que algú del poble sospitàs el parentiu amb la família. En efecte, s'assemblava molt a mi.

L'amo en Toni, el pare d'en Cosme, un home sense entranyes, es va incautar de les marjades de na Maciana perquè de tant pobre que era no podia pagar el que comprava a la seva botiga. Així l'enfonsà més en la misèria. S'ha hagut de guanyar la vida fent potingües d'herbes i tirant les cartes. Ella va jurar que es venjaria.

Imagina't, estimat amic, el que he patit durant la meua vida. Veia la meua filla quan visitava la família, però no la podia abraçar ni dir-li que era son pare. Mai vaig tenir el valor suficient de contar-li la veritat i, quan ho hagués pogut fer perquè els meus pares havien mort, ella també havia mort. Va morir de part després de casar-se amb un solleric, que era el xofer de la família. En casar-se, partiren cap a Sòller i no en vaig saber res fins fa mig any, quan na Maciana em vingué a veure a principis de març.

No la vaig reconèixer. Era una dona vella, demacrada i amb un nas d'apagallums. Com que no la creia, s'alça la faldilla i vaig saber que deia la veritat en comprovar aquell senyal de naixement a la cuixa dreta que tan bé coneixia. Venia per demanar-me la casa de Banyalbufar per a una al·lota de París, na Mimi. No parlàrem del temps passat perquè a la nostra edat això fa mal.

Em costava renunciar al meu mes d'estada a Banyalbufar durant l'estiu, però la renda que tenc només dóna per viure i necessitava doblers per mantenir la casa de Palma i vaig accedir. Quan ens acomiadàvem, ella em digué:

-És sa teva neta. Fa uns anys que son pare em vingué a veure. Era una nina encara i va ballar davant jo. Quan voltava, se li va alçar el vestit i vaig veure a la cuixa dreta el mateix senyal que tenc jo i tenia sa mare. Per això dic que és sa teva, sa nostra neta.

Se'n va anar de ca nostra sense dir-me adéu. Tinc la impressió que jo ara som un extern per a ella.

Això és tot, amic meu. He estat un covard. No hauria hagut de cedir mai a les pressions de la família. Si m'hagués casat amb na Maciana, ho hauria perdut tot menys una cosa: el goig de tenir una família pròpia per estimar.

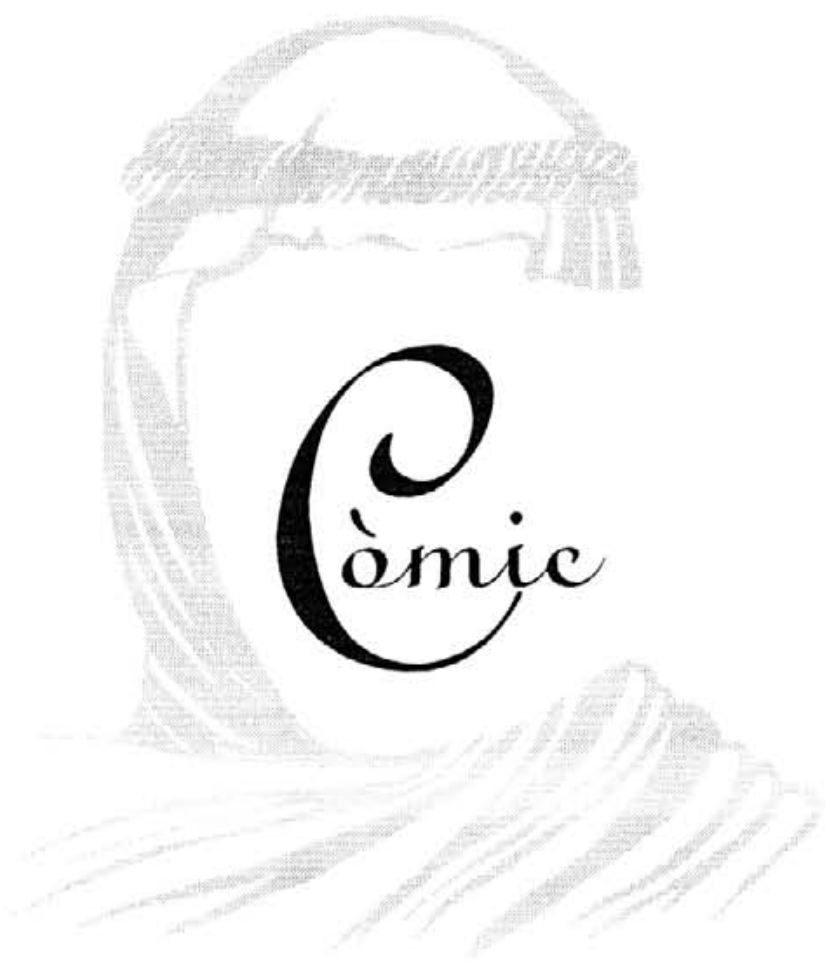
Adéu, Joan! Fins al cel si Déu m'hi vol. Promet-me que tindràs cura de la meua dona i la meua neta"

En Joan Cargoler va tancar el quadern amb devoció. Estava emocionat. Es va ficar al llit sense saber què fer: si revelar la veritat a na Mimi o no dir res. Després de pensar-s'ho una estona, va decidir que sí, que li ho diria, però abans havia de saber el resultat del viatge que el misser Segura havia fet a París.

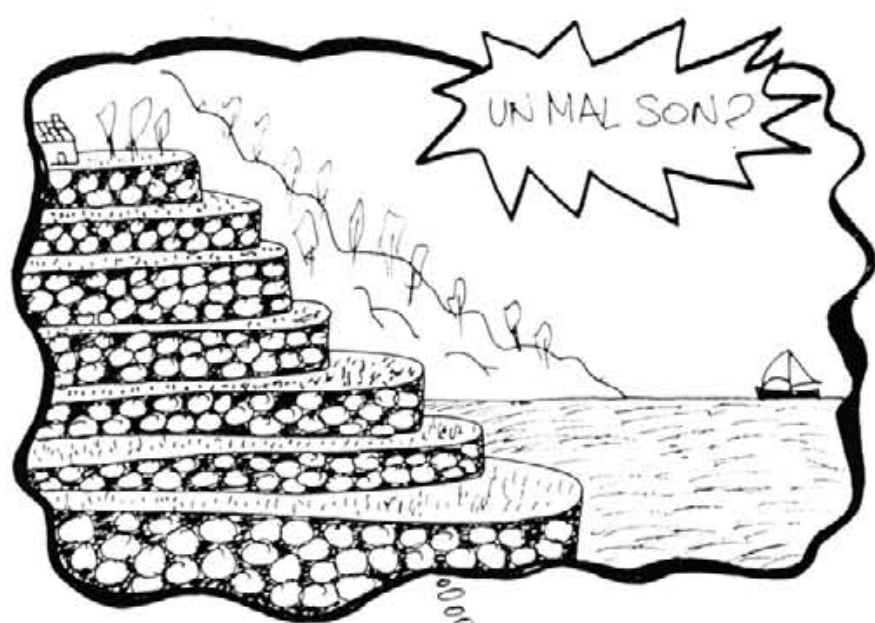
A fora, com diu Homer, per llevant guaitava amb els seus dits de rosa l'Aurora.

Continuarà

POTSER SIQUÍ CERT EL QUE HE SENTIT, ELS "GURIS" ESTAN COMPRANT "SA ROQUETA", MONTEN ELS SEUS HOTELS, LES SEVES CASES ... SERÀ VERE QUE EL MAIORQUÍ ÉS CAPAC DE VENDRE FINS I TOT LA SEUA MARE?

